HE 26/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle ammattikorkeakoululaiksi ja laiksi yliopistolain 49 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan uudistettavaksi ammattikorkeakoululainsäädäntö kokonaisuudessaan säätämällä uusi ammattikorkeakoululaki, joka korvaisi vuodelta 2003 olevan ammattikorkeakoululain.

Esityksen mukaan ammattikorkeakouluista muodostettaisiin osakeyhtiömuotoisia oikeushenkilöitä. Ammattikorkeakoulun toiminnan luonteesta johtuen ehdotetussa laissa säädettäisiin eräistä ammattikorkeakoulun toimielimistä, niiden kokoonpanosta ja valinnasta sekä tehtävistä osakeyhtiölakia täydentäen. Laissa säädettäisiin myös ammattikorkeakoulujen rahoituksesta, joka nykyisin on osa valtionosuusjärjestelmää. Kunnan omarahoitusosuus ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin poistettaisiin ja valtio vastaisi jatkossa kokonaisuudessaan ammattikorkeakoulujen rahoituksesta. Valtioneuvosto päättäisi edelleen ammattikorkeakoulutoimintaan myönnettävistä toimiluvista.

Esityksessä ehdotetaan ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien jäsenyyden muuttamista pakolliseksi kaikille ammattikorkeakoulussa tutkintoa opiskeleville opiskelijoille. Samalla mahdollistettaisiin opiskelijaterveydenhuollon järjestämiseen liittyvä terveydenhoitomaksun kerääminen vastaavaan tapaan kuin yliopisto-opiskelijoilta.

Lisäksi yliopistolakiin tehtäisiin lähinnä teknisluonteinen korjaus.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

297018

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ ... 1
SISÄLLYS ... 2
YLEISPERUSTELUT ... 4
1 JOHDANTO ... 4
2 NYKYTILA ... 4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö ... 4
Tilastotietoja nykytilasta ... 4
Ammattikorkeakoulujen hallinto ... 5
Ammattikorkeakoulujen rahoitus ... 6
2.2 Kansainvälinen vertailu ... 7
Johdanto ... 7
Norja ... 8
Ruotsi ... 8
Tanska ... 9
Alankomaat ... 9
Itävalta ... 10
Saksa ... 10
Yhdysvallat ... 11
2.3 Nykytilan arviointi ... 12
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET ... 13
3.1 Tavoitteet ... 13
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot ... 13
3.3 Keskeiset ehdotukset ... 14
Johdanto ... 14
Ammattikorkeakoulujen hallinto ... 14
Rahoitus ... 14
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET ... 15
4.1 Taloudelliset vaikutukset ... 15
Vaikutukset julkiseen talouteen ... 15
Vaikutukset kokonaistalouteen ja valtion talousarvioon ... 17
Vaikutukset kuntatalouteen ... 18
Vaikutukset arvonlisäveromenettelyyn ... 19
Vaikutukset viranomaisten toimintaan ... 20
Vaikutukset ammattikorkeakoulutoimintaan ... 20
4.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset ... 22
Johdanto ... 22
Vaikutukset henkilöstön asemaan ... 22
Vaikutukset opiskelijoihin ... 23
Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon ... 23
5 ASIAN VALMISTELU ... 24
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto ... 24
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen ... 25
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ ... 25

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 26
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT 26
1.1 Ammattikorkeakoululaki 26
1 luku Yleiset säännökset 26
2 luku Ammattikorkeakoulujen toimilupa ja toimiehdot 27
3 luku Opetus, tutkinnot sekä tutkimus- ja kehittämistoiminta 30
4 luku Organisaatio 32
5 luku Henkilöstö ja hallintokieli 34
6 luku Opiskelu ammattikorkeakoulussa ja opiskelijat 34
7 luku Ammattikorkeakoulujen ohjaus ja rahoitus 37
8 luku Ammattikorkeakoulun talous 40
9 luku Muutoksenhaku 40
10 luku Erinäiset säännökset 41
1.2 Yliopistolaki 43
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET 43
3 VOIMAANTULO 43
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS 44
LAKIEHDOTUKSET 45
1. Ammattikorkeakoululaki 45
2. Laki yliopistolain 49 §:n muuttamisesta 64
LIITE 65
RINNAKKAISTEKSTI 65
2. Laki yliopistolain 49 §:n muuttamisesta 65

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimii nykyisin 24 ammattikorkeakoulua. Valtioneuvosto myöntää toimiluvat ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille. Toimilupa voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle. Osakeyhtiömuoto on nopeasti yleistynyt ammattikorkeakoulujen ylläpitomuotona. Toimilupa ylläpitää ammattikorkeakoulua on myönnetty kolmelle kuntayhtymälle ja 21 osakeyhtiölle. Osakeyhtiöissä kunnat ovat yleensä omistajina. Vain neljässä osakeyhtiössä ei ole kuntaomistajaa mukana. Nämä ilman kunnallista omistusta olevat ammattikorkeakoulut ovat DIAK, Haaga-Helia, Humak ja Arcada. Niitä ylläpitävien osakeyhtiöiden omistajia ovat muun muassa yhdistykset ja säätiöt.

Ammattikorkeakoulutoiminnan rahoitus tapahtuu tällä hetkellä valtionosuusjärjestelmän mukaisesti. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjille myönnetään perusrahoitusta ammattikorkeakoulun opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (635/1998) säädetään. Edellä mainitun lain perusteella määräytyy myös kuntien osallistuminen ammattikorkeakoulutoiminnan rahoittamiseen. Tämän lisäksi ammattikorkeakoululain 33 §:n mukaisesti valtion talousarvioon voidaan ottaa määräraha hanke- ja tuloksellisuusrahoitukseen sekä ammattikorkeakoulujen yhteisten menojen rahoitukseen.

Ammattikorkeakoulut muodostavat yhdessä yliopistojen kanssa Suomen korkeakoulujärjestelmän. Ammattikorkeakoulut järjestävät korkeakoulututkintoon johtavia opintoja sekä harjoittavat tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Lisäksi ne antavat ja kehittävät aikuiskoulutusta sekä järjestävät ammatillista opettajankoulutusta.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Tilastotietoja nykytilasta

Ammattikorkeakouluissa oli vuonna 2012 opiskelijoita yhteensä 146 000. Opiskelijamäärä ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa nuorten koulutuksessa oli noin 110 000 ja aikuiskoulutuksessa noin 22 000. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelijoita oli noin 7 800, opettajankoulutuksessa 3 700 sekä erikoistumisopinnoissa 3 500 opiskelijaa.

Opiskelijat ja tutkinnot

	2009	2010	2011	2012	2013	arvio 2014
Amk perustutkinnot						
Aloittaneet		27 730	27 396	27 621	28 000 (arvio)	28 000
Opiskelijat	138 696	140 140	139 762	138 574	130 026	126 000
Tutkinnot	20 044	20 581	21 312	22 121	22 799	22 060
Ylemmät amk-tutkinnot						
Aloittaneet	2 305	2 644	2 739	2 826	2 900 (arvio)	2 900
Opiskelijat	5 557	6 580	7 321	7 834	8 593	8 000
Tutkinnot	941	1 253	1 521	1 708	1 948	1 750

Perusrahoitusta myönnetään nykykäytännön mukaan opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella. Vuoden 2013 valtion talousarvioesityksessä kuntien rahoitusosuus ammattikorkeakoulujen toimintaan on 511,5 ja valtion 385,9 miljoonaa euroa.

Ammattikorkeakoulujen kokonaisrahoitus sekä kustannukset ja nettomenot (1000 euroa) omistajarakenteen mukaan vuonna 2011

	Yksityinen yhteensä	Kunta yhteensä	Kuntayhtymä yhteensä	Kaikki yhteensä
Tulot				
Valtion erillisrahoitus	14,876	2,586	6,492	23,954
Muu erillisrahoitus	22,162	5,322	5,706	33,189
Maks. palv. toim.	76,124	7,346	48,566	132,035
Yksikköhinta-rahoitus	579,563	76,368	240,738	896,671
Ylläpitäjä-rahoitus	6,646	0,933	0,869	8,449
Muu rahoitus	2,608	0,272	0,105	2,984
Yhteensä	**701,981**	**92,826**	**302,476**	**1 097 282**
Kustannukset yhteensä	660,037	90,439	298,828	1 049 303
Nettomenot	-41,943	-2,387	-3,647	-47,979

Vuonna 2012 ammattikorkeakoulujen henkilöstöstä noin 60 % on yksityisessä omistuksessa olevien oppilaitosten palveluksessa ja noin 40 % kuntien tai kuntayhtymien palveluksessa. Opetushenkilöstön henkilötyövuosien osuus koko henkilöstöstä on yli puolet. Tutkimus- ja kehittämishenkilöstöä on noin kymmenesosa ja muuta henkilöstöä noin 1/3 kaikista henkilötyövuosista. Henkilötyövuodet jakautuvat eri henkilöstöryhmien välille samalla tavalla sekä yksityisen että kunnallisen omistuksen oppilaitoksissa. Vuoden 2013 jälkeen toimii kuitenkin vain kolme ammattikorkeakoulua kuntayhtymän ylläpitämänä.

Ammattikorkeakoulujen päätoiminen henkilöstö 2012 (htv)

	opetushenkilöstö	tk-henkilöstö	muu henkilöstö	Kaikki yhteensä
Yksityinen	3 780,0	631,1	2 426,5	**6 837,6**
Kunta ja kuntayhtymä	2 194,6	589,7	1 348,7	**4 133,0**
Kaikki yhteensä	5 974,6	1 220,8	3 775,2	**10 970,6**

Ammattikorkeakoulujen hallinto

Ammattikorkeakoulutoiminta edellyttää valtioneuvoston myöntämää toimilupaa ylläpitää ammattikorkeakoulua. Ylläpitäjinä voivat toimia kunnat, kuntayhtymät tai rekisteröidyt yhteisöt. Ammattikorkeakoululain mukaan hallinto jakaantuu ylläpitäjä- ja sisäiseen hallintoon. Ylläpitäjän tehtävänä on erityisesti päättää ammattikoulun strategisesta kehittämisestä, toiminta- ja taloussuunnitelmasta sekä talousarviosta ja tehdä valtioneuvostolle esitys koulutustehtävien muutoksesta. Ammattikorkeakoulun sisäisen hallituksen, jossa edustettuina ovat henkilöstön ja opiskelijoiden lisäksi elinkeino- ja muun työelämän edustajat, tehtävänä on erityisesti kehittää ammattikorkeakoulun toimintaa, tehdä

ylläpitäjälle ehdotus toiminta- ja taloussuunnitelmaksi sekä talousarvioksi, päättää ylläpitäjän myöntämien määrärahojen jakamisen perusteista, tehdä ylläpitäjälle ehdotus koulutustehtävien muuttamista koskevaksi esitykseksi ja hyväksyä sekä tutkintosäännöt että sisäistä järjestäytymistä koskevat määräykset. Henkilöstön palvelussuhde määräytyy ylläpitäjän oikeushenkilöaseman mukaisesti.

Ammattikorkeakoulujen rahoitus

Ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille maksettava perusrahoitus on osa kuntien valtionosuusjärjestelmää. Nykyinen valtionosuusjärjestelmä on ollut voimassa vuoden 2010 alusta alkaen. Hallinnollisesti Suomen valtionosuusjärjestelmä muodostuu kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta sekä rahoituslain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) annetun lain piiriin kuuluvat ylläpitäjälle maksettava lukion, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun oppilaskohtainen yksikköhintarahoitus. Lisäksi siihen kuuluvat nuoriso-, liikunta- ja museotoiminnan sekä teatteri- ja orkesteritoiminnan rahoitus. Rahoituslain mukaisia toimintoja rahoittavat valtio ja kunta yhdessä. Kunnan omarahoitusosuus opetustoimessa on 58,11 prosenttia, joka käänteisesti osoittaa valtionosuuden määrän, joka on 41,89 prosenttia rahoituksen perusteena käytettävästä euromäärästä. Kuntien itse rahoitettava osuus on asukasta kohden yhtä suuri kaikissa kunnissa. Valtionrahoitus, joka määräytyy valtionosuusjärjestelmän mukaisesti, on kunnalle yleiskatteellista korvamerkitsemätöntä rahaa. Sen kohdentamisesta kunnan sisällä päättää kunta itse.

Ammattikorkeakoululain 32 §:n mukaan ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnetään perusrahoitusta ammattikorkeakoulun opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009, jäljempänä rahoituslaki) säädetään. Ammattikorkeakoulusektorilla rahoituksen perustana oleva opiskelijamäärä on ammattikorkeakoululain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetussa sopimuksessa sovittu opiskelijamäärä. Ammattikorkeakoululain 33 §:n mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle hankerahoitusta ammattikorkeakoulun toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myös myöntää ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle ammattikorkeakoulun tuloksellisen toiminnan perusteella tuloksellisuusrahoitusta valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voi valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa rahoittaa kaikille ammattikorkeakouluille yhteisiä niiden toimintaa tukevia toimintoja ja hankkeita.

Valtioneuvosto säätää vuosittain rahoituslailla rahoitettavien palvelujen keskimääräiset yksikköhinnat, joiden puitteissa opetus- ja kulttuuriministeriö määrää yksikköhinnat kutakin koulutuksen järjestäjää varten. Keskimääräisten yksikköhintojen laskennassa otetaan huomioon valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutokset sekä kustannustason muutos kunnan peruspalvelujen hintaindeksiin perustuen.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan ammattikorkeakoulun yksikköhinta määräytyy laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laajuus, laatu ja vaikuttavuus. Yksikköhinta muodostuu koulutuksen sekä soveltavan tutkimus- ja kehitystyön perusteella määräytyvistä rahoitusosuuksista. Koulutuksen perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuu suoritettuihin ammattikorkeakoulututkintoihin ja suoritettuihin ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin, suoritettuihin opintopisteisiin, avoimessa ammattikorkeakouluopetuksessa tai muutoin erillisinä opintoina ja maahanmuuttajien valmentavassa koulutuksessa suoritettuihin opintopisteisiin, opiskelijapalautteeseen, kansainväliseen opiskelijaliikkuvuuteen sekä ammattikorkeakoulusta valmistuneiden työllisten määrään. Soveltavan tutkimus- ja kehitystyön perusteella määräytyvä rahoitusosuus perustuu julkaisuihin, suoritettuihin ylempiin ammattikorkeakoulututkintoihin, henkilöstön kansainväliseen liikkuvuuteen sekä tutkimus- ja kehitystyön

ulkopuoliseen rahoitukseen. Yksikköhinnat on määrättävä siten, että kaikkien ammattikorkeakoulujen rahoituksesta koulutuksen perusteella määräytyvä osuus on 85 prosenttia ja soveltavan tutkimus- ja kehitystyön osuus on 15 prosenttia. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi erityisestä syystä korottaa ammattikorkeakoulun yksikköhintaa. Viime vuosina tätä korotusta on myönnetty erityisesti yhdistymisiin ja osakeyhtiöittämisestä aiheutuneiden lisäkustannusten korvaamiseen. Lisäksi ruotsinkieliset ammattikorkeakoulut ovat vuodesta 1999 alkaen saaneet yksikköhintaansa korotuksen, jonka perusteena ovat laaja koulutustarjonta ja pienet opetusryhmät. Yksikköhinnan korotuksia varten ei ole varattu erillistä rahoitusta, vaan korotuksia vastaava euromäärä vähennetään kaikkien ammattikorkeakoulujen yksikköhintarahoituksesta.

Rahoituslailla ei rahoiteta perustamishankkeita, joihin myönnetään rahoitusta toiminnan käytössä olevien tilojen, kaluston ja muun irtaimiston poistojen kautta. Opetus- ja kulttuuritoimen kunnan rahoitusosuuteen ei lasketa mukaan ammatillisen opettajankoulutuksen opiskelijoita eikä koulutuksen kustannuksia. Rahoitusosuutta laskettaessa ei myöskään oteta mukaan opiskelijoita, joilla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, ja tätä kohtaa sovelletaan myös ammattikorkeakouluihin.

Investointeja on 1 päivästä tammikuuta 2006 alkaen rahoitettu sisällyttämällä ammattikorkeakoulujen kirjanpidon mukaiset poistot käyttökustannuksiin. Koska ammattikorkeakoulujen poistojen määrä oli muutosvaiheessa varsin alhainen, siirtymäkaudeksi säädettiin silloisen rahoitustason turvaava korotus yksikköhintaan eli niin sanottu takuusumma. Jos poistojen määrä jää takuusummaa pienemmäksi, keskimääräistä yksikköhintaa korotetaan takuusumman ja poistojen välisellä erotuksella.

Yksikköhinnan laskemisen pohjana olevat kustannukset ilmoitetaan ja lasketaan arvonlisäverottomina. Yksityisille koulutuksen järjestäjille arvonlisämenojen osuus korvataan korottamalla yksikköhintaa siten, että korotus vastaa kaikkien yksityisten koulutuksen järjestäjien maksamien arvonlisäverojen osuutta näille aiheutuneista arvonlisäverottomista kustannuksista. Arvonlisäveromenojen aiheuttama korotus ammattikorkeakouluille vuosina 2012—2015 maksettavaan yksikköhintarahoitukseen on 4,03 prosenttia. Tätä korotusta, toisin kuin yksikköhinnan harkinnanvaraista korotusta, ei vähennetä yksikköhintarahoituksesta vaan se rahoitetaan erikseen.

Yksikköhinnan korotuksena voidaan myös korvata sitä menetystä, joka kunnallisen oppilaitoksen ylläpitäjälle seuraa siitä, että se joutuu maksamaan takaisin valtiolle sille palautetut arvonlisäverot, jos se myy sen kiinteistön, tai sen kiinteistön käyttötarkoitus muuttuu, johon palautusvelvoite liittyy. Tässä ei ole kysymys rahoituslain mukaisten käyttökustannusten rahoittamisesta, vaan ainoastaan teknisestä tavasta järjestää mahdollisuus arvonlisäverolaista poikkeamiseen koskematta tuohon lakiin.

Kunnan ja valtion välinen kustannustenjako otetaan huomioon joka neljäs vuosi toteutettavalla kustannustenjaon tarkistuksella, jossa yksikköhinnat tarkistetaan vastaamaan valtakunnallisia todellisia kokonaiskustannuksia koko maan tasolla. Kustannustenjaon tarkistusvuonna ammattikorkeakouluille myönnettyä hankerahoitusta vastaava euromäärä vähennetään kustannustenjaon piirissä olevista kokonaiskustannuksista.

Valtionosuusrahoituksen maksaminen tapahtuu yhdistetysti. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus maksaa kunnan peruspalvelujen valtionosuuden ja kotikuntakorvaukset sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitetut valtionosuudet ja muun rahoituksen yhtenä kokonaisuutena. OKM:n toimeksiannosta OPH vastaa valtionosuusjärjestelmän tietojen keruusta ja laskentapalveluista. Laskennan tietojärjestelmäpalvelut OKM ostaa Tampereen yliopiston tietokonekeskukselta ja osan tiedonkeruusta Tilastokeskukselta.

2.2 Kansainvälinen vertailu

Johdanto

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi ammattikorkeakoululain muuttamisesta sekä

eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (9/2013 vp) on käsitelty eräiden maiden korkeakoulujärjestelmien piirteitä. Kansainvälinen vertailu on laadittu Norjan, Ruotsin, Tanskan, Alankomaiden, Itävallan, Saksan ja Yhdysvaltojen osalta.

Norja

Norjan korkeakoulujärjestelmään kuuluu yliopistoja, erikoistuneita yliopistotasoisia organisaatioita (vitenskapelige høyskoler) ja kandidaattitutkintoihin keskittyneitä korkeakouluja (høyskoler, ammattikorkeakoulua vastaavat korkeakoulut), joita kaikkia säännellään samalla lailla (1.4.2005, nr. 15). Organisaatiotyypit eroavat koulutusohjelmapäätöksenteon itsenäisyydessä ja vaaditussa akkreditointimenettelyssä. Norjan kuningas päättää Norjan koulutuksen laadunvarmistuksen elimen (NOKUT) selvityksen pohjalta, mihin kategoriaan korkeakoulu kuuluu. Organisaatiotyyppien väliset rajat ovat liukuvia, ja Norja kuvaa korkeakoulujärjestelmäänsä jatkumoksi. Erikoistunut yliopisto ja kandidaattitutkintoihin painottunut yliopisto voi tietyin edellytyksin hakea oikeutta toimia varsinaisena yliopistona. Osa erikoistuneista yliopistotasoisista organisaatioista ja kandidaattitutkintoihin keskittyneistä korkeakouluista on yksityisiä. Valtion korkeakoulujen nimet päättää valtionpäämies, yksityiset korkeakoulut päättävät itse nimensä. Kaikilla korkeakouluilla on lakisääteinen tutkimus- ja kehitystyötehtävä. Henkilökuntarakenne ja henkilöstön palkkataso on kaikilla korkeakouluilla sama.

Ammattikorkeakouluja vastaavat korkeakoulut (høyskoler) ovat organisoituneet monella tavalla. Julkiset ammattikorkeakoulut ovat Norjan valtion toimijoita, ja merkittävä osa yksityisistä ammattikorkeakouluista on joko säätiön osia tai säätiöitä. Näiden lisäksi organisoitumismuotoina ovat yritykset ja yhteisöt. Osa organisaatioista on itsenäisiä ja osa toimii omistajan ohjauksessa. Huomattava osa yksityisistä ammattikorkeakouluista toimii uskonnollisten taustaryhmien tuella. Organisaatiotyypistä riippumatta ammattikorkeakoulut voivat saada hakemuksesta valtionrahoitusta akkreditoituihin koulutusohjelmiin. Valtionrahoitus jaetaan kaikille korkeakouluille yhdellä tulosperusteisella rahoitusmallilla. Osalla ammattikorkeakouluista ei kuitenkaan ole valtionrahoitusta, vaikka niillä on tutkinnonanto-oikeus.

Rahoitusmalli on osa korkeakoulujen ohjausjärjestelmää ja kolmasosa siitä perustuu tulosta mittaaviin koulutuksen ja tutkimuksen indikaattoreihin. Vuodesta 2002 käytössä ollut rahoitusmalli kattaa noin 85 prosenttia korkeakoulujen kustannuksista. Rahoitusmallin toimivuuden arvioinnissa 2009 ei tullut esille merkittäviä muutostarpeita. Rahoitusmallin lisäksi korkeakouluja ohjataan opetusja tutkimusministeriön ja korkeakoulujen välisissä keskusteluissa, lainsäädännöllä, ohjeistamalla (mm. kansalliset opinto-ohjelmia koskevat ohjeet) ja vertaispaineella, joka saadaan aikaan pitämällä yksittäisiä korkeakouluja koskevat tilastotiedot julkisina. Aloituspaikkamääristä päättää Norjan parlamentti.

Sekä yksityisten että valtion korkeakoulujen ylin päätöksentekoelin on korkeakoulun hallitus, joiden koostumusta, toimintaa ja valtuuksia koskevissa säännöksissä on korkeakoululaissa eroja. Valtio ohjaa myös yksityistä korkeakoulua, jos se on hakenut ja saanut valtiolta tukea akkreditoituihin koulutusohjelmiin. Yksityiset korkeakoulut perivät koulutuksesta maksun. Valtion korkeakouluille maksun periminen on mahdollista vain ministeriön poikkeusluvalla. Korkeakoulujen nimet rekisteröi kansallinen rekisteröintiviranomainen.

Ruotsi

Ruotsin korkeakoulujärjestelmään kuuluu yliopistoja ja korkeakouluja. Ammatillisesti suuntautuneelle korkeakoulutukselle ei ole omia oppilaitoksia vaan sekä yliopistot että korkeakoulut tarjoavat sekä ammatillisesti että akateemisesti profiloitunutta koulutusta. Yliopistoja ja korkeakouluja säädellään yhteisellä lainsäädännöllä. Ruotsissa on yhteensä 47 korkeakoulua ja yliopistoa, joista 35 on valtion virastoja ja loput yksityisiä.

Valtio rahoittaa sekä yksityisiä että valtion yliopistoja ja korkeakouluja. Peruskoulutuksen osalta korkeakoulujen rahoitus perustuu

kokopäiväopiskelijoiden määrään ja opiskelijoiden opintosuorituksiin. Suoriterahoitukselle asetetaan enimmäismäärä, jonka ylittävistä suoritteista korkeakoulu ei enää saa rahoitusta. Tutkimusrahoitukselle ei ole olemassa rahoitusmallia, vaan se on historiaperusteista. Valtio voi myös suunnata tutkimusrahoitusta tiettyyn tarkoitukseen.

Yliopistoja ja korkeakouluja johtaa hallitus ja rehtori. Hallituksessa on enintään 15 jäsentä ja sen muodostavat puheenjohtaja, rehtori, kolme opettajakunnan edustajaa ja kolme opiskelijoiden edustajaa ja 8 korkeakoulun ulkopuolelta tulevaa edustajaa. Valtio nimittää korkeakoulun hallituksen puheenjohtajan sekä ulkopuoliset jäsenet korkeakoulun ehdotuksesta. Hallitus päättää korkeakoulun sisäisestä organisaatiosta, taloudesta ja voimavarojen jakamisesta korkeakoulun sisällä.

Tanska

Tanskan korkeakoululaitos muodostuu tiedeyliopistoista, ammattikorkeakouluista (professionshøjskoler) ja alueellisista oppilaitoksista (Erhvervsakademier). Tanskan korkeakoululaitosta on viime vuosina uudistettu muun muassa toteuttamalla merkittäviä korkeakoulufuusioita.

Ammatillisesti suuntautuneita ensimmäisen syklin tutkintoja säädellään omalla lainsäädännöllään (31/03/2008 Lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser). Tutkinnonanto-oikeus edellyttää, että ohjelmien opetus on kiinteässä yhteydessä ammatteihin ja työelämään sekä kansalliseen ja kansainväliseen tutkimukseen.

Korkeakoulujen valtiolta saama rahoitus on suoritusperusteinen. Kunkin korkeakoulun perusrahoitus määräytyy niin sanottuun taksimittarijärjestelmän perusteella. Korkeakoulun saavat rahoitusta opiskelijoiden opintosuoritusten (osallistuminen kursseille ja tentteihin) perusteella.

Alankomaat

Alankomaiden korkeakoulujärjestelmä koostuu yliopistoista (Wetenschappelijk Onderwijs) ja ammattikorkeakouluista (Hoger Beroepsonderwijs). Suurin osa ammattikorkeakouluista on julkisesti rahoitettuja nuorten koulutukseen keskittyviä ja pieni osa on yksityisiä, lähinnä etä- ja elinikäiseen oppimiseen keskittyneitä ammattikorkeakouluja. Korkeakoulujen koulutusta ja tutkimusta koskeva laki (WHW) koskee sekä julkisesti rahoitettujen ammattikorkeakoulujen koko toimintaa että joiltakin osin myös yksityisiä ammattikorkeakouluja, joiden on julkisen tehtävän hoitamisen nimissä huolehdittava koulutuksen laadusta ja laadunvarmistusjärjestelmistä samojen säännösten mukaan kuin julkisten ammattikorkeakoulujen. Julkisesti rahoitetut ammattikorkeakoulut on mainittu ao. lain liitteessä. Julkisesti rahoitetut ammattikorkeakoulut ovat joko säätiöitä tai yhtiöitä.

Ammattikorkeakoulujen roolia erityisesti osana tutkimusjärjestelmää (tutkimuspainotuksen vahvistamista) pohditaan parhaillaan. Opiskelijamääriin ja tutkintoihin perustuva rahoitus on edelleen kaikkien korkeakoulujen valtiolta saaman rahoitusmallin pääasiallinen komponentti (80 %), muut ovat laatuperustainen (10 %) ja tki-työhön ohjattu rahoitus (10 %). Kansallisen korkeakoulutarkastelun perusteella korkeakoulujen profiileja aiempaa enemmän painottava, laadun aiempaa paremmin huomioiva rahoitusmalli otetaan käyttöön vuoden 2012 aikana.

Korkeakoulujen profiloitumiseen ja vahvuusalueisiin perustuvassa ohjausmenettelyssä siirrytään tulospohjaisuuden ja laadun huomioivaan rahoitusmalliin. Koulutuksen laadun perusteella korkeakoulujen on mahdollista saada maksimissaan 7 prosentin lisärahoitus koulutuksen perusteella määräytyvään rahoitukseensa. Järjestelyn tulokset arvioidaan 2016, minkä jälkeen päätetään rahoitusmallin tulevaisuudesta. Ammattikorkeakoulujen on mahdollista saada harkinnanvaraista profiloitumiseen kannustavaa rahoitusta julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteisten osaamiskeskittymien (Centres of Expertise) toimintaan. Edellytyksenä on, että keskittymät toimivat jollain Alankomaiden hallituksen osoittamasta yhdeksästä tutkimuksen painopistealasta tai koulutus- tai terveydenhuoltosektorilla. Ammattikorkeakouluissa on käytössä opiskelijamaksu.

Kaikilla koulutusta ja tutkimusta koskevan lain liitteessä mainituilla korkeakouluilla on oltava korkeakoulun toiminnasta vastaava hallitus (College van Bestuur) ja hallituksen toimintaa valvova elin (Raad van Toezicht). Henkilökunta ja opiskelijat voivat joiltain osin osallistua korkeakoulun johtamisen ratkaisuihin (medezeggenschapsraad).

Itävalta

Itävallan korkeakoulujärjestelmä muodostuu yliopistoista (Universitäten), ammattikorkeakouluista (Fachhochschule), pedagogisista korkeakouluista (Pädagogische Hochschulen) sekä eräitä terveysalan tutkintoja antavista oppilaitoksista (Medizinisch-technische Akademien, Hebammenakademien).

Itävallan ammattikorkeakoululaitos luotiin vuonna 1993. Ammattikorkeakoulut voivat olla liittovaltion, muiden julkisten tai yksityisten omistajien ylläpitämiä. Useimmat ammattikorkeakoulut ovat monialaisia. Ammattikorkeakouluja ohjataan liittovaltion lainsäädännöllä (Bundesgesetz über Fachhochschul-Studiengänge 1993). Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa ammatillisesti suuntautunutta korkeakoulutusta, joka perustuu soveltavaan tutkimus- ja kehitystyöhön.

Ammattikorkeakoulujen sisäisestä hallinnosta ja opetuksen organisoinnista vastaa ammattikorkeakoulu-kollegio (Fachhochschulkollegium), jonka muodostavat tutkinto-ohjelmien johtajat, opetus- ja tutkimushenkilöstön sekä opiskelijoiden edustajat. Kollegio valitsee puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan ylläpitäjän valitsemista ehdokkaista.

Ammattikorkeakoulut laativat kehittämis- ja rahoitussuunnitelmat, joiden perusteella liittovaltio rahoittaa sovittavan määrän opiskelijapaikkoja ammattikorkeakouluissa. Rahoitus on kustannuspohjaista ja liittovaltion rahoitus kattaa noin 90 prosenttia tutkinto-ohjelmien kustannuksista. Tällä on kannustettu ammattikorkeakouluja laajentamaan rahoituspohjaansa. Ammattikorkeakoulut hankkivat kiinteistöihin ja muuhun infrastruktuuriin tarvittavan rahoituksen muista lähteistä kuten aluehallinnolta, kunnilta tai yksityiseltä sektorilta. Ammattikorkeakoulut voivat periä opiskelijoilta vajaan neljänsadan euron suuruisia maksuja lukukaudessa. Maksujen periminen on vapaaehtoista.

Saksa

Saksassa korkeakoulutusta antaa kaksi toisistaan hallinnollisesti erilaista korkeakoulusektoria, yliopistot ja ammattikorkeakoulut (Fachhochschulen). Sektoreiden toiminta eroaa koulutuksen sisällöissä ja oppimistulosten painotuksissa. Ammattikorkeakouluissa tutkimus rajataan sovelluspainotteiseksi ja korkeakoulutus keskittyy ammatillisten valmiuksien kehittämiseen, kun taas yliopistoissa tutkimukselle ei ole rajoitteita ja niiden tulisi tuottaa akateemisia, kriittisiä korkeakoulutettuja. Vain yliopistot voivat myöntää tohtorintutkintoja.

Saksan liittovaltion perustuslain mukaan vastuu koulutuksesta jakautuu liittovaltion ja osavaltioiden kesken. Liittovaltion perustuslaki ei sisällä korkeakouluja tai niiden tehtäviä koskevia säännöksiä. Korkeakoulujärjestelmää säännellään liittovaltion, osavaltioiden (Bundesländer) ja organisaatiotasolla. Liittovaltiotasolla toimintaa ohjaa korkeakoulujen puitelaki. Lisäksi, kaikilla 16 osavaltiolla on omat opetusministeriönsä ja korkeakoululakinsa, jotka eivät voi olla ristiriidassa puitelain kanssa. Organisaatiotasolla yliopistot ja ammattikorkeakoulut määrittelevät johtosääntönsä, joissa osasta täsmennetään lainsäädännön antamaa tehtävää sitä kuitenkaan muuttamatta. Myös osavaltiot ohjaavat korkeakouluja.

Rahoitusta koskevat puitelain säännökset käsittelevät valtion rahoituksen tulosperustaisuutta sekä sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä. Korkeakoulujen perusrahoituksesta vastaavat osavaltiot. Rahoitusmallit ovat osavaltiokohtaisia ja korkeakoulusektoreita rahoitetaan käytännössä samojen mallien perusteella. Liittovaltiotason korkeakoulurahoitus on yleensä projektiperusteista: keväällä 2012 liittovaltion rahoitusta on tarjolla korkeakoulujen profiloitumiseen ja korkeakoulutuksen laadun parantamiseen. Osa osavaltioista sallii korkeakoulujen keräävän maltillisia lukukausimaksuja.

Korkeakoulujen profiloitumista ja rakenteiden kehittämistä varten on tarjolla sekä liittovaltiotason, osavaltiotason että yksittäisten rahoittajien ohjelmia ja muita rahoitusinstrumentteja. Saksassa on siirrytty korkeakouluissa tehdyn tutkimuksen yhteiskunnallisen merkityksen korostamisesta korkeakoulutuksen merkityksen korostamiseen, ja rakenteellisen kehittämisen rahoitusinstrumenteissa on huomioitu niin liittovaltio- ja osavaltiotasolla kuin rahoitusorganisaatioissa erityisesti koulutuksen kehittäminen.

Yhdysvallat

Korkeakoulun itsenäisyyden aste määräytyy säännöstason perusteella. Julkinen korkeakoulu voi olla melkein millainen organisaatio tahansa valtionvirastosta erilaisiin yritysmuotoihin. Osavaltioiden perustuslakien määrittelemät korkeakoulut ovat kaikkein itsenäisimpiä. Tällaisia korkeakouluja on pääasiassa läntisissä (kuten kymmenkampuksinen University of California) ja Keskilännen osavaltioissa (kuten kolmessa kaupungissa toimiva University of Michigan). Osavaltion perustuslaissa valtuutetun korkeakoulun asemaa ei voi muuttaa osavaltion hallinnon päätöksillä, vaan korkeakoulun asemaan voidaan vaikuttaa vain muuttamalla osavaltion peruslakia. Valtaosa korkeakouluista on määritelty muissa kuin perustuslaissa, ja osavaltiolla on näin niiden ohjaamisessa enemmän mahdollisuuksia. Ohjauksen kannalta yksinkertaisimmillaan korkeakoulu on valtion virasto, jonka autonominen asema ei poikkea muista valtion virastoista.

Julkisten korkeakoulujen toimintaa hallinnoidaan ja ohjataan osavaltioissa eri tavoin. Kalifornia asemoi toiminnat ja tavoitteet melko yhtenäisesti kaikille julkisille korkeakouluilleen. Kalifornian korkeakoulujen kirjossa erottuu kaksi yliopistojärjestelmää, joita ohjataan kokonaisuutena. University of California –järjestelmän 10 yliopistoa ovat kaikki ainakin jollakin alalla merkittäviä tutkimus- ja koulutusyliopistoja, kun taas California State University –järjestelmän 23 kampusta keskittyvät ammattikorkeakoulujen kaltaisesti käytännönläheisempään koulutukseen kandidaatti- ja maisteritasolla. Korkeakouluja täydentää paikalliseen ja aikuiskoulutukseen keskittyvien keskiasteen oppilaitoksen (community college) verkosto, jonka ohjaus on väljempää kuin UC- ja CSU-järjestelmien. Wisconsinissa taas University of Wisconsin –järjestelmän sisällä kampusten välinen työnjako vastaa jollakin tarkkuudella yliopisto-ammattikorkeakoulu-tehtävänjakoa. The University of Wisconsin at Madison on maailmanluokan yliopisto, jonka lisäksi 25 muun kampuksen yliopistoista vain yksi myöntää tohtorintutkintoja. 11 kampusta keskittyy kandidaatti- ja maisteritason koulutukseen ja 13 tarjoaa rajoitetumpaa, kandidaattitason tutkintoon valmistavaa korkeakoulutusta. Kaikki 26 kampusta osallistuvat Wisconsinin osavaltionlaajuiseen täydennyskoulutukseen muiden koulutusorganisaatioiden kanssa. Vaikka UW-järjestelmän hallitus ohjaa järjestelmää kokonaisuutena, Madisonin kampus toimii autonomisesti ja sen rehtorilla on valtaa myös ohi koko järjestelmän hallituksen.

University of Wisconsin – järjestelmän vuosibudjetti 2010—2011 oli noin 5,59 miljardia dollaria, josta osavaltio rahoitti noin 1,18 miljardia ja liittovaltio noin 16 miljoonaa dollaria. Lahjoitukset, apurahat ja sopimukset olivat noin 2,17 miljardia dollaria. Opiskelijoiden vuosimaksut kattoivat noin 1,1 miljardia dollaria. Yrityksiltä, sairaalayhteistyöstä ja myyntituloista UW sai 1 miljardi dollaria. Inflaatiokorjattuna osavaltiolta tulevan rahoituksen taso on kymmenessä vuodessa laskenut, kun taas opiskelijamaksuista saatavien ja muiden tulojen taso on selvästi noussut. Myös opiskelijamaksu on noussut. Käytännössä osavaltion vuosituki on pysynyt noin miljardin dollarin tuntumassa ja UoW:n budjetti kasvanut joka vuosi. Osavaltiolta tulevan rahoituksen peruskomponentteja on opiskelijamäärän perusteella annettava rahoitus.

Tohtorintutkintoja myöntävät UW Madison ja UW Milwaukee kattoivat 5,59 miljardin dollarin budjetista 3,38 miljardia ja kandidaatti- ja maisteritason koulutusta antavat 11 kampusta 1,74 miljardia dollaria.

2.3 Nykytilan arviointi

Ammattikorkeakoulujen taloudellista ja hallinnollista asemaa sekä toiminnan laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta tarkasteltiin opetus- ja kulttuuriministeriön teettämässä selvityksessä vuonna 2010. Selvityshenkilöiden arvion mukaan ammattikorkeakoulusektoria tulee uudistaa siten, että uudistukset tukevat ammattikorkeakoulujen perustehtäviä: työelämälähtöistä koulutusta ja aluekehitystä palvelevaa soveltavaa tutkimusta. Uudistusten on oltava sellaisia, että ne takaavat ammattikorkeakouluille vakaat toimintapuitteet pitkällä aikavälillä. Hallinto- ja ohjausjärjestelmien on oltava läpinäkyviä, kannustavia ja ammattikorkeakoulujen autonomiaa tukevia. Selvityshenkilöiden näkemyksen mukaan ammattikorkeakoulujärjestelmän ohjauksen ja rahoituksen tulisi nykyistä paremmin tukea koulutuksen ja tutkimus- ja kehitystoiminnan laadun kehittämistä.

Selvityshenkilöiden mielestä selkein rahoitus-, ohjaus- ja hallintojärjestelmämalli on sellainen, jossa vastuu perusrahoituksesta siirretään kokonaan valtiolle, ammattikorkeakoulut ja niiden ylläpitäjäorganisaatiot yhdistyvät yhdeksi oikeushenkilöksi ja kaikkien ammattikorkeakoulujen oikeudelliseksi muodoksi tulee osakeyhtiö. Samalla tulee siirtyä nykyistä selkeästi enemmän tulokselisuutta painottavaan rahoitusjärjestelmään sekä selkeyttää hallintomallia niin, että ammattikorkeakoululla on vain yksi hallitus.

Nykyiseen järjestelmään sisältyviä ylläpitäjän ja ammattikorkeakoulun välisiä toimivaltaongelmia erityisesti taloudellisten kysymysten osalta on selvitetty väitöskirjatutkimuksessa "Financial Autonomy in Higher Education Institutions - Perspectives of Senior Management of Finnish AMK Institutions". Tutkimuksessa tarkasteltiin suomalaisten ammattikorkeakoulujen taloudellisen autonomian rakentumista suhteessa niiden päärahoittajatahoihin. Väitöskirjatutkimuksen mukaan ylläpitojärjestelmät eivät ole yhtenäisiä eivätkä yhdellä tavalla toimivia järjestelmiä. Siksi ylläpitäjät ohjaavat ammattikorkeakouluja kukin omalla tavallaan. Ammattikorkeakouluille dilemman muodostaa kuuluminen kahteen toisistaan erillään olevaan ohjausjärjestelmään. Vuoden 2003 ammattikorkeakoululaissa määriteltiin ylläpitäjän tehtäväksi ammattikorkeakoulun strateginen kehittäminen. Ammattikorkeakoulun päätösvaltaan puolestaan tuli operatiivinen toiminta ja toiminnan sisältöihin liittyvät asiat kuten opetussuunnitelmista ja opetukseen liittyvistä kysymyksistä päättäminen.

Ammattikorkeakoulujen perusrahoitus (yksikköhintarahoitus) on osa kuntien valtionosuusjärjestelmää: jokainen kunta osallistuu ammattikorkeakoulujen kustannuksiin asukasta kohden lasketulla rahoitusosuudella. Vuoden 2013 talousarviossa kuntien rahoitusosuus ammattikorkeakoulujen toimintaan on 511,5 ja valtion 385,9 miljoonaa euroa. Valtio-kunta -rahoitussuhde on vuodesta 2008 alkaen ollut 41,89 % ja 58,11 %. Ammattikorkeakoulujen perusrahoitus määräytyy kustannusperusteisesti. Rahoitus annetaan ylläpitäjille opiskelijamäärän ja opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Rahoitusmallin suhteen kuuluminen valtionosuusjärjestelmään on merkinnyt ammattikorkeakouluille sitä, että ne ovat osa peruspalvelubudjettia ja näin ollen rinnastuvat peruskoulu-, lukio- ja ammatilliseen koulutukseen toisin kuin yliopistot, jotka valtionosuusjärjestelmään kuulumattomina ovat olleet peruspalvelujen ulkopuolella ja kokonaan valtion rahoitusvastuulla.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyö on tiivistynyt siten, että niiden tehtävät ja profiilit täydentävät toisiaan erilaisina korkeakoulusektoreina. Tämä on heijastunut myös hallinto- ja ohjausjärjestelmiin, jotka ovat lähentyneet toisiaan. Rahoitusvastuussa ja toiminnan itsenäisyydessä olevat erot ovat tulleet esille yhteistyörakenteita luotaessa ja osin vaikeuttaneet yhteistoimintaa.

Selvityshenkilöiden arvion mukaan nykyisessä ammattikorkeakoulujärjestelmässä on kokonaisuutena tarkastellen tehottomuutta, vaikkakin erot eri ammattikorkeakoulujen välillä ovat suuria. Keskeisin heikon kustannustehokkuuden syy on kustannuspohjainen rahoitusjärjestelmä, joka kannustaa heikosti tehokkuuden lisäämiseen. Todellisten kustannusten vertailu ammattikorkeakoulujen välillä on tällä hetkellä hankalaa, koska am-

mattikorkeakoulujen taloushallinnon käytänteet ja talouden seuranta vaihtelevat korkeakouluittain ja ylläpitomuodoittain. Nykyisen rahoitusjärjestelmän keskeisiä kysymyksiä ovatkin järjestelmän kustannuspohjaisuus ja siitä johtuva heikko kannustavuus sekä kuntien osallistuminen ammattikorkeakoulujen rahoitukseen.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Hallitusohjelman mukaisesti ammattikorkeakoulujen rahoitusta ja hallintoa koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Ammattikorkeakoululainsäädännön uudistaminen on keskeinen osa korkeakoulureformia. Uusi yliopistolaki tuli voimaan vuoden 2010 alusta, jolloin uusimuotoiset yliopistot aloittivat toimintansa. Yliopistouudistuksella parannettiin yliopistojen toimintaedellytyksiä kansainvälisessä toimintaympäristössä. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen tavoitteena on luoda lainsäädännölliset puitteet ja toiminnalliset edellytykset ammattikorkeakouluille, jotka ovat kansainvälisesti arvostettuja, itsenäisiä ja vastuullisia osaajien kouluttajia, alueellisen kilpailukyvyn rakentajia, työelämän uudistajia ja innovaatioiden kehittäjiä.

Ammattikorkeakoulu-uudistukseen kytkeytyvä valtio-kunta –suhteen ratkaisu on katsottu tarkoituksenmukaiseksi tehdä valtionosuusuudistuksen yhteydessä. Ammattikorkeakoulu-uudistus on sen vuoksi päätetty toteuttaa kahdessa vaiheessa. Uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa on vauhditettu ammattikorkeakoulujen rakenteellista uudistamista sekä toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamista. Tämä on toteutettu uudistamalla ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille myönnettävät toimiluvat, luopumalla opetus- ja kulttuuriministeriön tekemistä koulutusohjelmapäätöksistä sekä uudistamalla ammattikorkeakoulujen rahoituksen määräytymisperusteet.

Uudistuksen toisessa vaiheessa on tarkoitus siirtää vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta kokonaan valtiolle ja tehdä ammattikorkeakouluista itsenäisiä oikeushenkilöitä. Toinen vaihe toteutetaan samassa aikataulussa kuin valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistus.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Ammattikorkeakoulutoiminta perustuu toimilupajärjestelmään. Yliopistojen perustuslaissa säädetty asema tarkoittaa sitä, että yliopistojen perustamisesta, lakkauttamisesta tai yhdistämisestä tulee säätää lailla. Valtioneuvosto myöntää toimiluvan ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle. Nykyisin ylläpitäjänä voi ammattikorkeakoululain 6 §:n 1 momentin mukaan olla kunta, kuntayhtymä taikka rekisteröity yhteisö.

Toteuttamisvaihtoehtoja ammattikorkeakoulutoiminnan järjestämisessä voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta, kuten rahoitusjärjestelmän muutoksen, aluevaikutuksen, korkeakoululaitoksen (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) yhteistyömahdollisuuksien, ympäröivän yhteiskunnan muutoksiin reagointikykyisyyden, toiminnan läpinäkyvyyden ja toiminnan vertailtavuuden sekä valtakunnallisen koulutus- ja tki-poliittisen ohjauksen kannalta.

Toteuttamisvaihtoina voisivat olla esimerkiksi; 1) ylläpitäjäjärjestelmän säilyttäminen nykyisine ylläpitäjineen; 2) valtio ottaisi rahoituksen lisäksi myös vastuun ammattikorkeakoulutoiminnan järjestämisestä; 3) ylläpitäjäjärjestelmän muuttaminen siten, että ylläpitäjänä voisi toimia vain rekisteröity yhteisö; taikka 4) toimilupa myönnettäisiin suoraan muulle kuin julkisoikeudelliselle oikeushenkilölle ilman, että ylläpitäjä ja ammattikorkeakoulutoiminta ovat eriytetty oikeudellisesti toisistaan.

Toimiluvan myöntäminen kohdan 4 mukaisesti suoraan rekisteröidylle yhteisölle ammattikorkeakoulutoimintaan, eikä nykyiseen tapaan ammattikorkeakoulun ylläpitämiseen, selkeyttäisi hallintoa ja vastuusuhteita, niin sisäisessä toiminnassa kuin suhteessa ympäröivään maailmaan. Toimiluvalla rekisteröidystä yhteisöstä muodostuisi ammattikorkeakoulu, joka oikeushenkilönä olisi vastuussa kaikesta toiminnastaan. Korkeakoululaitoksen yhteistyömahdollisuuksien, ammattikorkeakoulun kyvyn reagoida ympäröivän

yhteiskunnan muutoksiin ja kansainvälistymisen kannalta voidaan ammattikorkeakouluilla arvioida olevan paremmat toimintamahdollisuudet yksityisoikeudellisena oikeushenkilönä (rekisteröitynä yhteisönä) kuin osana kunnallista organisaatiota tai valtiota. Ammattikorkeakoulutoiminnan ollessa selkeästi eriytetty itsenäiseksi toiminnakseen, vahvistuu sen läpinäkyvyys niin hallinnollisesti kuin rahoituksellisestikin. Kunnallinen ja alueellinen sidos ammattikorkeakoulutoimintaan voitaisiin edelleen säilyttää vahvana erityisesti osakeyhtiömuotoisessa toiminnassa, jossa kunnalliset tahot voisivat edelleen toimia omistajina ja käyttää yhtiökokouksissa omistajavaltaa. Myös muut nykyisin ylläpitäjinä olevat tahot voisivat kuntien lisäksi jatkaa osakeyhtiönä toimivan ammattikorkeakoulun omistajina. Ammattikorkeakoulutoiminnan vertailtavuuden ja valtion opetus- ja kulttuuriministeriön kautta toteuttaman koulutuspoliittisen ohjauksen ja rahoituksen näkökulmasta edellä mainitun kohdan 4 mukainen toteuttamisvaihtoehto olisi toiminnan kannalta perustelluinta. Lisäksi tämä aiheuttaa vähiten muutoksia nykytilanteeseen, sillä suurin osa ammattikorkeakoulujen ylläpitäjistä on jo tällä hetkellä osakeyhtiöitä.

Toteuttamisvaihtoehtojen kohdissa 1—3 on myös monia aikaisemmin mainittujen näkökulmien kannalta perusteltuja vaihtoehtoja, mutta missään niistä vaihtoehdoista ei löydy kaikki niitä etuja kuin toteuttamisvaihtoehdon kohdasta 4.

Edellä mainitun perusteella esityksessä ehdotetaan toimilupajärjestelmän muuttamista siten, että toimilupa myönnettäisiin osakeyhtiölle ammattikorkeakouluna toimimiseen. Lisäksi osakeyhtiölakia täydentävästi säädettäisiin tässä laissa ammattikorkeakouluosakeyhtiön hallinnosta ja toimielinten tehtävistä ammattikorkeakoulutoiminnan erityispiirteet huomioiden.

3.3 Keskeiset ehdotukset

Johdanto

Ammattikorkeakouluista ehdotetaan muodostettavan itsenäisiä oikeushenkilöitä, joiden oikeushenkilömuoto on osakeyhtiö. Vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta ehdotetaan siirrettäväksi kokonaan valtiolle.

Ammattikorkeakoulujen hallinto

Valtioneuvosto myöntäisi jatkossa toimiluvan ammattikorkeakouluna toimimiseen osakeyhtiölle. Ammattikorkeakoululla ei siten jatkossa olisi toimiluvan saanutta ylläpitäjää, vaan toimiluvan saaneesta tulisi itsenäinen ammattikorkeakouluosakeyhtiö. Ammattikorkeakoululaissa ei siten jatkossa olisi tarvetta säätää ammattikorkeakoulun sisäisen ja ylläpitäjän hallinnon suhteista nykyiseen tapaan. Ammattikorkeakoulu toimisi osakeyhtiölain mukaisena osakeyhtiönä, mutta ammattikorkeakoulun erityispiirteistä johtuen ammattikorkeakoululakiin sisältyisi säännöksiä hallinnosta, toimielimistä ja niiden päätösvallasta sekä toimielinten valinnasta. Julkisesti rahoitettujen lakisääteisten tehtävien takia ammattikorkeakoulut olisivat voittoa tavoittelemattomia yhtiöitä. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että ammattikorkeakoulut eivät voisi jakaa voittoa omistajilleen tai tuottaa muuta taloudellista etua toimintaan osallistuville, ja että yhtiötä purettaessa varat tulisi käyttää vastaavaan toimintaan. Tämä mahdollistaisi osaltaan sen, että ammattikorkeakouluosakeyhtiöiden verotusasemasta voitaisiin säätää yliopistoja vastaavasti. Henkilöstö ja opiskelijat otettaisiin huomioon hallinnon järjestämisessä.

Opiskelijakunnan asemaa esitetään vahvistettavaksi siten, että tutkinto-opiskelijoille tulisi pakollinen jäsenyys ammattikorkeakoulun opiskelijakunnassa ja opiskelijakunnan tehtävistä säädettäisiin nykyistä tarkemmin.

Rahoitus

Vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta ehdotetaan siirrettäväksi kokonaan valtiolle. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan 28.11.2013 linjauksen mukaisesti lähtökohtana on, että kunnan omarahoitusosuus ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin poistetaan vuoden 2015 alusta lukien.

Yksikköhinnan ja opiskelijamäärän käyttämisestä rahoituksen perusteena luovuttaisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi ammattikorkeakouluille perusrahoitusta ammattikorkeakoululaissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus. Lisäksi rahoitusta myönnettäisiin muiden koulutuspolitiikan ja tki-politiikan tavoitteiden perusteella. Ammattikorkeakoulujen saama muu rahoitus ei vähentäisi valtion ammattikorkeakoululain mukaista rahoitusta. Valtio turvaa ammattikorkeakouluille riittävän perusrahoituksen lakisääteisten tehtävien turvaamiseksi.

Nykyisen ammattikorkeakoulu-kohtaisen yksikköhinnan määräytymisen perusteena olevat rahoitusmallin tekijät tulisivat valtionrahoituksen myöntämisen perusteiksi. Niiden lisäksi rahoituksen myöntämisperusteeksi tulisi tällä hetkellä perusrahoituksesta erillisenä valtionavustuksena myönnettävä hankerahoitus, joka yhdistettäisiin osaksi perusrahoitusta strategisen rahoituksen kokonaisuudeksi. Vuoden 2015 alusta ammattikorkeakouluille valtionrahoituksena jaettava rahamäärä koostuisi näin ollen ammattikorkeakoulujen nykyisin valtionosuusjärjestelmän kautta saaman rahoituksen kokonaisuudesta vähennettynä vuodelle 2015 sovittujen leikkausten määrällä sekä lisättynä nykyisellä hankerahoituksen määrällä. Lisäksi muut valtion sitoumukset liittyen mm. arvonlisäverojen kompensointiin sisältyisivät uuteen rahoitusjärjestelmään.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen ensimmäiseen vaiheeseen sisältyneen rahoitusmallin uudistamisen keskeisiä periaatteita on ollut tuloksellisuuden vaikutus kunkin ammattikorkeakoulun saamaan rahoitukseen, menosäästöjen johdosta koulutustarjontaan tehtyjen leikkausten vaikutusten sisällyttäminen malliin sekä mallin aiheuttaman ammattikorkeakoulukohtaisen muutoksen suuruuden rajaaminen siirtymävaiheen ajaksi. Nämä periaatteet sisältyvät myös vuonna 2015 alkavaksi ehdotettavaan ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliin. Valtionosuusjärjestelmään sisältyvä yksikköhinnan harkinnanvarainen korotus ehdotetaan poistettavaksi vuodesta 2015 alkaen.

Hallituksen 16.11.2011 linjauksen mukaisesti ammattikorkeakoulujen perusrahoitus ehdotetaan sidottavaksi kustannustason nousuun. Rahoituksen tarkistaminen sidottaisiin indeksiin, joka ottaa huomioon ammattikorkeakoulun kustannusrakenteen ja on toisaalta riittävän yksinkertainen. Korkeakouluindeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella.

Arvonlisäveromenettelyn osalta ehdotetaan siirryttävän kaikista lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvien arvonlisäveromenojen osalta euro-eurosta -periaatteen mukaiseen kompensaatiomenettelyyn vuoden 2015 alusta lukien. Arvonlisäverokompensaatio mitoitettaisiin viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietojen mukaisesti siten, että ammattikorkeakoulun kunkin vuoden tilinpäätöksen mukaiset toteutuneet korvattavat arvonlisäveromenot kompensoidaan kaksi vuotta tilinpäätösvuotta myöhemmin. Kompensaatiosäännökset ja -menettelyt toteutettaisiin siten, että ne eivät johda kaksinkertaiseen hyötyyn.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset julkiseen talouteen

Hallitusohjelman mukaisesti vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirretään kokonaan valtiolle. Ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto valtiolle otetaan huomioon valtio/kunta –rahoitussuhteessa siten, että kuntien rahoitusosuus (vuoden 2015 tasossa 454,6 miljoonaa euroa) siirtyy valtion maksettavaksi ja vastaavasti pienentää muita valtion rahoituksia kunnille. Kunnan omarahoitusosuuden korottaminen muiden toimintojen käyttökustannuksiin toteutetaan talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen 28.11.2013 mukaisesti kohdistamalla siirrettävästä summasta 36 % kuntien peruspalveluihin ja 64% toiselle asteelle.

Valtionrahoitukseen liittyy erilaisia ohjausmekanismeja, joiden yleisenä perusteena on verovaroista annettavan rahoituksen kohdentuminen tarkoituksenmukaisella ja yh-

teiskuntaa parhaiten hyödyntävällä tavalla. Ammattikorkeakoulujen kohdalla tämä tapahtuisi luopumalla nykyisestä yksikköhinnan ja opiskelijamäärän käyttämisestä rahoituksen perusteena. Samalla luovuttaisiin nykyisestä rahoituksen kustannuspohjaisuudesta.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta on aiemmin linjannut periaatteita, joilla hallitus tukee ammattikorkeakoulujen toimintaedellytyksiä uudistuksen eri vaiheissa (28.9.2012). Yksityisten ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille korvataan niiden vuosina 2014—2016 tekemiin investointeihin sisältyvät arvonlisäverot siten, että korvaus vastaa kunkin yksityisen ammattikorkeakoulun maksamien arvonlisäverojen osuutta investointikustannuksista. Korvausten mukaiset määrärahat sisällytetään vuosien 2016—2018 talousarvioihin.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisessa vaiheessa itsenäisessä oikeushenkilöasemassa toimivien ammattikorkeakouluosakeyhtiöiden osalta säädetään niiden verotuksellisesta asemasta tuloverotuksessa ja arvonlisäverotuksessa yliopistoja vastaavasti. Samassa yhteydessä ratkaistaan ammattikorkeakoulujen toimitiloihin liittyvä arvonlisäverokohtelu ja pyritään edistämään yliopisto- ja ammattikorkeakoulusektoreiden välistä yhteistyötä sekä tehostamaan voimavarojen käyttöä. Vuokrien arvonlisäverokompensaation edellyttämät arvonlisäverolain muutokset (30 § 1 ja 3 momentti) tulivat voimaan 1.1.2014.

Samaan aikaan ammattikorkeakouluuudistuksen kanssa hallitus toteuttaa valtiontalouden sopeuttamistoimia. Ammattikorkeakoulujen osalta se merkitsee koulutustarjonnan vähentämistä ja yksikköhintojen leikkausta sekä indeksikorotuksista luopumista vuonna 2014. Ammattikorkeakoulujen rahoituksesta on hallituskauden aikana kuntarahoitus huomioon ottaen vähentymässä kaikkiaan lähes viidesosa. Ammattikorkeakouluuudistuksen toimeenpanon onnistumisen kannalta on nähty välttämättömänä, että ammattikorkeakoulujen kuntien rahoitusosuutta vastaava määrä (pl. hallitusohjelman yhteydessä päätetyt menosäästöt) siirretään täysimääräisesti osaksi ammattikorkeakoulujen valtion rahoitusta.

Valtionosuusjärjestelmässä rahoitus maksetaan suoraan ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle. Valtio perii kunnan rahoitusosuuden kunnilta asukaslukujen suhteessa. Tästä johtuen kunnat ovat nykyisin ammattikorkeakoulutuksen maksajia, vaikka niillä ei talousarviossaan olisikaan ammattikorkeakoulua. Suurin osa kunnista joutuu valtionosuuksissa nettomaksajan asemaan. Ammattikorkeakoulujen rahoitusvastuun siirtyessä kokonaan valtiolle häviää kunnilta velvoite osallistua ammattikorkeakoulujärjestelmän ylläpitämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Ehdotetuilla rahoitusmallin muutoksilla ei ole vaikutusta ammattikorkeakouluille jaettavan kokonaisrahoituksen määrään. Mallilla ei siten ole muutosvaikutusta valtion talouteen eikä kunta–valtio -suhteeseen. Esitetyllä rahoitusmallilla on kuitenkin vaikutuksia rahoituksen jakautumiseen ammattikorkeakoulujen välillä.

Valtioneuvoston 27.3.2013 päättämän vuosien 2014—2017 valtiontalouden kehysten mukaisesti valtio on varautunut tekemään uudistuksen tueksi ammattikorkeakoulujen finanssisijoituksia vuodelle 2015 (50 milj. euroa). Ammattikorkeakoulujen tasavertaisen kohtelun ja pääomittamiskriteerien selkeyden kannalta on tarkoituksenmukaista suunnata pääomituseriä kaikille ammattikorkeakouluille painottaen toiminnallisia kriteerejä. Ammattikorkeakoulujen tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi pääomituksia tehdään kaikkiin ammattikorkeakouluihin yhdenvertaisia kriteereitä noudattaen.

Valtion luovuttamiin kiinteistöihin liittyvien siirtymäsäännösten yhdenmukaistaminen ja opetusmetsien käyttöoikeussopimukset:

Valtio on luovuttanut 1990-luvulla ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisen ja yksityistämisen yhteydessä koulutuksen järjestäjille niiden koulutuksessa tarpeelliset kiinteistöt ja irtaimistot korvauksetta, jotka ovat edelleen ammattikorkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten käytössä. Luovutus perustui siihen, että ammatillisten oppilaitosten ylläpitojärjestelmä oli hajanainen. Oppilaitoksia ylläpitivät valtio, yksittäiset kunnat, useamman kunnan muodostamat kuntayhtymät ja yksityiset yhteisöt. Ylläpitojärjestelmän hajanaisuuden nähtiin heikentävän am-

matillisen koulujärjestelmän toimintakykyä sekä haittaavan merkittävästi oppilaitosten toiminnan päällekkäisyyksien poistamista, oppilaitosten työnjaon kehittämistä, voimavarojen yhteiskäyttöä sekä toiminnan järkiperäistämistä toiminnan taloudellisuuden ja tuloksellisuuden parantamiseksi.

Vuoden 1998 loppuun mennessä tehtyihin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) 44 § perusteella tehtyihin luovutussopimuksiin sisältyi ehto, jossa palautusvelvollisuus on ikuinen. Vuoden 1998 jälkeen voimassa olleessa lainsäädännössä palautusvelvollisuus rajoittui 30 vuoteen. Palautusehdot määräytyvät sopimuksessa mainitun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti. Palautus perustuu käyvän arvon periaatteelle. Kunnille ja kuntayhtymille lahjoitettu omaisuus kuuluu pääosin ikuisen palautusvelvollisuuden piiriin ja yksityisille koulutuksen järjestäjille luovutettu omaisuus 30 vuoden palautusvelvollisuuden piiriin.

Ennen vuotta 1998 luovutetun omaisuuden arvo on luovutushetkien mukaan laskettuna 1,338 miljardia euroa vuoden 2012 rahanarvossa. On arvioitu, että luovutetusta omaisuudesta tonttien osuus on 1/3 ja rakennusten osuus 2/3. Irtaimen omaisuuden on katsottu tulleen jo poistetuksi. Rakennusten osalta on arvioitu vuotuiset poistot (1,5%/vuosi). Näillä perusteilla on arvioitu ennen vuotta 1998 luovutetun omaisuuden arvoksi vuoden 2012 rahanarvossa 1,098 miljardia euroa. Kolmenkymmenen vuoden ajanjakson täyttymiseen mennessä tämä arvo tulee pienenemään tasolle 0,98 miljardia euroa.

Rakenteellisen kehittämisen edetessä korvauksetta luovutetun omaisuuden osalta on tehty päätöksiä, joissa luovutetun omaisuuden myyntitulot on voitu käyttää alkuperäisen tarkoituksen mukaisiin investointeihin. Tällaiset järjestelyt ovat edelleen ajankohtaisia ja palautusvelvollisuutta koskevia valmisteltavia päätöksiä tulee olemaan edelleen merkittävä määrä. Ikuisen palautusvelvollisuuden piiriin kuuluvia luovutussopimuksia on tehty sata. Nykyisen tilanteen selkeyttämiseksi ja koulutuksen järjestäjien tasapuoliseksi kohtelemiseksi olisi tarkoituksenmukaista yhdenmukaistaa palautusvelvollisuuden kesto.

Nykyisin kaikkien valtion omistamien opetusmetsien hallintaoikeus on Metsähallituksella käyttöoikeuksien ollessa ammattioppilaitoksilla ja ammattikorkeakouluilla korvauksettomiin käyttöoikeussopimuksiin perustuen. Ensimmäiset opetusmetsäsopimukset päättyvät vuoden 2018 lopussa ja suurin osa vuosina 2020 ja 2021. Opetusmetsiä käytetään monipuolisesti metsäopetuksen ja laajemminkin luonnonvara-alan opetuksen oppimisympäristöinä ja työharjoittelualueina. Opetusmetsien käyttöoikeuden turvaamisen osalta esitetään vahvistettavaksi nykyinen menettely, joka vastaa valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisen ja yksityistämisen yhteydessä valtion kiinteistövarallisuuden luovuttamisesta vuosina 1992—1998 valtioneuvoston ja eduskunnan asiassa tekemiä periaatepäätöksiä ja linjauksia. Ammattikorkeakoulut käyttävät metsiä opetustarkoitukseen. Mikäli ammattikorkeakouluilla ei olisi nykyisenkaltaista käyttöoikeutta opetusmetsiin, edellyttäisi tämä lisämäärärahoja opetuksen järjestämiseksi tavoitteiden mukaisella tavalla.

Vaikutukset kokonaistalouteen ja valtion talousarvioon

Ammattikorkeakoulujen pysyvä valtion rahoitus muodostetaan kokoamalla uudelle momentille 29.40.55 (Valtion rahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan) siirtona määrärahoja momenteilta 29.40.30, 29.10.30, 29.20.30, 29.30.32 ja 28.90.30 sekä ottamalla huomioon alv-kompensaation edellyttämät määrärahalisäykset siltä osin kuin nämä eivät ole sisältyneet ammattikorkeakoulujen aiempaan rahoitukseen. Ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksen näin muodostuva kokonaisuus olisi vuonna 2015 yhteensä noin 835 miljoonaa euroa. Lisäksi ammattikorkeakoulujen toiminnassa rahoitus turvataan vähintään kustannustason muutosta vastaavalla tavalla.

Ammattikorkeakoulujen perustehtävien edellyttämä alv-kompensaatio perustuu vuodesta 2017 alkaen viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin. Ammatti-

korkeakouluille korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä ammattikorkeakoulujen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus ammattikorkeakouluille aiheutuneista kustannuksista. ALV-kompensaatio perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin.

Arvonlisäverolain 30 § muutoksen perusteella vuoden 2015 lisätalousarviossa määrärahalisäyksenä otetaan huomioon ammattikorkeakoulujen vuosien 2014 ja 2015 vuokrien arvonlisäveromenot ja vuoden 2016 lisätalousarviossa vuoden 2016 vuokrien arvonlisäveromenot vuokrasopimuksiin perustuen.

Ammattikorkeakoululakiin lisätään siirtymäsäännös, että valtio korvaa vuonna 2016 kertaluonteisesti hakemusten perusteella nykyiseen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 32 § 2 momenttiin perustuvat arvonlisäverot ja/tai niiden palautukset yhtiöityville tai aiemmin yhtiöityneille ammattikorkeakouluille edelleen kunnille tuloutettavaksi. Menettelyn tarkoituksena on, ettei ammattikorkeakoulujen yhtiöittämisistä ja niihin liittyvistä kiinteistöjen luovutuksista aiheutuisi kunnille ylimääräisiä kertaluonteisia arvonlisäveromenoja.

Arvioitu kompensaatiomenojen kokonaismäärää vastaava lisäys (kulutusmenot, investoinnit ja vuokrat) nykyiseen määrärahatasoon on yhteensä noin 40,5 M€ vuoden 2017 talousarviosta lukien.

Valtion ammattikorkeakouluille kohdennettavan rahoituksen tarkistaminen on perusteltua sitoa sellaiseen indeksiin, joka ottaa riittävästi huomioon yleisen kustannus- ja ansiotasokehityksen, ei pelkästään ammattikorkeakoulusektorin näkökulmasta eriytyvien kustannusten kehitystä. Tärkeää on, että valittu indeksi karkealla tasolla ottaa huomioon ammattikorkeakoulun kustannusrakenteen ja toisaalta on riittävän yksinkertainen. Tarkasteltavilla menolajeilla on oltava mahdollisimman hyvin hintakehitystä kuvaava indeksi siten, ettei ammattikorkeakoulu omilla toimillaan voi välittömästi vaikuttaa indeksin kehitykseen. Vuonna 2012 kustannussovelluksen mukaiset ammattikorkeakoulujen toteutuneet kustannukset jakautuivat henkilöstömenoihin (65,7 %), kiinteistöjen ylläpitoon (15,6 %) ja muihin kulutusmenoihin (18,7 %).

Ammattikorkeakoulujen kustannusrakenteen odotetaan lähestyvän yliopistojen kustannusrakennetta, kun otetaan huomioon ammattikorkeakoulujen toimilupakäsittelyn yhteydessä esiin nostetut henkilöstörakenteen muutokset ja toimitilojen uudelleen järjestelyt. Selkeyden vuoksi korkeakoulusektoreita (yliopistot, ammattikorkeakoulut) olisi hyvä tarkastella kustannustason huomioon ottamisessa yhtenä kokonaisuutena.

Vaikutukset kuntatalouteen

Nykyisin ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmä on perusrahoituksen osalta osa valtionosuusjärjestelmää. Näin ollen ammattikorkeakoulut kuuluvat valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakojärjestelmään. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisista toiminnoista kunnan omarahoitusosuus on 58,11 %. Valtionosuusjärjestelmässä rahoitus maksetaan suoraan ylläpitäjälle. Valtio perii kunnan rahoitusosuuden kunnilta asukaslukujen suhteessa eli kuntien rahoitusosuus määräytyy niiden asukasmäärän perusteella. Tästä seuraa, että kunnat ovat ammattikorkeakoulutuksen maksajia, vaikka niillä ei talousarviossaan olisikaan ammattikorkeakoulua. Nykyisin kunnat ovat rahoittaneet samoin perustein myös yksityisten ylläpitäjien omistamia ammattikorkeakouluja.

Esityksen mukaan ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmää muutetaan siten, että valtionosuusjärjestelmässä nykyisin oleva kuntien rahoitusosuus poistetaan ja samalla valtiolle lisätään nykyistä kuntien osuutta vastaava osuus, jolloin muutos tapahtuu kustannusneutraalisti valtio- kunta -suhteessa.

On tarkoituksenmukaista luopua kuntien velvollisuudesta osallistua asukasmääränsä määrittämällä osuudella ammattikorkeakoulujen rahoitukseen. Ammattikorkeakoulurahoituksen poistuessa kunnat joutuvat vastaavasti rahoittamaan suuremman osuuden asukaskohtaisena rahoitusosuutena kuntien peruspalveluissa ja toisen asteen koulutuksessa.

Muutos ei siis vaikuta yksittäisten kuntien rahoitustilanteeseen. Ammattikorkeakoulujen rahoitusvastuun siirtyessä kokonaan valtiolle häviää kunnilta velvoite osallistua ammattikorkeakoulujärjestelmän ylläpitämiseen ja siitä aiheutuviin kustannuksiin.

Ammattikorkeakoulujen pysyvä valtion rahoitus muodostetaan kokoamalla uudelle momentille 29.40.55 (Valtion rahoitus ammattikorkeakoulujen toimintaan) siirtona määrärahoja momenteilta 29.40.30 (n. 380 milj. euroa), 29.10.30 (n. 81 milj. euroa), 29.20.30 (n. 199 milj. euroa), 29.30.32 (n. 11 milj. euroa) ja 28.90.30 (n. 164 milj. euroa) sekä ottamalla huomioon alv-kompensaation edellyttämät määrärahalisäykset siltä osin kuin nämä eivät ole sisältyneet ammattikorkeakoulujen aiempaan rahoitukseen. Ammattikorkeakoulujen valtionrahoituksen näin muodostuva kokonaisuus olisi vuonna 2015 yhteensä noin 835 miljoonaa euroa. Ottaen huomioon ammattikorkeakoulujen rahoitukseen hallituskauden aikana tehtävä viidenneksen leikkaus on ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpanon onnistumisen kannalta välttämätöntä, että ammattikorkeakoulujen kuntien rahoitusosuutta vastaava määrä (pl. hallitusohjelman yhteydessä päätetyt menosäästöt) siirretään täysimääräisesti osaksi ammattikorkeakoulujen valtion rahoitusta.

Ammattikorkeakoulujen saama muu rahoitus ei vähentäisi valtion ammattikorkeakoululain mukaista rahoitusta.

Kunnan omarahoitusosuutta muiden toimintojen käyttökustannuksiin korotetaan siten, että ammattikorkeakouluista siirtyvä kuntien omarahoitusosuus kohdistetaan kuntien peruspalveluihin ja toiselle asteelle siten, että kuntien peruspalveluihin kohdistetaan 36 % siirrettävästä summasta ja toiselle asteelle 64% siirrettävästä summasta.

Uusista valtionosuusprosenteista säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisen yhteydessä syksyllä 2014.

Kunnallinen ja alueellinen sidos ammattikorkeakoulutoimintaan voitaisiin edelleen säilyttää vahvana erityisesti osakeyhtiömuotoisessa toiminnassa, jossa kunnalliset tahot voisivat edelleen toimia omistajina ja käyttää yhtiökokouksissa omistajavaltaa. Lisäksi tämä aiheuttaa vähiten muutoksia nykytilanteeseen, sillä suurin osa ammattikorkeakoulujen ylläpitäjistä on jo tällä hetkellä osakeyhtiöitä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille vuoden 1998 loppuun saakka luovutettujen kiinteistöjen ikuinen palautusvelvollisuus tilanteissa, joissa kiinteistöjä ei enää käytetä koulutustoimintaan, muutettaisiin vastaamaan myöhemmissä luovutuksissa käytettyä 30 vuoden palautusaikaa siitä ajankohdasta lukien, jolloin valtio on luovuttanut kiinteistöt kunnalle tai kuntayhtymälle. Muutoksesta olisi tarkoitus säätää opetus- ja kulttuuritoimesta annetun lain muiden muutosten yhteydessä vuoden 2014 aikana. Vastaavasti opetusmetsien nykyisiä käyttöoikeuksia on tarkoitus jatkaa.

Ammattikorkeakoulujen pääomittamisesta (50M€) on sovittu aiemmassa kehyspäätöksessä. Valtion ei ole tarkoitus mennä osakkaaksi ammattikorkeakouluihin tai hankkia muutoin määräysvaltaa ammattikorkeakouluissa, joten valtion ammattikorkeakouluille osoittamat pääomituserät on tarkoitus sijoittaa ammattikorkeakoulujen SVOP-rahastoihin. Tarkoitus on, että pääomituserät ovat valtion pysyviä sijoituksia ammattikorkeakoulujen toimintaedellytysten tukemiseen, jotka palautuvat osakeyhtiölain mahdollistamaan sopimusmenettelyyn perustuen valtiolle ammattikorkeakoulutoiminnan loppuessa ja/tai ammattikorkeakouluosakeyhtiön purkautuessa.

Vaikutukset arvonlisäveromenettelyyn

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toisen vaiheen lainsäädännön mukaan ammattikorkeakoulujen osalta on tarkoitus siirtyä kaikkien lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvien arvonlisäveromenojen osalta euro-eurosta periaatteen mukaiseen kompensaatiomenettelyyn eli tilavuokrien ja investointien lisäksi kompensoitaisiin myös aineiden, tarvikkeiden ja palveluiden hankinnasta aiheutuneet arvonlisäverot. Menettely vastaa periaatteiltaan yliopistolain mukaista menettelyä lukuun ottamatta maksatusmenettelyä, jossa ei käytet-

täisi arvioperusteista ennakkomaksumenettelyä.

Lakiehdotuksen 43 §:n 4 momentin mukaan: ”Ammattikorkeakouluille korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä ammattikorkeakoulujen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus ammattikorkeakouluille aiheutuneista kustannuksista. Korvaus perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin.” Tarkoitus on näin ollen siirtyä kaikista lakisääteisistä tehtävistä aiheutuvien arvonlisäveromenojen osalta euro-eurosta -periaatteen mukaiseen kompensaatiomenettelyyn vuoden 2015 alusta lukien. Kompensaatiosäännökset ja -menettelyt toteutetaan siten, että ne eivät johda kaksinkertaiseen hyötyyn. Arvonlisäverokompensaatio mitoitetaan ammattikorkeakoulun viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietojen mukaisesti. Näin ammattikorkeakoulun tilinpäätöksen mukaiset toteutuneet korvattavat arvonlisäveromenot otetaan huomioon kaksi vuotta tilinpäätösvuotta myöhemmän talousarviovuoden arvonlisäverokompensaation mitoitusperusteena. Vuoden 2015 arvonlisäverokompensaatiot lasketaan Opetushallituksen keräämien vuotta 2013 koskevien tietojen pohjalta ja vuoden 2016 arvonlisäverokompensaatiot vastaavasti vuotta 2014 koskevien tietojen pohjalta.

Vuokrien arvonlisäverokompensaation edellyttämät muutokset arvonlisäverolain 30 §:n 1 ja 3 momenttiin tulivat voimaan 1.1.2014.

Arvonlisäverokompensaation mitoitustavasta johtuen siirtymävaiheessa vuosina 2015 ja 2016 tarvitaan menettely, joka ottaa huomioon arvonlisäverolain 30 §:n muutoksesta ammattikorkeakouluille aiheutuvat vuokrasopimusten arvonlisäverovelvoitteet vuosina 2014—2016. Valtion ehdotetaan varautuvan vuosien 2015 ja 2016 lisätalousarvioissa kyseisiin menoihin lisämäärärahalla, joka kohdennetaan ammattikorkeakouluille tilinpäätöstietoihin perustuvan hakemusten perusteella. Tällainen menettely vuoden 2016 osalta tarvitaan, jotta 1.1.2015 yhtiöityvät ammattikorkeakoulut tulevat tasavertaisesti huomioiduksi.

Lisäksi valtion ehdotetaan varautuvan ammattikorkeakoululakiin lisättävän siirtymäsäännöksen perusteella vuonna 2016 kertaluonteisesti korvaamaan hakemusten perusteella nykyiseen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 32 § 2 momenttiin perustuvat arvonlisäverot ja/tai niiden palautukset yhtiöityville tai aiemmin yhtiöityneille ammattikorkeakouluille edelleen kunnille tuloutettavaksi.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Rahoitusjärjestelmän muuttaminen vastaamaan perusteiltaan pitkälle yliopistojen rahoitusta edistää korkeakoululaitoksen vertailtavuutta ja valtakunnallisen korkeakoulupolitiikan harjoittamista opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta. Lisäksi ammattikorkeakoulujen osakeyhtiömuotoinen oikeushenkilöasema luo aikaisempaa paremmat edellytykset ammattikorkeakoulujen vertailtavuudelle ja edistää siten valtion sekä opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuspoliittisen ohjauksen toteuttamista.

Muutoksenhakusäännöksiin lisättävillä oikaisumenettelyä koskevilla säädöksillä pyritään nopeuttamaan muutoksenhakua ja samalla vähentämään hallinto-oikeuksien työtaakkaa.

Vaikutukset ammattikorkeakoulutoimintaan

Ammattikorkeakoulujen hallintoon ja rahoitukseen esitettävät muutokset mahdollistavat ammattikorkeakoulujen entistä itsenäisemmän ja vahvemman toimimisen ammattikorkeakoululaissa määriteltyjen tehtävien toteuttamiseen. Ehdotettavat uudistukset tukevat ammattikorkeakoulujen perustehtäviä; työelämälähtöistä koulutusta sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää tutkimus- ja kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Ehdotettu itsenäinen oikeushenkilöasema parantaa ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia tehdä yhteistyötä eri tahojen kanssa mm. yksinkertaistamalla yhteistyöhön liittyvää päätöksentekoa. Ehdotetut muutokset hallintoon ja rahoitukseen tukevat ammattikorkeakoulujen au-

tonomiaa ja antavat ammattikorkeakouluille vakaat toimintapuitteet pitkällä aikavälillä.

Nykyinen vahva kunnallinen ja alueellinen kytkös ammattikorkeakoulujen toiminnassa on mahdollista säilyä myös jatkossa, kun kunnalliset tahot voivat edelleen toimia ammattikorkeakouluosakeyhtiöiden omistajina ja käyttää yhtiökokouksissa omistajavaltaa.

Esitetty arvonlisäverokompensaatiomenettely tarkoittaa käytännössä sitä, että ammattikorkeakoulujen alv-kohtelu on yhdenmukainen yliopistojen vastaavan menettelyn kanssa.

Arvonlisäveromenettelyn osalta vaikutuksia voidaan lisäksi arvioida erikseen kunta- ja kuntayhtymäpohjaisten ammattikorkeakoulujen ja yksityisten ammattikorkeakoulujen osalta, koska näiden menettelyt poikkeavat toisistaan nykyisessä rahoitusjärjestelmässä. Kunta- ja kuntayhtymäpohjaisten ammattikorkeakoulujen osalta kompensaatio on perustunut kuntapalautusjärjestelmään. Yksityisten ammattikorkeakoulujen osalta arvonlisäveroja on kompensoitu yksikköhinnan korotuksella, joka on perustunut kaikkien ammattikorkeakoulujen keskimääräisiin arvonlisäveromenoihin. Nyt esitettävä malli perustuu ammattikorkeakoulukohtaisiin toteutuneisiin arvonlisäveromenoihin ja on siten ammattikorkeakoulujen kannalta oikeudenmukaisempi kuin nykyinen keskimääräiseen korotusprosenttiin perustuva menettely.

Esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi ammattikorkeakouluille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tki-politiikan tavoitteiden perusteella. Laskennallisen rahoituksen kautta jaettaisiin valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen kesken siten, että keskimääräistä laadukkaammat, vaikuttavammat ja tuloksellisemmat ammattikorkeakoulut hyötyisivät. Ammattikorkeakoulut päättäisivät rahoituksen kohdentamisesta ammattikorkeakoulun sisällä omilla strategisilla valinnoillaan. Rahoitusmallilla turvataan pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet kannustaen ammattikorkeakouluja samalla profiloitumaan, parantamaan laatua ja toimimaan tuottavasti ja taloudellisesti. Rahoituksen perusteena käytettävät kriteerit olisivat mahdollisimman selkeitä ja läpinäkyviä siten, että rahoitus olisi kohtuullisesti ennakoitavissa. Laskennallisen rahoituksen osalta kriteerit olisivat kaikkiin ammattikorkeakouluihin yhteisesti sovellettavia.

Vuodesta 2015 alkaen nykyisestä yksikköhinnan ja opiskelijamäärän käyttämisestä rahoituksen perusteena luovuttaisiin. Vuonna 2015 yksittäisen ammattikorkeakoulun rahoituksen lähtötasona on vuoden 2014 rahoitus ottaen huomioon jo tehdyt säästöpäätökset ja rahoitusmallin tuottaman ammattikorkeakoulukohtaisen rahoituksen muutoksen määräaikainen rajaaminen vuoteen 2016 saakka. Ammattikorkeakoulujen rahoitus uudistettiin vuoden 2014 alusta, jolloin otettiin käyttöön ammattikorkeakoulukohtaista yksikköhintaa koskeva rajaus vuosille 2014—2016 (+-3 %-yksikköä vuodessa). Näin vältetään liian nopeat muutokset ammattikorkeakoulujen välisissä rahoitussuhteissa. Ammattikorkeakoulun saama rahoitus vuosille 2015 ja 2016 lasketaan rahoitusmallin mukaisilla tekijöillä ja saatuun lopputulokseen lisätään tai siitä vähennetään erikseen laskettava rahoituserä, jossa huomioidaan jo tehdyt säästöpäätökset ja koulutusalakohtaiset kustannuserot sekä rajataan muutoksen suuruutta. Ammattikorkeakoulut päättävät rahoituksen kohdentamisesta ammattikorkeakoulun sisällä. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ammattikorkeakoulujen toiminnan ja talouden kehittymistä osana ohjaustaan.

Alakohtaiset erot kustannuksissa ja koulutusten pituuksissa ehdotetaan huomioitavan vuosina 2015 ja 2016 nykyisillä alakohtaisilla kertoimilla rahoitusmallin tutkintotekijässä.

Ehdotettu rahoitusmalli vastaisi periaatetta, jolla ammattikorkeakoulujen toimilupahakemusten taloudelliset laskelmat on laadittu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää erillisen valmistelun seuraavaa sopimuskautta 2017—2020 ja rahoitusmallin jatkokehittämistä koskien. Siinä yhteydessä on tarkoitus arvioida eri koulutusalojen välisten kustannuserojen huomioimista, lisätä strategiarahoituksen osuutta ja varata tarvittaessa pieni määrä rahoitusta ammattikorkeakoulujen valtakunnallisia tehtäviä varten sekä arvioida ja tunnistaa ruotsinkielisten ammatti-

korkeakoulujen erityistarpeet. Samassa yhteydessä on myös tarpeen tarkastella rahoitusmallin nykyisiä ja mahdollisia uusia osatekijöitä ammattikorkeakoulujen toiminnan sekä käytettävissä olevan tietopohjan kehittyessä.

4.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Johdanto

Suomen korkeakoululaitos muodostuu jatkossakin yliopistoista ja ammattikorkeakouluista, joilla kummallakin on omat, toisiaan täydentävät tehtävänsä ja profiilinsa. Korkeakoulujen mahdollisuudet strategisiin valintoihin ja profiloitumiseen monipuolistavat korkeakoulujen toimintaa myös sektoreiden sisällä. Lakiesityksellä ei ole tarkoitus muuttaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen keskinäistä suhdetta.

Ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän uudistaminen on tärkeää korkeakoulusektoreiden välisen yhteistyön parantamiseksi. Rakenteellisen kehittämisen myötä yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat entistä tiiviimmässä yhteistyössä keskenään esimerkiksi erilaisten tukipalvelujen kuten kirjastojen tai opiskelijapalvelujen osalta. Yhteisten palvelujen, infrastruktuurien tai rakennusten rahoitusjärjestelyt ovat helpompia toteuttaa, kun molemmat osapuolet ovat rahoituksen osalta valtiojärjestelmän piirissä.

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen samanlainen sijoittuminen rahoitusjärjestelmässä helpottaa myös korkeakoulujärjestelmän toiminnallista ohjausta.

Esityksen 4 §:ssä säädettävien tehtävien mukaisesti ammattikorkeakoulut painottavat koulutustoiminnassaan erityisesti työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksia. Ammattikorkeakoulujen tulee lisäksi harjoittaa työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Jotta ammattikorkeakouluilla olisi edellä mainittujen tehtävien hoidon kannalta riittävää yhteistyötä ja asiantuntemusta, tulee esityksen 17 §:n mukaisesti ammattikorkeakoulun hallituksessa olla myös työ- ja elinkeinoelämän asiantuntemusta.

Vaikutukset henkilöstön asemaan

Esityksen mukaisesti henkilöstö saisi oikeushenkilömuodoltaan osakeyhtiönä toimivan ammattikorkeakoulun hallitukseen edustajansa, jolla olisi hallitustyössä täysivaltaiset hallituksen jäsenen oikeudet. Henkilöstö valitsisi edustajansa siten kuin ammattikorkeakoulun johtosäännössä määrätään. Nykyisen ammattikorkeakoululain mukaan henkilöstön edustajat muodostavat ammattikorkeakoulun sisäisen hallituksen yhdessä opiskelijoiden ja elinkeino- ja muun työelämän edustajien kanssa. Henkilöstöllä ei nykyisin ole ollut lakisääteistä oikeutta saada edustajaansa ylläpitäjän hallitukseen tai vastaavaan toimielimeen.

Ammattikorkeakoulun toimilupa vuoden 2014 alussa on kolmella kuntayhtymänä toimivalla ylläpitäjällä. Näiden ylläpitämien ammattikorkeakoulujen päätoimisen henkilöstön määrä oli vuonna 2013 yhteensä 1 470. Siltä osin kuin edellä mainitut henkilöt ovat kunnallisessa virkasuhteessa, muuttuu palvelussuhde työsopimuslain mukaiseksi työsuhteeksi, kun ammattikorkeakoulusta tulee osakeyhtiömuotoisia oikeushenkilöitä.

Ammattikorkeakoulutoiminnan muuttuessa oikeushenkilöasemaltaan osakeyhtiömuotoiseksi toiminnaksi tulee arvioitavaksi kunnallisista viranhaltijoista annetun lain (304/2003) 25 §:n ja työsopimuslain (55/2001) 10 §:n mukainen liikkeenluovutusta koskevat säädökset. Liikkeen luovutuksesta on kyse, kun kunnan tai kuntayhtymän toiminnallinen osa luovutetaan toiselle työnantajalle ja luovutettava osa pysyy luovutuksen jälkeen samana tai samankaltaisena. Liikkeen luovutuksessa viranhaltijaa tai työntekijää ei saa irtisanoa pelkästään yhtiöittämisen johdosta tapahtuvan työnantajan vaihtumisen johdosta. Työnantajan luovutushetkellä voimassa olevista virka- ja työsuhteista johtuvat oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät uudelle ammattikorkeakouluosakeyhtiölle. Uusi työnantaja on velvollinen noudattamaan luovutushetkellä voimassa olleen työ- tai virkaehtosopimuksen määräyksiä silloin kun

kysymys on edellä mainituissa laeissa säädellystä liikkeen luovutuksesta.

Ammattikorkeakoulutoiminnan yhtiöittämistä on tarkasteltava myös henkilöstön eläketurvan osalta tilanteissa, joissa henkilöt ovat olleet kunnan palveluksessa yhdenjaksoisesti vuoden 1992 lopusta lukien. Nämä henkilöt ovat oikeutettuja lisä-eläkkeeseen, jos palvelussuhde jatkuisi yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan saakka. Mahdollisten lisäeläke-etuuksien turvaaminen voi tapahtua monella tavoin, esimerkiksi lisäeläkevakuutuksin tai säilymällä kunnallisen eläkelaitoksen Kevan jäsenyhteisönä.

Suurin osa ammattikorkeakoulujen ylläpitäjistä toimii jo nykyisinkin osakeyhtiömuotoisina, joten kokonaisuutta tarkasteltaessa ammattikorkeakoulujen osakeyhtiömuotoinen oikeushenkilöasema ei tuo suuria muutoksia henkilöstön asemaan ammattikorkeakoulusektorilla. Oikeushenkilöaseman muutoksen lisäksi esitys ei sisällä merkittäviä suoraan henkilöstön asemaa koskevia säännösmuutoksia. Uudella kaikkia ammattikorkeakouluja koskevalla yhtenäisellä hallintomallilla, rahoituksen läpinäkyvyydellä ja henkilöstön edustuksella hallituksessa pyritään antamaan mahdollisuuksia toiminta- ja työkulttuurien kehittämiseen entisestään.

Vaikutukset opiskelijoihin

Esitys vahvistaa opiskelijoiden asemaa ammattikorkeakoulun hallinnossa. Opiskelijoilla olisi edustus ammattikorkeakoulun hallituksessa ja tämän lisäksi edelleen tutkintolautakunnassa. Nykyisin opiskelijat ovat edustettuna ammattikorkeakoulun sisäisessä hallituksessa, mutta lakisääteistä oikeutta asettaa jäsentä ylläpitäjän hallitukseen ei ole nykyisessä laissa.

Rahoituksen ja ammattikorkeakoulun hallinnoimisen uudelleen järjestelyillä pyritään kehittämään ammattikorkeakouluja, jotta niiden koulutustoiminta palvelisi entistä paremmin opiskelua ja opiskelijoita.

Tutkinto-opiskelijoiden asema muuttuisi siten, että opiskelijakuntaan kuuluminen tulisi pakolliseksi. Jäsenmaksun osalta muutoksen ei voida arvioida olevan taloudelliselta kannalta merkittävä, koska esimerkiksi ylioppilaskuntien jäsenmaksut ovat varsin maltillisia. Mikäli opiskelijaterveydenhuolto järjestettäisiin vastaavasti kuin yliopisto-opiskelijoiden osalta on tehty, merkitsisi se ammattikorkeakouluopiskelijoiden asemaan huomattavaa parannusta.

Opiskelijakuntien asema muuttuisi merkittävästi. Pakollisen jäsenyyden kautta opiskelijakuntien painoarvo vaikutustahona kasvaisi. Toisaalta julkisten tehtävien aikaisempaa tarkempi lakitasoinen sääntely ja opiskelijoiden pakollinen jäsenyys tarkoittaisivat sitä, että hallintolaki ja julkisuuslaki sääntelisivät opiskelijakuntien toimintaa aikaisempaa vahvemmin.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Ammattikorkeakoulujen henkilöstöstä naisia oli 60,4 % ja miehiä 39,6 % vuonna 2011. Henkilöstön palvelussuhteen muodolla ei voida katsoa olevan suoranaisia vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon, koska tasa-arvolaki ja sen oikeussuojakeinot kohdistuvat molempiin palvelussuhteen muotoihin. Samoin yleisimmät syrjintää koskevat kiellot ovat virka- ja työsuhteessa sisällöltään samanlaiset. Ammattikorkeakoulujen tulee julkista valtaa käyttävinä laitoksina noudattaa tasa-arvolain 4 a §:n 2 momentin tasapuolisuussäännöstä ja saman pykälän 3 momentin ehdokkaiden nimeämistä koskevaa säännöstä. Tasa-arvovaltuutetun lausunnossa (TAS 200/2011, annettu 2.1.2012) on todettu, että julkista valtaa käyttävien osakeyhtiöiden hallitusten valinnassa edellä mainitun pykälän 2 momentti tulee sovellettavaksi. Henkilöstö ja opiskelijat valitsevat oman edustajansa ammattikorkeakoulun hallitukseen. Jos kyseiset edustajat valitaan vaaleilla, tasa-arvolain tasapuolisuussäännöstä ei voida soveltaa näiden edustajien osalta. Henkilöstön ja opiskelijoiden tulisi ehdokkaita asettaessaan kuitenkin mahdollisuuksien mukaan huolehtia siitä, että ehdokkaina on sekä naisia että miehiä.

Esityksessä ei ehdoteta uusia säännöksiä opiskelijoiden ottamiseen, joten sillä ei ole suoranaisia vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon opiskelijoiden osalta. Ammatti-

korkeakouluopiskelijoista oli naisia 54,4 % ja miehiä 45,6 % vuonna 2012. Monilla aloilla naiset suorittavat miehiä enemmän tutkintoja. Tietyillä koulutusaloilla, kuten tekniikassa, naisten osuus on miehiä vähäisempi. Osaltaan tämä johtuu oppiainevalinnoista, joita opiskelijat tekevät toisella asteella.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Ammattikorkeakoulut ovat osa suomalaista korkeakoulujärjestelmää. Yliopistojen taloudellinen ja hallinnollinen asema uudistettiin yliopistolailla (558/2009). Vuonna 2010 opetus- ja kulttuuriministeriö kutsui Hannele Salmisen ja Pekka Ylä-Anttilan selvityshenkilöiksi selvittämään ammattikorkeakoulujen taloudellisen ja hallinnollisen aseman uudistamista. Selvityshenkilöille asetettiin tukiryhmä, jossa olivat edustettuina ammattikorkeakoulut, niiden ylläpitäjät ja opetus- ja kulttuuriministeriö. Selvityshenkilöiden raportissa (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:23) esiteltiin kolme mallia, joilla selvityksen esiin nostamiin haasteisiin voitaisiin vastata. Malleista selkeimmäksi selvityshenkilöt arvioivat ehdotuksensa, jossa koko ammattikorkeakoulujen perusrahoitus siirretään valtiolla ja ammattikorkeakoulut ja ylläpitäjät yhdistyvät yhdeksi oikeushenkilöksi, jonka oikeushenkilömuoto on osakeyhtiö.

Jo vuonna 2009 julkaistussa Vuokko Kohtamäen väitöskirjatutkimuksessa ”Financial Autonomy in Higher Education Institutions – Perspectives of Senior management of Finnish AMK Institutions” selvitettiin ylläpitäjän ja ammattikorkeakoulun välisiä toimivaltaongelmia erityisesti taloudellisten kysymysten osalta. Tutkimuksen mukaan ylläpitojärjestelmät eivät ole yhtenäisiä eivätkä yhdellä tavalla toimivia järjestelmiä. Tutkimuksen mukaan ammattikorkeakouluille dilemman muodostaa kuuluminen kahteen toisistaan erillään olevaan ohjausjärjestelmään.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus otti ammattikorkeakoulujen uudistamisen esille ohjelmassaan. Hallitusohjelmassa todetaan, että ammattikorkeakoulujen rahoitusta ja hallintoa koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirretään kokonaan valtiolle ja ammattikorkeakouluista tehdään itsenäisiä oikeushenkilöitä. Ammattikorkeakoulujen toimiluvat uudistetaan korostaen toiminnan laatua ja vaikuttavuutta.

Ammattikorkeakoulu-uudistusta on toteutettu kaksivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa annettiin laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta (485/2013), laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 26 ja 48 §:n muuttamisesta (486/2013), laki yliopistolain 76 §:n muuttamisesta (487/2013), laki ammatillisesta opettajankoulutuksesta annetun lain kumoamisesta (489/2013)ja laki eräistä ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain toimeenpanon edellyttämistä järjestelyistä annetun lain 6 §:n kumoamisesta (489/2013). Lisäksi säädettiin valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (546/2013), (702/2013) ja (947/2013) sekä valtioneuvoston asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (822/2013). Ensimmäisessä vaiheessa säädösmuutoksilla pyrittiin vauhdittamaan ammattikorkeakoulujen rakenteellista uudistamista sekä toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamista. Ammattikorkeakoulujen toimiluvat uudistettiin ja rahoitusperusteita uudistettiin tukemaan nykyistä paremmin koulutuksen tavoitteita, kuten opetuksen ja tutkimuksen laadun parantamista. Säädösmuutokset, kuten myös vuonna 2011 esitetty uudistuksen suuntaviivamuistio, ovat olleet lausuntokierroksilla. Valmisteluaineisto on pyritty kokoamaan opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivuille.

Uudistuksen toisessa vaiheessa ehdotetaan uudistettavaksi ammattikorkeakoululainsäädäntö kokonaisuudessaan säätämällä uusi ammattikorkeakoululaki. Ammattikorkeakouluista muodostettaisiin osakeyhtiömuotoisia oikeushenkilöitä. Ammattikorkeakoulujen perusrahoitus siirrettäisiin kokonaan valtion vastuulle.

Esitys on valmisteltu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Uudistustyön aikana on toiminut laajapohjainen ohjausryhmä, jossa on ollut jäseniä ammattikorkeakouluista,

ylläpitäjistä, Arene ry:stä, henkilöstöjärjestöistä, opiskelijoista, Kuntaliitosta, Maakuntaliitosta, ELY-keskuksesta, Elinkeinoelämän Keskusliitosta, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:sta ja valtiovarainministeriöstä. Lisäksi informaatiota välittävänä ryhmänä on toiminut järjestöryhmä, jossa edustettuna ovat olleet työnantaja- ja henkilöstöjärjestöt.

Ammattikorkeakoulu-uudistusta on käsitelty valmistelun aikana hallituksen iltakoulussa, sivistyspoliittisessa ministerityöryhmässä ja talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa. Lisäksi uudistusta on käsitelty valmistelun aikana useissa seminaareissa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Luonnos hallituksen esityksestä lähetettiin laajalle lausuntokierrokselle ja julkaistiin opetusministeriön verkkosivuilla lokakuussa 2013. Luonnoksesta saatiin lausunnot yhteensä 58 lausunnonantajalta. Yhteenveto annetuista lausunnoista on julkaistu opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivuilla. Lausunnoissa ilmaistiin laaja kannatus ammattikorkeakoulujen itsenäisen oikeushenkilöaseman toteuttamiselle ja perusrahoituksen siirtämiselle kokonaan valtion vastuulle. Useissa lausunnoissa pidettiin erittäin tärkeänä sitä, että uudistus toteutuu suunnitellussa aikataulussa. Esityksen vaikutusarviointeja pidettiin eräiltä osin riittämättöminä. Lisäksi esityksen perusteluja haluttiin eräiltä osin laajennettavan.

Lausuntojen pohjalta on esityksen pykäliä ja niiden perusteluja monelta kohdin tarkennettu. Lisäksi lausuntokierroksen jälkeen loppuun saatettu kaikkia ammattikorkeakouluja koskenut toimiluvan hakuprosessin lopputulos on huomioitu yleisperusteluissa.

Pykäläkohtaisia muutoksia on tehty säännöksiin ammattikorkeakoulujen tehtävien, oikeushenkilöaseman, toimilupien, ammattikorkeakoulussa annettavan opetuksen, hallituksen tehtävien, hallituksen kokoonpanon, rehtorin tehtävien ja kelpoisuusvaatimusten, tutkintolautakunnan, rikosoikeudellisen virka- ja vahingonkorvausvastuun, opiskeluoikeuden, opiskelijakunnan, muutoksenhaun ja siirtymäsäännösten osalta. Annettujen lausuntojen perusteella tehtyjä muutoksia on käsitelty myös aikaisemmin mainitussa uudistuksen ohjausryhmässä.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Ammattikorkeakoululakiin liittyvät mahdolliset verolainsäädännön muutokset annettaisiin erillisessä hallituksen esityksessä. Lisäksi vuoden 2014 aikana tulisi hallituksen esityksellä kumota opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ammattikorkeakouluja koskevat rahoitussäännökset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Ammattikorkeakoululaki

1 luku **Yleiset säännökset**

1 §. *Soveltamisala.* Lain soveltamisalaan kuuluisivat opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvat ammattikorkeakoulut, joille valtioneuvosto on myöntänyt tässä laissa tarkemmin säädetysti toimiluvan ammattikorkeakouluna toimimiseen. Tämän lain soveltamisalan ulkopuolelle jää Poliisiammattikorkeakoulu, joka on sisäasiainministeriön alainen oppilaitos. Korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetun asetuksen (464/1998) 9 §:n 2 momentin mukaisesti Poliisiammattikorkeakoulussa suoritettava poliisipäällystön tutkinto on ammattikorkeakoulututkinto.

2 §. *Ammattikorkeakoulujen asema koulutusjärjestelmässä.* Pykälän mukaan ammattikorkeakoulut ja yliopistot muodostaisivat jatkossakin nykyiseen tapaan korkeakoululaitoksen. Yliopistoissa korostuu tieteellinen tutkimus ja siihen perustuva opetus. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen muodostamaa korkeakoulujärjestelmää pyritään kehittämään kansainvälisesti kilpailukykyisenä ja samalla alueellisiin tarpeisiin joustavasti vastaavana kokonaisuutena.

3 §. *Ammattikorkeakouluyhteisö.* Esityksen mukaan ammattikorkeakouluyhteisön muodostaisivat opettajat, muu henkilöstö ja tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevat opiskelijat. Ammattikorkeakouluyhteisön määrittelyllä on merkitystä hallituksen kokoonpanon kannalta. Ammattikorkeakouluyhteisön määrittely palvelee myös toiminnan organisointia, kun ammattikorkeakoulujen johtosäännöillä määrättäisiin tarkemmin organisaatiosta, toimielimistä ja toimintatavoista.

4 §. *Tehtävät.* Ammattikorkeakoulujen tehtävät vastaisivat pitkälti voimassaolevassa laissa ammattikorkeakouluille annettuja tehtäviä. Ammattikorkeakoulujen koulutustehtävän lähtökohtana olisi käytäntöön painottuva korkeakouluopetus työelämän asiantuntijatehtäviin. Koulutuksessa tulisi siten ensisijaisesti ottaa huomioon työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin, mutta samalla korkeakouluopetuksena myös tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvan opetuksen antaminen. Samalla pyrkimyksenä olisi tukea opiskelijan ammatillista kasvua.

Pykälän 2 momentissa korostettaisiin ammattikorkeakoulujen roolia yhteiskunnallisena kehittäjänä. Ammattikorkeakouluissa tehtävä tutkimus- ja kehitystyö palvelisi toisaalta ammattikorkeakouluopintoja ja niiden kehittämistä, mutta samalla sen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tulisi edistää työelämää ja aluekehitystä sekä olla alueen elinkeinorakennetta uudistavaa. Myös taiteellisella toiminnalla tulisi olla yhteys ympäröivään yhteiskuntaan. Pykälän mukaisesti ammattikorkeakoulujen tulisi tehtäviään hoitaessaan edistää elinikäistä oppimista. Tämä pitäisi sisällään ammattikorkeakoulujen antaman aikuiskoulutuksen, jota tulee kehittää huomioiden opiskelijoiden työelämäosaamisen ylläpidon ja sen vahvistamisen.

5 §. *Oikeushenkilöasema.* Ammattikorkeakoulut olisivat esityksen mukaan osakeyhtiömuotoisia oikeushenkilöitä. Ammattikorkeakouluosakeyhtiöistä oikeushenkilöinä säädettäisiin osakeyhtiölain (624/2006) lisäksi myös ammattikorkeakoululaissa, koska ammattikorkeakoulut olisivat edelleen osa julkisesti rahoitettua korkeakoululaitosta, joilla olisi lakisääteisiä tehtäviä. Osakeyhtiömuotoisina ammattikorkeakoulut poikkeaisivat yliopistoista siinä, että ammattikorkeakouluosakeyhtiöillä olisi osakkeenomistajat.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että ammattikorkeakoulut olisivat voittoa tavoittelemattomia yhtiöitä, jotka eivät saisi jakaa omistajilleen osinkoa tai tuottaa muuta talou-

dellista etua toimintaan osallistuvalle. Ammattikorkeakoulut eivät voisi tuottaa taloudellista etua toimintaan osallistuvalle esimerkiksi poikkeavan hinnoittelun muodossa. Toiminnasta mahdollisesti syntyvä ylijäämä jäisi hyödynnettäväksi ammattikorkeakoulun omassa toiminnassa. Koska myös muunlainen varojen jako kuin osingonjako voi tuottaa taloudellista etua, rajoitettaisiin varojen palauttamista paitsi määrällisesti myös ajallisesti. Varojen palauttaminen vapaan oman pääoman rahastosta, osakepääoman alentaminen, sekä omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen olisi mahdollista vasta ammattikorkeakoulutoiminnan loppuessa. Tällöinkin, kuten myös yhtiötä purettaessa palautettava määrä rajoittuisi sijoitettuun määrään.

Yliopistojen tapaan myös ammattikorkeakouluilla olisi kuitenkin mahdollisuus harjoittaa liiketoimintaa, joka tukee ammattikorkeakoulun tehtävien toteuttamista.

6 §. *Yhteistyö toimintaympäristön kanssa.* Ammattikorkeakoulun yhteistyövelvoite säilyisi esityksen mukaan nykyisenkaltaisena. Ammattikorkeakoulujen tulee, erityisesti koulutusaloillaan, olla tiiviissä yhteistyössä alueensa elinkeino- ja muun työelämän kanssa. Yhteistyötä tulisi olla myös yliopistojen ja ulkomaalaisten korkeakoulujen kanssa sekä muiden koulutusasteiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

2 luku Ammattikorkeakoulujen toimilupa ja toimiehdot

7 §. *Toimilupa.* Säännöksen 1 momentin mukaan valtioneuvosto voisi myöntää osakeyhtiölle toimiluvan ammattikorkeakoulutoimintaan. Luvan myöntämisen edellytyksenä olisi edelleen se, että ammattikorkeakoulu on koulutustarpeen vaatima ja että hakijalla on taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset esityksen 4 §:ssä mainittujen tehtävien asianmukaiseen järjestämiseen. Tätä arvioitaisiin toiminnan latu, vaikuttavuus ja tehokkuus huomioon ottaen. Ammattikorkeakoulun toiminnan tulisi vastata alueelliseen ja valtakunnalliseen koulutustarpeeseen, jonka arvioinnissa otettaisiin huomioon kansallisten koulutustarve-ennakointien alakohtaiset linjaukset ja korkeakoulutuksen saavutettavuus suuralueella. Toimiluvan saajalla tulisi olla pitkän tähtäimen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset tehtävien asianmukaiseen ja kansainvälisesti korkeatasoiseen järjestämiseen sekä tehtävien laadukkaaseen ja tulokselliseen toteuttamiseen. Ammattikorkeakoulun tulisi myös olla riittävän suuri koulutustarpeeseen suhteutettuna, ja koulutus tulisi järjestää opetuksen kannalta tarkoituksenmukaisissa ryhmissä, jotta saadaan varmistettua riittävä resurssipohja sekä opetukseen että tutkimus- ja kehitystoimintaan. Määrällisten toimilupakriteerien asettamista ei ole pidetty perusteltuna. Toimilupien myöntäminen perustuu tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Toimiluvan ehtona olisi, että ammattikorkeakouluosakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä tai yhtiön osakassopimuksessa ei saisi olla määräenemmistöpäätöksiä edellyttäviä ehtoja, jotka estäisivät ammattikorkeakoulujen rakenteellista kehittämistä. Tällä pyrittäisiin siihen, että ammattikorkeakoulu pystyisi tarvittaessa mukauttamaan ja kehittämään toimintojaan, tekemään tarpeellisia strategisia ja rakenteellisia muutoksia esimerkiksi toimipaikkasiirroin. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin edelleen toimiluvan hakemisesta ja toimilupahakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä. Toimilupahakemusten käsittely ja arviointi tapahtuu virkatyönä opetus- ja kulttuuriministeriössä. Valtioneuvosto tekee toimilupia koskevat päätökset opetus- ja kulttuuriministeriön esityksen pohjalta. Valtioneuvoston toimilupaharkinta perustuu kaikki edellä mainitut seikat huomioon ottavaan kokonaisharkintaan. Toimilupahakemuksessa tulee olla riittävät tiedot toimiluvan hakijasta sekä siitä, millä perusteella ammattikorkeakoululain 4 §:n mukaisia tehtäviä haetaan. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin toimiluvan hakemisesta ja toimilupahakemuksen liitteistä. Toimilupahakemuksesta tulee käydä ilmi muun muassa se, mitä tutkintoja ja tutkintonimikkeitä ammattikorkeakoulussa olisi tarkoitus myöntää ja millä kielillä opetusta on tarkoitus antaa. Lisäksi hakemuksessa tulee selvittää edellytykset tutkimus- ja kehitystyön järjestämiseen. Tähän liittyen toimilupahakemukseen on liitettävä

arvio ammattikorkeakoulun toiminnallisista edellytyksistä alueen työ- ja elinkeinoelämän sekä muut koulutus- ja tutkimustoimijat huomioiden. Kokonaiskuvan saamiseksi hakemuksessa tulee myös esittää, millä paikkakunnilla ammattikorkeakoulun toimintaa on tarkoitus ryhtyä harjoittamaan, vaikka sijaintipaikkoja ei enää määrättäisikään toimiluvassa kuten aikaisemmin. Hakemuksen tiedoista tulee ilmetä, miten toimiluvan hakijan on tarkoitus varmistaa toimintansa riittävän korkea laatu ja opiskelijoiden yhdenvertainen kohtelu opintojen järjestämisen ja saatavuuden sekä opiskelijapalvelujen osalta. Toimilupahakemukseen sisällytettävän opiskelijapalveluiden järjestämistä koskevan selvityksen tulee kattaa myös opiskelijoiden liikunta- ja hyvinvointipalvelut. Tavoitteena on varmistaa, että ammattikorkeakoulut huolehtivat opiskelijoiden liikuntamahdollisuuksista hallitusohjelman edellyttämällä tavalla. Hakemuksen tulee myös kuvata ammattikorkeakoulun laadunvarmistuksen menettelytavat ja prosessit. Ratkaisujensa pohjaksi valtioneuvostolla tulee lisäksi olla käytössään muun muassa selvitykset osakeyhtiön omistajatahoista ja niiden keskinäisistä suhteista, osakeyhtiön hallinnosta ja sisäisestä valvonnasta sekä hakijan edellisen tilikauden päätösasiakirjat tai muu vastaava selvitys. Lisäksi hakijan tulee esittää selvitys vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta ja niiden turvaamisesta toimintaa aloitettaessa ja seuraavan viiden vuoden ajanjaksolla.

Pykälän 2 momentti säilyisi nykyisen kaltaisena. Säännöksen mukaan toimiluvan saajalla olisi oikeus toimia ammattikorkeakouluna, jossa annetaan ammattikorkeakouluopetusta toimiluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Toimiluvassa voitaisiin määrätä myös ammattikorkeakoulun tehtäviin kohdistuvia kehittämis- ja muita velvoitteita. Säännöksen nojalla voitaisiin muun muassa määrätä ammattikorkeakoululle velvoite ottaa opiskelijaksi määräaikaisen toimiluvan saaneen ammattikorkeakoulun opiskelijat toimiluvan voimassaolon päättyessä.

Pykälän 3 momenttiin siirrettäisiin nykyisen ammattikorkeakoululain 39 §:n 1 momentti, jonka mukaan ammattikorkeakoulun nimeä saa käyttää vain tässä laissa tarkoitetusta ammattikorkeakoulusta. Säännöksen ei ole katsottu estävän sitä, että erityislailla voitaisiin nimisuojasta poiketa, kuten on tehty laissa poliisikoulutuksesta (68/2005), jonka 1 §:n mukaan poliisiammattikorkeakoulu vastaa poliisin valtakunnallisen koulutuksen järjestämisestä sekä tutkimustoiminnasta. Momentin mukaisesti toimiluvassa määrättäisiin myös ammattikorkeakoulun nimi.

Ammattikorkeakouluosakeyhtiön on täytettävä toimiluvan myöntämisedellytykset myös toimiluvan myöntämisen jälkeen. Mikäli ammattikorkeakoulun toiminta ei täytä toimiluvan myöntämisedellytyksiä, toimilupa voitaisiin 4 momentin nojalla peruuttaa. Lisäksi koulutustarpeen olennaiset muutokset tai muut ammattikorkeakoulutoimintaan liittyvät syyt voisivat olla perusteena toimiluvan muuttamiseen tai peruuttamiseen. Muu ammattikorkeakoulutoimintaan liittyvä syy peruuttamisperusteena voisi olla esimerkiksi kahden ammattikorkeakoulun yhdistyminen, jolloin alkuperäiset toimiluvat peruutetaan ja toimilupa myönnetään uudelle ammattikorkeakouluosakeyhtiölle. Ennen toimiluvan muuttamista ja peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä ammattikorkeakoululle on aina varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Ammattikorkeakoulujen koulutustehtävän määrittely kuuluu valtion korkeakoulupolitiikan ydinalueisiin. Pykälän 4 momentin mukaan toimiluvassa määrättävän koulutustehtävän muuttaminen ei edellyttäisi ammattikorkeakoulun esitystä, jotta voitaisiin varmistaa riittävä koulutustarjonta kaikilla aloilla yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti. Vaikka toimiluvan muuttaminen ei edellyttäisikään ammattikorkeakoulun esitystä, koulutustehtävää koskevat muutokset perustuisivat jatkossakin lähtökohtaisesti ammattikorkeakoulun aloitteeseen vastaavaan tapaan kuin aikaisemmin ministeriön koulutusohjelmapäätökseen tehtävät muutokset.

8 §. *Koulutustehtävä.* Ammattikorkeakoulujen tehtävistä säädetään ammattikorkeakoululain 4 §:ssä eikä samoja tehtäviä ole tämän vuoksi syytä luetella toimiluvissa. Koulutustehtävää koskevan säännöksen nojalla toimiluvissa on sen sijaan tarkoitus määrätä siitä, mitä tutkintoja ja tutkintonimikkeitä ammattikorkeakoulu antaa ja kummalla

kotimaisella kielellä korkeakouluopetusta annetaan. Nykyisestä poiketen ammattikorkeakoulun sijaintipaikoista ei enää määrättäisi toimiluvassa. Säännöksen 1 momentin mukaisesti koulutusvastuu tarkoittaisi sitä, että ammattikorkeakoululla olisi velvollisuus järjestää niihin ammattikorkeakoulututkintoihin ja tutkintonimikkeisiin johtavaa koulutusta, jotka luetellaan toimiluvassa. Koulutusvastuu ei kuitenkaan edellyttäisi tiettyä ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien opiskelijoiden sisäänottoa joka vuosi, vaan ammattikorkeakoulu voisi omalla päätöksellään pidättäytyä määräaikaisesti sisäänotosta muun muassa alan vetovoima- ja työllistymisnäkökohdat huomioiden.

Koulutusvastuun määrittely pelkästään tutkinnon ja tutkintonimikkeen avulla olisi useimmiten riittävä. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin erityisesti liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto, johon liitetään tutkintonimike tradenomi sekä tekniikan ammattikorkeakoulututkinto, johon liitetään tutkintonimike insinööri (AMK), rakennusmestari (AMK) tai laboratorioanalyytikko (AMK). Näiden kahden tutkinnon osalta tutkintokohtaista koulutusvastuuta on tarkoitus täsmentää toimiluvassa. Liiketalouden ammattikorkeakoulututkintoon liittyvää koulutusvastuuta voitaisiin täsmentää esimerkiksi seuraavien kuuden alan perusteella: liiketalous, tietojenkäsittely, kirjasto- ja tietopalveluala, logistiikka, turvallisuusala ja johdon assistenttikoulutus. Tekniikan ammattikorkeakoulututkintoon liittyvää koulutusvastuuta voitaisiin täsmentää esimerkiksi seuraavien yhdeksän alan perusteella: energia- ja ympäristötekniikka, informaatioteknologia, kone- ja valmistustekniikka, prosessi- ja materiaalitekniikka, rakentamistekniikka, sähkö- ja automaatiotekniikka, logistiikka, palo- ja pelastusala sekä tuotantotalous. Lisäksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon liittyvää koulutusvastuuta voitaisiin täsmentää esimerkiksi diakonisen hoitotyön ja diakonisen sosiaalityön osalta, jotka liittyvät tutkintonimikkeisiin sairaanhoitaja (AMK) ja sosionomi (AMK).

Säännöksen 1 momentin mukaan toimiluvassa määrättäisiin koulutusvastuun lisäksi siitä, mitä ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja ja niihin liitettäviä tutkintonimikkeitä ammattikorkeakoulu voi antaa. Koulutusvastuun piiriin kuuluvan ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen lisäksi ammattikorkeakouluilla olisi näin ollen mahdollisuus, mutta ei velvollisuutta järjestää ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulusta. Tämä malli korostaa sitä, että ammattikorkeakoulututkinnot ovat jatkossakin ammattikorkeakoulujen perustutkintoja. Järjestämisvelvoitteen puuttuessa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen riittävää tarjontaa turvaa ehdotettava uusi rahoitusmalli, joka kannustaa tarjoamaan myös ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa ylempien ammattikorkeakoulututkintojen tarjontaa sopimusmenettelyn kautta.

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon myöntämisoikeuden määrittäminen toimiluvassa perustuisi koulutusvastuuna määriteltyihin ammattikorkeakoulututkintoihin. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että jos toimiluvassa koulutusvastuuseen sisältyisi esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto ja siihen liitettävät tietyt tutkintonimikkeet, ammattikorkeakoululla olisi oikeus järjestää sosiaali- ja terveysalan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta ja antaa vastaavia ylempään ammattikorkeakoulututkintoon liitettäviä tutkintonimikkeitä. Toimiluvassa ei täsmennettäisi tekniikan ja liiketalouden ylempien ammattikorkeakoulututkintojen antooikeutta alakohtaisesti. Tämä mahdollistaisi esimerkiksi työelämän johtotehtävien edellyttämien laaja-alaisten ylempien ammattikorkeakoulu-tutkintojen kehittämisen. Tarkoitus ei sen sijaan ole, että ammattikorkeakoulut, joilla ei ole tiettyyn osaamisalaan kuten esimerkiksi informaatioteknologiaan liittyvää koulutusvastuuta, järjestäisivät informaatioteknologiaan painottuvia ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja.

Tutkintonimikkeitä artenomi (ylempi AMK), tanssinopettaja (ylempi AMK), teatteri-ilmaisun ohjaaja (ylempi AMK), vestonomi (ylempi AMK), laboratorioanalyytikko (ylempi AMK) ja estenomi (ylempi AMK) ei sisälly voimassa oleviin opetus- ja kulttuuriministeriön koulutusohjelmapäätöksiin.

Vaikka ammattikorkeakouluilla olisikin jatkossa mahdollisuus myöntää mainittuja tutkintonimikkeitä, näihin tutkintonimikkeisiin johtavan koulutuksen aloittamista ei työelämän tarpeet huomioon ottaen voida pitää tarkoituksenmukaisena. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon tutkintonimike määräytyisi jatkossakin aina koulutuksen sisällön eikä opiskelijan pohjakoulutuksen tutkintonimikkeen mukaan.

Säännöksen 2 momentin mukaan toimiluvassa määrättäisiin myös ylläpitäjän oikeudesta järjestää opettajankoulutusta ammattikorkeakoulussa. Ehdotettavan ammattikorkeakoululain muuttamista koskevan lain yhteydessä on tarkoitus kumota ammatillisesta opettajankoulutuksesta annettu laki ja siirtää viimeksi mainittuun lakiin sisältyvät säännökset tarvittavilta osin ammattikorkeakoululakiin.

Säännöksen 3 momentin mukaan toimiluvassa määrättäisiin suomen tai ruotsin käyttämisestä ammattikorkeakoulun opetus- ja tutkintokielenä. Toimiluvassa määrätään näin ollen siitä, mitä suomen- tai ruotsinkielisiä tutkintoja ammattikorkeakoulu on velvollinen antamaan. Tämä ei kuitenkaan estä toisen kotimaisen kielen käyttämistä opetuksessa, kuulusteluissa ja kokeissa, jos ammattikorkeakoulu niin päättää ja opetuskielen osalta on olemassa koulutustarpeeseen liittyviä perusteltuja syitä. Jonkin muun kielen kuin toimiluvassa määrätyn suomen tai ruotsin kielen käyttäminen opetus- ja tutkintokielenä olisi ammattikorkeakoulun päätettävissä. Ammattikorkeakouluista annettavassa valtioneuvoston asetuksessa on tarkoitus säätää yliopistosektoria vastaavasti siitä, että muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä suoritetusta tutkinnosta annetaan myös suomen- tai ruotsinkielinen tutkintotodistus.

3 luku Opetus, tutkinnot sekä tutkimus- ja kehittämistoiminta

9 §. *Opetuksen ja tutkimuksen vapaus.* Pykälä säilyisi sisällöltään nykyisen lain 16 §:n mukaisena. Ammattikorkeakoululla olisi 4 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan opetuksen ja tutkimuksen vapaus. Pykälä antaisi ammattikorkeakoululle esimerkiksi mahdollisuuden määrittää tutkintojensa sisältö ja toteutustapa sekä menetelmät niissä rajoissa, joita säädökset asettavat. Säännöksellä on vahva liittymäkohta perustuslain 16 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaus on turvattu.

Säännöksen 2 momentin mukainen opetuksen julkisuus tarkoittaa lähtökohtaisesti myös muuta opetusta kuin luento-opetusta. Pääsyä opetusta seuraamaan voidaan kuitenkin rajoittaa perustellusta syystä. Perusteltuna syynä evätä oikeus opetuksen seuraamiseen voisi esimerkiksi olla tilanne, jossa opetustilanteen turvallisuus edellyttäisi opetuksen seuraamisen rajoittamista.

10 §. *Ammattikorkeakoulussa annettava opetus.* Pykälä säilyisi nykyisen lain 17 §:n mukaisena. Ammattikorkeakoulu järjestäisi toimilupansa rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta ja ammatillista opettajankoulutusta. Ammattikorkeakoulu voisi myös järjestää tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai erillisinä opintoina. Ammatilliset erikoistumisopinnot ovat laajoja täydennyskoulutusohjelmia ja muu aikuiskoulutus esimerkiksi täydennyskoulutusta. Ammattikorkeakoulu antaa todistuksia ammattikorkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Ammattikorkeakoulun antamista todistuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Säännöksen 2 momentin mukaan avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina voidaan suorittaa ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvia opintoja, joiden suorittamiseen opiskelija on saanut ammattikorkeakoululta ajallisesti ja sisällöllisesti rajatun opinto-oikeuden. Ammattikorkeakoulu valitsee opiskelijat avoimeen ammattikorkeakouluopetukseen ja erillisiin opintoihin.

Ammattikorkeakoulu voisi pykälän 3 momentin mukaan järjestää maahanmuuttajille ammattikorkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta. Tämän koulutuksen rahoitus on tarkoitus hoitaa ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen puitteissa. Säännöksessä tarkoitettu koulutus olisi opiskelijalle maksutonta.

11 §. *Tutkinnot ja niiden perusteet.* Pykälä säilyisi sisällöltään nykyisen lain 18 §:n kaltaisena, mutta nykyisen pykälän 2 ja 3 momenttien paikkaa esitetään keskenään vaihdettavaksi. Ammattikorkeakouluissa suoritettavien tutkintojen asemasta korkeakoulutukintojen järjestelmässä säädetään tarkemmin asetuksella korkeakoulututkintojen järjestelmästä (464/1998). Ammattikorkeakouluissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintotavoitteista ja opintojen rakenteesta säädetään nykyisin valtioneuvoston asetuksella ammattikorkeakouluista (352/2003).

12 §. *Opetuksen maksuttomuus.* Pykälässä säädettäisiin vastaavasti kuin nykyisen lain 26 §:ssä opetuksen maksuttomuudesta. Pykälän 1 momentin mukaan korkeakoulututkintoon johtava opetus olisi nykyiseen tapaan maksutonta. Maksuttomuuden piiriin kuuluvat varsinaisen tutkintoihin kuuluvan opetuksen lisäksi sen edellyttämät tai siihen liittyvät tehtävät, kuten kuulustelut, arvioinnit, valinta- ja tasokokeet, opinnäytetöiden ohjaus ja tarkastus, opintoneuvonta, todistukset opintosuorituksista sekä tutkintotodistukset. Myös opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat maksuttomia.

Pykälän 2 momentin mukaan vieraskieliseen koulutukseen hakevilta voitaisiin 1 momentista poiketen edellyttää opiskelijavalinnoissa maksullisten testien suorittamista. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa kansainvälisten standardoitujen kokeiden, kuten esimerkiksi GRE tai GMAT, käyttö opiskelijoiden valintaprosessissa. Nämä kokeet ovat kaikille hakijoille samansisältöiset ja niihin voi osallistua miltei missä päin maailmaa tahansa ja niiden avulla ammattikorkeakoulut voivat asettaa yhdenvertaisesti erimaalaiset hakijat vertailukelpoiselle pohjalle.

Ammattikorkeakoulu voisi säännöksen 2 momentin nojalla periä maksuja muusta kuin tutkintoon johtavasta opetuksesta tai valintakokeista. Maksuista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään julkisoikeudellisten suoritteiden laskemisesta. Kun valtion rahoitusta voidaan käyttää ammattikorkeakoulun muuhunkin toimintaan kuin tutkintokoulutukseen, esimerkiksi avoimeen ammattikorkeakouluopetukseen, tulee valtioneuvoston asetuksella säätää opiskelijoiden suoritettavaksi jäävän maksun suuruudesta. Toiminta, jota EU:n kilpailu- ja valtiontukisääntöjen perusteella ei voida toteuttaa julkisella rahoituksella, tulee kattaa kokonaisuudessaan asiakkailta perittävin maksuin.

Lisäksi säännöksen 2 momentin perusteella voidaan periä, myös tutkintokoulutuksessa, maksuja oppimateriaaleista ja tarvikkeista. Jos ammattikorkeakoulu antaa opiskelijalle hänen henkilökohtaiseen käyttöönsä sellaisia oppimateriaaleja taikka työvälineitä, laitteita, materiaaleja tai muita tarvikkeita, jotka opintojen päätyttyä jäävät opiskelijalle, ammattikorkeakoulu voi periä niistä maksun todellisten hankinta- tai tuotantokustannusten mukaisesti. Maksua ei kuitenkaan voida periä maksuttomaan opetukseen kuuluvista opetuksen järjestämisen edellyttämistä työvälineistä, koneista, laitteista, suojavaatteista, työturvallisuussäännöksissä edellytetyistä varusteista, opetuksessa käytettävistä koululle kuuluvista materiaaleista ja tarvikkeista eikä muista vastaavista opetusvälineistä.

Pykälän 3 momentissa olisivat tavanomaiset viivästyskorkoa ja maksun perimistä koskevat viittaussäännökset. Maksun ulosottaminen ilman tuomiota tai päätöstä on myös opiskelijan kannalta tarkoituksenmukaista kun erääntyneisiin saataviin liittyvät perintäkustannukset vähenevät nykyisestä.

13 §. *Tilauskoulutus.* Pykälän sisältö säilyisi nykyisen lain 26a §:n mukaisena muutoin, mutta säännöksen 3 momentissa on korjattu tilauskoulutus kohdistumaan ammattikorkeakoulun koulutustehtävään. Tilaajana toimiva oikeushenkilö olisi velvollinen maksamaan koulutuksesta aiheutuvat kustannukset, eikä niitä saa vyöryttää opiskelijan maksettavaksi.

14 §. *Opetussuunnitelmat ja opintojen pituus.* Pykälän 1 momentin mukaan ammattikorkeakoulut päättäisivät opetussuunnitelmistaan. Ammattikorkeakoulut päättävät itsenäisesti myös siitä, järjestävätkö ne tutkintoon johtavat opinnot koulutusohjelmina tai muulla tavoin.

Tutkintojen pituudesta säädettäisiin pykälän 2 momentissa ja momenttiin sisältyisi myös ammattikorkeakouluille velvollisuus järjestää tutkintoon johtavat opinnot siten, et-

tä kokopäiväopiskelija voi suorittaa opinnot niiden pituutta vastaavassa ajassa. Edellä mainittuun sisältyy velvollisuus järjestää opiskelijoiden opinto-ohjausta ja riittävä informaatio opiskelijoille.

4 luku Organisaatio

15 §. *Ammattikorkeakoulun toimielimet.* Pykälässä säädettäisiin osakeyhtiölakia täydentävästi ammattikorkeakoulunpakollisista toimielimistä, joita olisivat hallitus, toimitusjohtajana toimiva rehtori ja vähintään yksi tutkintolautakunta. Pakollisten toimielinten tehtävistä säädettäisiin lain 16, 18 ja 19 §:ssä. Ammattikorkeakouluosakeyhtiön toimielimistä olisi perusteltua säätää osakeyhtiölakia täydentävästi, koska ammattikorkeakoulun toiminta olisi osa lakisääteistä korkeakoulujärjestelmää, jonka kustannukset katetaan pääosin julkisella rahoituksella. Ammattikorkeakoululla voisi olla myös muita toimielimiä sen mukaan kuin sen johtosäännössä määrätään.

16 §. *Hallituksen tehtävät.* Hallituksen tehtävistä säädettäisiin osakeyhtiölain lisäksi tässä laissa johtuen ammattikorkeakoulutoiminnan lakisääteisyydestä ja luonteesta. Ammattikorkeakoulun hallituksen tehtävät olisivat pitkälti samanlaisia kuin yliopistolain (558/2009) mukaisten yliopistojen hallitusten tehtävät. Ammattikorkeakouluista poistuisi nykyinen kahden hallituksen malli, jossa ylläpitäjähallituksen lisäksi toimii ammattikorkeakoulun sisäinen hallitus. Ammattikorkeakoulu voisi kuitenkin edelleen esityksen 20 §:n mukaisesti muodostaa tarvittaessa johtosäännöillään toimielimen tai toimielimiä, joilla olisi hallituksen tehtäviin kuulumattomia koulutuksellisia tai muita asioita koskevia tehtäviä.

Pykälän 2 momentin mukaan hallituksen tehtävänä olisi myös ottaa suoraan rehtorin alaisuudessa toimiva henkilöstö, jollei se ole siirtänyt tehtävää muulle ammattikorkeakoulun toimielimelle. Säännös antaisi hallitukselle mahdollisuuden päättää kyseisten valintojen siirtämisestä esimerkiksi suoraan rehtorille, jos hallitus katsoisi sen tarkoituksenmukaiseksi. Rehtorin alaisuudessa toimivalla johtavalla henkilöstöllä tarkoitetaan ammattikorkeakoulun yleisen hallinnon johtotehtävissä olevia henkilöitä sekä sellaisia henkilöitä, joiden tehtäviin kuuluu johtaa ja koordinoida koko ammattikorkeakoulun toimintaa jonkin tehtäväkokonaisuuden osalta. Johtavaan henkilöstöön voisivat esimerkiksi kuulua hallintojohtaja, talousjohtaja ja vararehtori.

Pykälän 3 momentin mukaan hallituksen 1 momentissa mainittuja tehtäviä ei voisi siirtää hallitukselta yhtiökokouksen päätettäväksi. Ammattikorkeakoulun omistajatahoja ei ole säädöksin rajoitettu. Pykälän 1 momentissa mainitut tehtävät voidaan katsoa luonteeltaan sellaisiksi, että niiden päätösvallan siirtämisen rajoittaminen on perusteltua. Päätösvallan siirtäminen hallitukselta yhtiökokoukselle merkitsisi myös sitä, että henkilöstö ja opiskelijat, joiden edustajien tulee olla mukana hallituksessa, syrjäytettäisiin päätöksenteosta. Momentin kielto koskisi myös osakeyhtiölain (624/2006)6 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja asioita ja osakeyhtiönlain 5 luvun 2 §:n 2 momentissa säädettyä yksimielisten osakkaiden mahdollisuutta yksittäistapauksissa tehdä päätöksiä hallituksen tai toimitusjohtajan yleistoimivaltaan kuuluvassa asiassa. Myös ammattikorkeakouluosakeyhtiössä yhtiökokous muutoin päättäisi osakeyhtiölaissa yhtiökokoukselle säädetyistä asioista.

17 §. *Hallituksen kokoonpano.* Ammattikorkeakoulun hallituksen koko määritettäisiin pykälän 1 momentissa. Jäsenten määrän osalta pyrkimyksenä on pitää hallituksen koko sellaisena, että se pystyy tehokkaaseen ja toimivaan päätöksentekoon. Koska ammattikorkeakouluja, niin kokonsa kuin omistajapohjansakin osalta on erilaisia, jäseniä hallituksessa voisi olla vähintään seitsemän ja enintään yhdeksän jäsentä. Hallituksen jäsenillä ei olisi varajäseniä, jotta hallituksen jäsenet sitoutuisivat hallitustyöhön mahdollisimman hyvin. Hallituksen jäsenillä ei ole henkilökohtaisia kelpoisuusvaatimuksia, mutta hallitus tulisi valita siten, että siinä olisi edustettuna monipuolisesti yhteiskuntaelämän ja ammattikorkeakoulun tehtävien sekä toimiluvan mukaisten koulutustehtävien ja eri alojen tuntemus. Lisäksi jäsenten valinnassa tulisi huomioida työelämää ja aluetta palvelevan tutkimus- ja kehitystyön tunte-

mus. Hallituksessa tulisi olla myös työ- ja elinkeinoelämän kokemusta ja tuntemusta, jonka kautta pyrittäisiin edistämään koulutuksen ja muun toiminnan työelämälähtöisyyttä.

Ammattikorkeakouluosakeyhtiön yhtiökokous valitsee hallituksen muut jäsenet, mutta pykälän 2 momentissa mainittujen henkilöstöön ja opiskelijoihin kuuluvien jäsenten valinta on jätetty yhtiökokouksen toimivallan ulkopuolelle. Nämä ammattikorkeakouluyhteisöstä valittavat hallituksen jäsenet valittaisiin näiden kahden ammattikorkeakouluyhteisön ryhmän sisäisillä vaaleilla. Henkilöstön edustajan valinnasta määrättäisiin tarkemmin ammattikorkeakoulun johtosäännössä ja opiskelijoiden edustajan valinnasta määrättäisiin opiskelijakunnan säännöissä. Osakeyhtiön yhtiökokous vahvistaisi nimitykset, jotta yhtiökokouksella olisi riittävät tiedot kokonaisnäkemyksen muodostamiseen hallituksen kokoamisessa.

Vaikka hallituksen kokoonpanosta ehdotettu poikkeaa siitä, mitä osakeyhtiölaissa hallituksen jäsenten valinnasta on säädetty, velvoittaisi osakeyhtiönlain 1 luvun 8 § myös ammattikorkeakoulun hallitusta. Hallituksen tulee toimia huolellisesti ja sen tulee edistää ammattikorkeakoulun etua.

18 §. *Rehtorin tehtävät ja kelpoisuusvaatimukset.* Rehtorin tehtävistä säädettäisiin osakeyhtiölakia täydentävästi pykälän 1 momentissa. Kuten yliopistoissa, myös ammattikorkeakoulussa rehtori vastaisi hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelusta, esittelystä ja täytäntöönpanosta.

Pykälän 2 momentin mukaan rehtori voisi siirtää henkilöstön ottamisen tai toimivaltaansa kuuluvan muun asian ammattikorkeakoulun muun toimielimen tai henkilön ratkaistavaksi. Rehtorin oikeudella olla läsnä ja käyttää puhevaltaa ammattikorkeakoulun kaikkien toimielinten kokouksissa pyritään osaltaan varmistamaan tiedonkulku ammattikorkeakoulun hallituksesta sen kaikkiin muihin toimielimiin.

Rehtorin kelpoisuusvaatimuksesta säädettäisiin pykälän 3 momentissa nykyisiä asetustasolla säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia vastaavasti.

Pykälän 4 momentissa olisi hallituksen tehtävien siirtämiskieltoa vastaava kielto siirtää toimitusjohtajan tehtäviä yhtiökokouksen päätettäväksi. Samoin osakeyhtiölain 5 luvun 2 §:n 2 momenttia ja 6 luvun 7 §:ssä säädettyä ei sovellettaisi rehtorin yleistoimivaltaan kuluvan asian saattamisesta yhtiökokouksen päätettäväksi.

19 §. *Tutkintolautakunta.* Ammattikorkeakoulun pakollisena toimielimenä olisi hallituksen ja rehtorin lisäksi vähintään yksi tutkintolautakunta tai sitä vastaava toimielin, jonka tehtävänä olisi opiskelijoiden oikeusturvaan ja muutoksenhakumahdollisuuksiin liittyen käsitellä opintosuorituksia koskevien päätösten oikaisupyyntöjen käsittely. Opintosuoritukset pitäisivät sisällään myös hyväksilukemista koskevista päätöksistä tehdyt oikaisupyynnöt. Johtosäännössä tutkintolautakunnalle tai sitä vastaavalle toimielimelle voitaisiin määrätä myös muita tehtäviä. Tutkintolautakunnan kokoonpanosta ja jäsenistä säädettäisiin pykälän 2 ja 3 momenteissa nykytilaa vastaavasti.

20 §. *Johtosäännöt ja määräykset.* Ammattikorkeakoulu määräisi tarkemmin järjestäytymisestään, toimielintensä keskinäisestä toimivallasta ja tehtävistään sekä menettelytavoista ja muista toimintaansa liittyvistä asioista johtosäännöillä ja muilla määräyksillä, jos tätä ei ole säädöksillä rajoitettu. Ammattikorkeakoulutoiminnan sisäinen organisointi jäisi siten ammattikorkeakoulujen omaan päätösvaltaan.

21 §. *Hallintomenettely ja julkisuus.* Lakisääteisistä tehtävistä ja niiden julkisrahoitteisuudesta johtuen ammattikorkeakoulun hallintomenettelyä sekä toiminnan ja asiakirjojen julkisuutta koskevat säännökset esitetään yhdenmukaistettaviksi yliopistojen kanssa. Samat velvoitteet hallintomenettelyn ja julkisuuden osalta kohdistuisivat myös ammattikorkeakoulun opiskelijakuntaan, koska opiskelijakunnan asemaa esitetään muutettavaksi siten, että jäsenyys olisi ylioppilaskuntien tapaan pakollista. Julkisen hallintotehtävän voidaan lähtökohtaisesti katsoa sisältävän erityisesti ammattikorkeakoulun lakisääteisten tehtävien toteuttamisen ja sitä koskevan päätöksenteon.

Ammattikorkeakoulun kaikkeen toimintaa sovellettaisiin lisäksi hallintolain esteellisyyssäännöksiä, jolla pyrittäisiin varmistamaan yleinen luottamus ammattikorkeakoulujen toimintaan ja toiminnan läpinäkyvyys. Tästä poikkeuksena hallintolain 28 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohtaa ei sovellettaisi ammattikorkeakouluun tai ammattikorkeakoulukonserniin kuuluvaan yhteisöön, ellei kysymyksessä ole sellaisesta asiasta, jossa ammattikorkeakoulun ja edellä mainitun yhteisön edut ovat ristiriidassa keskenään tai asian tasapuolinen käsittely edellyttää sitä, ettei henkilö osallistu asian käsittelyyn. Säännöksellä pyritään turvaamaan päätöksenteon riittävä sujuminen ammattikorkeakoulukonsernin sisällä.

Ammattikorkeakoulun ja opiskelijakunnan toiminnassa sovellettaisiin julkisuuslakia kaikilta osin samalla tavoin kuin sitä sovelletaan viranomaisissa tai yliopistolaissa säädetyissä yliopistoissa.

5 luku Henkilöstö ja hallintokieli

22 §. *Opettajat ja kelpoisuusvaatimukset.* Pykälässä säilytettäisiin ammattikorkeakoulun opetushenkilökunnan rakenne nykyisen kaltaisena. Opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädettäisiin edelleen tarvittaessa asetustasolla. Koska ammattikorkeakoulut jatkossa olisivat osakeyhtiömuotoisia oikeushenkilöitä, noudatettaisiin ammattikorkeakoulun työntekijöiden osalta, mitä työsopimuslaissa säädetään.

23 §. *Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu.* Ammattikorkeakoulun henkilöstön ja toimielimen jäsenen rikosoikeudellinen virkavastuu voi tulla kyseeseen käytettäessä julkista valtaa. Ammattikorkeakoulussa julkista valtaa käytetään erityisesti päätettäessä opiskelijaksi ottamisesta, opintosuoritusten arvioinnista, muualla suoritettujen opintojen ja muulla tavoin osoitetun osaamisen hyväksilukemisesta, opiskeluoikeuden jatkamisesta tai sen menettämisestä ja kurinpidosta sekä myönnettäessä tutkintoja. Vahingonkorvausvastuun osalta pykälä sisältäisi selvyyden vuoksi viittauksen vahingonkorvauslakiin (412/1974).

24 §. *Ammattikorkeakoulun hallintokieli.* Ammattikorkeakoulun sisäisessä hallinnossa sen hallintokielenä olisi sama kieli, suomi tai ruotsi, kuin ammattikorkeakoululle myönnetyssä toimiluvassa olisi määrätty sen opetus- ja tutkintokieleksi.

6 luku Opiskelu ammattikorkeakoulussa ja opiskelijat

25 §. *Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin.* Pykälässä säädettäisiin niistä kelpoisuutta koskevista edellytyksistä, jotka oikeuttavat hakemaan ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin tai ammatilliseen opettajankoulutukseen. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi nykyisestä.

26 §. *Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen perusteet.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijaksi ottamisen esteistä ja ammattikorkeakoulun velvollisuudesta antaa tieto siitä, minkälaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä opintoihin liittyy. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi nykyisestä.

27 §. *Opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijaksi pyrkivän tiedonantovelvollisuudesta ja ammattikorkeakoulun oikeudesta saada pykälässä tarkoitettuja tietoja muilta koulutuksen järjestäjiltä. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi.

28 §. *Opiskelijavalinta ja opiskelupaikan vastaanottaminen.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijavalinnan toteuttamisesta ja opiskelupaikan vastaanottamisesta opiskelijan tultua valinnoissa hyväksytyksi. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi muutoin kuin siirtämällä 7 momentti 58 §:n 1 momentiksi.

29 §. *Opiskelijaksi ilmoittautuminen.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijan velvollisuudesta lukuvuosittain ilmoittautua ammattikorkeakouluun läsnä olevaksi tai poissaolevaksi. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi nykyisestä.

30 §. *Opiskeluoikeus.* Pykälässä säädettäisiin opiskeluoikeuden kestosta. Pykälän sisältöä ei esitetä muutoin muutettavaksi nykyisestä, mutta ammattikorkeakouluuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa tapahtunut koulutusohjelmaa koskevan termin

käyttämisestä luopuminen on huomioitu pykälässä.

31 §. *Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.* Pykälässä säädettäisiin opiskelijan oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön. Ammattikorkeakoululla olisi turvallisen opiskeluympäristön varmistamiseksi oikeus antaa järjestyssäännöissään tai muissa määräyksissään tarpeellisia määräyksiä. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi.

32 §. *Opiskeluoikeuden menettäminen.* Pykälässä säädettäisiin opiskeluoikeuden menettämisestä silloin, kun opiskelija on laiminlyönyt lukuvuosittain tapahtuvan ilmoittautumisen tai opiskelija ei ole suorittanut opintojaan 31 §:n 2 momentissa säädetyssä ajassa. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi muutoin kuin, että menettämispäätöksen oikaisua koskevan 3 momentti esitetään siirrettäväksi 58 §:n 2 momentiksi.

33 §. *Opiskeluoikeuden peruuttaminen.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa opiskeluoikeus voidaan peruuttaa. Säännöstä sovellettaisiin koulutusaloilla, joissa opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia. Tällaisia opintoja on lähinnä humanistisen ja kasvatusalan, tekniikan ja liikenteen alan sekä sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan koulutusohjelmissa. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tutkintonimikkeittäin niistä ammattikorkeakoulututkintoon johtavista opinnoista, joihin opiskeluoikeuden peruuttamista koskevaa säännöstä sovellettaisiin. Lisäksi säännöstä sovellettaisiin myös ammatillisiin opettajankoulutusopintoihin ja liikenneopettajankoulutukseen. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi nykyisestä.

34 §. *Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti.* Pykälässä säädettäisiin ammattikorkeakoulun oikeudesta saada haltuunsa opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa päätöksenteossa tarvittavat tiedot, opiskelijan velvollisuudesta toimittaa tietoja ja ammattikorkeakoulun velvollisuudesta antaa tietoja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi nykyisestä.

35 §. *Opiskeluoikeuden palauttaminen.* Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta hakea opiskeluoikeuden palauttamista tilanteissa, joissa opiskeluoikeuden peruuttaminen on perustunut opiskelijan terveydentilaan tai toimintakykyyn. Ammattikorkeakoulun hallitus voisi säännöksen perusteella harkintansa mukaan palauttaa opiskeluoikeuden, jos se katsoo opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneen perusteen poistuneen. Näyttövelvollisuus asiassa olisi opiskeluoikeuden palauttamista hakevalla. Opiskeluoikeuden menettäneen henkilön tulisi esimerkiksi työkyvyn arviointimenettelyyn osallistumisella, lääkärinlausunnolla ja muulla vastaavalla todistuksella ja selvityksillä osoittaa, että opiskeluoikeuden palauttamiselle on perusteet. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi.

36 §. *Huumausainetestaus.* Pykälässä säädettäisiin huumausainetestauksesta, jota koskevat säännökset vastaisivat käytännössä yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännöksiä. Huumausainetestauksen tavoitteena on opiskelu- ja työturvallisuuden parantaminen. Ammattikorkeakoulussa tulee kiinnittää erityistä huomiota hoitoonohjaukseen ja huumausaineiden käyttöä koskevien tietojen luottamukselliseen käsittelyyn sekä testaamista koskevien todistusten huolelliseen hävittämiseen heti, kun se käsittelyn tarkoituksen kannalta on mahdollista. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi nykyisestä.

37 §. *Opintosuoritusten arviointi ja opintojen hyväksilukeminen.* Opiskelijalla olisi aina oikeus saada tietoonsa arvosteluperusteiden soveltaminen hänen suorittamaansa opintosuoritukseen. Opiskelijalle tulisi varata tilaisuus tutustua arvosteltuun opintosuoritukseensa. Opintosuoritukset ja myös niitä koskevat arvosteluperusteet tulisi säilyttää vähintään kuuden kuukauden ajan tulosten julkistamisesta. Aikaisemmin asiasta on säädetty valtioneuvoston asetuksella, mutta opiskelijan oikeusturvaan olennaisesti kuuluvana asiana esitetään sääntelyn nostamista lakitasolla.

38 §. *Kurinpito.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, jolloin opiskelijaan voi kohdistua kurinpidollisia toimia. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi nykyisestä.

39 §. *Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasias-*

sa. Pykälässä säädettäisiin toimintatavoista, joita tulee noudattaa opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpitoasiaa käsiteltäessä. Pykälän sisältöä ei esitetä muutettavaksi nykyisestä.

40 §. *Arkaluonteisten tietojen käsittely.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ammattikorkeakoulun oikeudesta käsitellä opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia tietoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin opiskelijan rikosrekisteriotteen käsittelemisestä. Terveydentilaa ja rikosrekisteriotetta koskevat tiedot ovat sekä arkaluonteisia että salassapidettäviä tietoja.

Säännöksen 3 momentin mukaan ammattikorkeakoulun tulisi määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä. Työntekijät saavat käyttää henkilörekisterissä olevia tietoja vain siinä laajuudessa kuin heidän työtehtävänsä ja vastuunsa sitä edellyttävät. Muut henkilökuntaankin kuuluvat ovat rekisteröidyn tietojen käsittelyyn nähden sivullisia. Käyttöoikeudet tietoihin tulee määritellä yksityiskohtaisesti. Arkaluonteisten ja salassapidettävien tietojen asianmukainen suojaaminen on erityisen tärkeää. Suojaamisvelvollisuudesta säädetään henkilötietolain 32 §:ssä.

Ammattikorkeakoulu toimii opiskelijoita koskevien tietojen osalta henkilötietolaissa tarkoitettuna rekisterinpitäjänä. Pykälän 4 momentin mukaan ammattikorkeakoulun tulisi säilyttää arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista ja ne tulisi poistaa ammattikorkeakoulun asianomaisesta rekisteristä henkilötietolain 12 §:n 2 momentin mukaisesti välittömästi sen jälkeen kun niiden käsittelylle ei olisi enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta. Tietojen poistaminen rekisteristä tulisi joka tapauksessa tapahtua viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Pykälän 5 momentti sisältäisi viittaussäännöksen henkilötietolakiin. Henkilötietolain mukaan henkilörekisteristä tulee lain 10 §:n mukaan laatia jokaisen saatavilla oleva rekisteriseloste. Henkilötietojen käsittelystä tulee myös informoida rekisteröityä lain 24 §:ssä mainituin tavoin. Rekisteröidyllä on henkilötietolain 26 §:n mukainen oikeus tarkastaa henkilörekisteriin talletetut tietonsa ja pyytää niiden korjaamista lain 29 §:n perusteella.

41 §. *Opiskelijakunta.* Ammattikorkeakoulun opiskelijoiden keskuudessa toimisi edelleen opiskelijakunta, jolla on itsehallinto. Opiskelijakunnan jäsenyys tutkinto-opiskelijoiden osalta esitetään muutettavaksi pakolliseksi, kuten se on myös ylioppilaskunnissa. Tämä liittyy erityisesti siihen, että myös ammattikorkeakouluissa on tarve mahdollistaa opiskelijaterveydenhuolto samalla tavoin kuin se on toteutettu yliopistojen ylioppilaskuntien toimesta. Opiskelijakunnan asema ammattikorkeakoulun hallinnossa vahvistuisi myös siten, että se jatkossa nimittäisi edustajansa ammattikorkeakouluosakeyhtiön hallitukseen. Nykyisin opiskelijoilla on lakisääteinen edustus ainoastaan ammattikorkeakoulun sisäisessä hallituksessa, mutta ei ylläpitäjän hallituksessa. Säännöksessä ehdotetaan täsmennettäväksi opiskelijakunnan aseman perusteita ja siihen ehdotetaan lisättäväksi maininnat ylioppilaskunnan julkisista tehtävistä.

Ehdotettavan lain 3 §:n mukaan ammattikorkeakouluyhteisöön kuuluvat sen opetus- ja muu henkilöstö sekä opiskelijat. Opiskelijoiden ei ole katsottu olevan ammattikorkeakoulun asiakkaita vaan ammattikorkeakouluyhteisön jäseniä muodostamansa opiskelijakunnan kautta. Opiskelijoilla olisi merkittävä asema ammattikorkeakoulujen hallinnossa. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan opiskelijakunta nimeäisi opiskelijoiden edustajat 4 luvussa tarkoitettuihin ammattikorkeakoulun toimielimiin. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan opiskelijakunta nimeäisi edustajat opintukilain 9 §:n mukaiseen ammattikorkeakoulun opintotukilautakuntaan. Lisäksi pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin opiskelijakunnan tehtävästä, joka liittyy mahdollisuuteen osallistua opiskelijoiden terveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen samalla tavoin kuin se on toteutettu yliopistojen ylioppilaskuntien toimesta. Lähtökohtaisesti kunnan tulee järjestää kunnan alueella sijaitsevien oppilaitosten opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta opiskeluterveydenhuoltoa. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden terveydenhoito ja sairaanhoito sekä suun

terveydenhuolto voidaan kuitenkin kunnan suostumuksella järjestää myös muutoin sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) hyväksymällä tavalla.

Pykälän 2 momentin mukaan kaikki ammattikorkeakoulun opiskelijat, jotka on otettu opiskelijoiksi tutkintoon johtavaan koulutukseen, lukuun ottamatta tilauskoulutukseen osallistuvia opiskelijoita, kuuluisivat opiskelijakuntaan. Ammattikorkeakoulun opiskelijakunta voisi ottaa jäsenikseen myös muita ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Säännös vastaisi yliopiston ylioppilaskunnasta säädettyä automaatiojäsenyyttä.

Pykälän 3 ja 4 momentissa olisi automaatiojäsenyydestä johtuen nykyiseen lakiin lisätty vaatimus siitä, että oppilaskunnan jäsenmaksun tulee rehtorin vahvistaa ja lisäksi opiskelijakunnan säännöissä tulisi määrätä perusteet, joilla opiskelijakunnan jäsen voidaan vapauttaa kokonaan tai osittain jäsenmaksuvelvollisuudesta. Esityksessä säädettäisiin myös opiskelijakunnan kielestä, joka olisi ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrätty opetus- ja tutkintokieli.

Opiskelijakunnan olisivat pykälän 5 momentin mukaisesti edelleen yhdistyslain mukaisia yhdistyksiä. Opiskelijakuntiin sovellettaisiin yhdistyslakia, jollei tästä laista muuta johtuisi.

Pykälän 6 momentin mukaan opiskelijakunnan hallintoasiassa tekemään päätökseen haetaan muutosta hallintolain mukaisella oikaisumenettelyllä. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden antamaa päätöstä koskisi valituskielto.

Muutoksenhakuajat laskettaisiin pykälän 7 momentin mukaisesti siitä, kun opiskelijakunnan päätökset on asetettu yleisesti nähtäville. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi sähköisten sivujen lisäksi opiskelijakunnan tiedotetaulun välityksellä.

7 luku Ammattikorkeakoulujen ohjaus ja rahoitus

42 §. *Tavoitteiden asettaminen.* Opetus- ja kulttuuriministeriön ja ammattikorkeakoulujen välisen ohjauksen keskeinen osa olisi pykälän 1 momentin mukaiset säännöllisesti käytävät neuvottelut, joissa ammattikorkeakoulut ja opetus- ja kulttuuriministeriö sopivat määrävuosiksi ammattikorkeakoulun tehtävistä sekä sille asetettavista keskeisistä määrällisistä ja laadullisista tavoitteista. Lisäksi sovittaisiin tavoitteiden toteutumisen seurannasta ja arvioinnista. Opetus- ja kulttuuriministeriön ohjauksella ja tavoitteiden asettamisella edistettäisiin eduskunnan ja hallituksen koulutuksen ja tutkimuksen kehittämiselle asettamia keskeisiä linjauksia. Tavoitteena olisi varmistaa ammattikorkeakoulujen laadun, vaikuttavuuden ja tuottavuuden vahvistumista niiden toiminnassa.

Kullekin ammattikorkeakoululle asetettavien tavoitteiden lisäksi korkeakoululaitoksen yhteiset tavoitteet valmisteltaisiin opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen välisenä yhteistyönä. Ammattikorkeakoulukohtaiset tavoitteet kytkeytyisivät korkeakoululaitoksen yhteisiin tavoitteisiin. Tarkoituksena olisi, että valtakunnallisten vahvistamiseksi sopimuskausi rytmitettäisiin eduskunta- ja hallituskauteen. Tavoitteet sovittaisiin useammalle vuodelle, mutta niitä voitaisiin tarvittaessa tarkistaa kesken sopimuskauden. Yhteys ammattikorkeakouluihin turvattaisiin myös sopimuskauden välivuosina riittävän tiiviillä vuorovaikutuksella. Opetus- ja kulttuuriministeriö on osana ohjaustaan aloittanut vuonna 2013 korkeakouluvierailut. Vuonna 2014 vuorossa ovat ammattikorkeakoulut.

Pykälän 2 momentin mukaan tilanteissa, joissa määrällisiä tavoitteita ei saataisi valtakunnallisesti tai alueellisesti yhteen sovitettua, voisi opetus- ja kulttuuriministeriö päättää yksittäisen ammattikorkeakoulun osalta määrällisistä ja laadullisista tavoitteista. Tällä turvattaisiin ammattikorkeakoululle valtion rahoituksen jatkuminen.

Ammattikorkeakoulun kanssa käytävissä neuvotteluissa huomioidaan myös lain 8 §:n 3 momentin mukaisesti toimiluvassa määrätty opetus- ja tutkintokieli, kun tavoitteita asetetaan ja samalla arvioidaan tavoitteiden toteuttamista. Siirtymäkauden aikana valmisteltavassa uuden rahoitusmallin valmistelutyössä tullaan arvioimaan ja tunnistamaan

ruotsinkielisten ammattikorkeakoulujen erityistarpeet.

43 §. *Valtion rahoituksen määräytymisperusteet.* Ammattikorkeakouluille lakisääteisiin tehtäviin myönnettävän valtionrahoituksen säännökset kirjattaisiin ammattikorkeakoululakiin. Tarkoituksena olisi järjestää ammattikorkeakoulun rahoitus pitkälti vastaamaan yliopistolaissa säädettyä yliopistojen perusrahoitusta.

Pykälän 2 momentin mukaan valtion talousarvioon otettua määrärahaa korotettaisiin kertaluontoisia eriä lukuun ottamatta korkeakouluindeksin vuotuista kustannustasoa vastaavasti. Korkeakouluindeksi muodostuisi yleisestä ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä tukkuhintaindeksistä. Korkeakouluindeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta säädettäisiin pykälän 6 momentin mukaisesti valtioneuvoston asetuksella. Kustannustason nousua määriteltäessä yleisessä ansiotasoindeksissä tapahtuneen muutoksen painoarvo olisi 64 prosenttia, kuluttajahintaindeksissä tapahtuneen muutoksen paino olisi 21 prosenttia ja tukkuhintaindeksissä tapahtuneen muutoksen paino olisi 15 prosenttia. Korkeakouluindeksi vastaisi yliopistoindeksiä, koska kulurakenteet ovat pitkälti samankaltaiset korkeakoululaitoksen piirissä. Ammattikorkeakoulujen tehtävien laajuudessa ja laadussa tapahtuvien muutosten huomioon ottaminen tulee muutoin erikseen arvioitavaksi vuotuisten talousarvioiden yhteydessä.

Perusrahoituksen myöntämisperusteista säädettäisiin pykälän 3 momentissa. Rahoitusta myönnettäisiin laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus. Lisäksi rahoitusta myönnettäisiin muiden koulutuspolitiikan ja tk-politiikan tavoitteiden perusteella. Valtion rahoituksella turvataan kaikille ammattikorkeakouluille kohtuulliset taloudelliset edellytykset lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Ammattikorkeakoulujen saama muu rahoitus ei vähentäisi valtion tämän lain mukaisen rahoituksen määrää.

Laskennallisen rahoituksen perusteella kohdennetaan valtion rahoitus ammattikorkeakoulujen kesken siten, että keskimääräistä laadukkaammat, vaikuttavammat ja tuloksellisemmat ammattikorkeakoulut hyötyvät. Muiden koulutuspolitiikan ja tki-politiikan tavoitteiden perusteella myönnettävässä rahoituksessa voidaan ottaa huomioon myös poikkeuksellisia, esimerkiksi normaalia kustannustasoa korkeampien toimintojen rahoittamista ja valtakunnallisia erityistehtäviä. Ammattikorkeakoulut päättäisivät itse sisäisestä rahoituksen kohdentamisestaan.

Pykälän 4 momentin mukaan ammattikorkeakouluille korvattaisiin niiden lakisääteisten tehtävien toteuttamisessa syntyneet arvonlisäverot euro-eurosta –periaatteen mukaisesti. Korvausta ei kohdisteta sellaiseen toimintaan, joka katsotaan taloudelliseksi toiminnaksi tai joka ei ole ammattikorkeakoululaissa tarkoitettua toimintaa. Jos toiminnassa on mahdollisuus hakeutua arvonlisäverovelvolliseksi, eivät kyseisestä toiminnasta aiheutuneet arvonlisäverot oikeuta korvaukseen. Korvaus on euromääräinen ja perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin. Näin ammattikorkeakoulun tilinpäätöksen mukaiset toteutuneet korvattavat arvonlisäveromenot otetaan huomioon kaksi vuotta tilinpäätösvuotta myöhemmän talousarviovuoden arvonlisäverokompensaation mitoitusperusteena. Kompensaatiosäännökset ja -menettelyt toteutetaan siten, että ne eivät johda kaksinkertaiseen hyötyyn.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi pykälän 5 momentin mukaan rahoitusta myöntäessään asettaa rahoituksen käyttämiselle ehtoja ja rajoituksia.

Pykälän 6 momentin mukaisesti ammattikorkeakoulujen rahoituksesta säädettäisiin tarkemmin asetustasolla. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin korkeakouluindeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta sekä 3 momentissa tarkoitetuista rahoitusperusteiden laskennasta ja keskinäisestä jakautumisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädettäisiin laskennallisin perustein myönnettävän rahoituksen perusteena olevista kriteereistä.

44 §. *Ammattikorkeakoulujen yhteisten menojen rahoitus.* Korkeakoulupolitiikan toteuttamisen kannalta on tärkeää, että opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi käytössään rahoitusta myös keskitettyjen palveluiden jär-

jestämiseen sekä kokeilu- ja kehittämistoimintaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa rahoittaa kaikille ammattikorkeakouluille yhteisiä toimintoja, jotka tulevat kaikkien ammattikorkeakoulujen hyväksi ja jotka ammattikorkeakoulut joutuisivat muutoin itse järjestämään.

45 §. *Seuranta ja raportointi.* Pykälän mukaan ammattikorkeakoulujen on pystyttävä vuosittain antamaan oikeat ja riittävät tiedot toimintansa tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tiedot tulisi esittää siten, että toteutunutta kehitystä voitaisiin arvioida suhteessa ammattikorkeakoululle asetettuihin tavoitteisiin. Ammattikorkeakoulut velvoitetaan toimittamaan ministeriölle sen määräämät ammattikorkeakoulujen toiminnan arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot siltä osin kuin niitä ei saada eri tilastoviranomaisilta. Tiedonvaihto tapahtuu mahdollisimman laajasti opetus- ja kulttuuriministeriön KOTA -tietojärjestelmän kautta. Raportoinnin ja seurantatietojen perusteella ministeriö antaa sopimuskauden aikana tarkoituksenmukaisin välein palautetta ammattikorkeakoulun toiminnasta ja kehittämistarpeista. Lähtökohtana on, että ammattikorkeakouluille annettaisiin kirjallinen palaute laajempana niinä vuosina, jolloin ei käydä sopimusneuvotteluja. palautemenettelyllä ohjataan ja seurataan korkeakoulupoliittisten tavoitteiden toteutumista sopimuskauden aikana.

46 §. *Maksatus.* Perusrahoitus ammattikorkeakoulun toimintaan maksettaisiin tasasuuruisina erinä joka kuukauden kolmantena pankkipäivänä. Tällä kuukausittain ennakkoon maksettavalla rahoituksella pyrittäisiin varmistamaan ammattikorkeakoulujen maksukykyisyys.

47 §. *Rahoituksen maksatuksen keskeytys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi opetus- ja kulttuuriministeriön oikeudesta määrätä maksatuskeskeytettäväksi tilanteessa, jossa on kysymys jostakin pykälän 1 ja 2 kohdassa mainitusta tilanteesta. Keskeyttäminen olisi väliaikainen toimenpide, joka mahdollistaa asian tarkemman selvittämisen. Selvittämisen jälkeen opetus- ja kulttuuriministeriön on tehtävä päätös maksatuksen jatkamisesta tai rahoituksen lopettamisesta ja takaisinperinnästä. Keskeyttämiseen voitaisiin ryhtyä kun on perusteltua aihetta epäillä, että rahoituksen saaja ei enää järjestä rahoituksen perusteena ollutta toimintaa tai toiminta on olennaisessa määrin vastoin ammattikorkeakoululain säännöksiä. Keskeyttämiseen voitaisiin ryhtyä myös silloin, kun ne perusteet, joiden mukaan rahoitus määrättyä tarkoitusta varten on myönnetty, ovat olennaisesti muuttuneet tai ne ovat olleet virheellisiä.

48 §. *Maksetun rahoituksen palauttaminen.* Pykälässä säädettäisiin perusteettoman edun palauttamista koskevasta velvoitteesta. Perusteetonta etua saaneen ammattikorkeakoulun tulisi oma-aloitteisesti ja viipymättä ryhtyä toimenpiteisiin liikaa taikka ilmeisen perusteetta saadun etuuden palauttamiseksi. Pykälän 2 momentin mukaan palauttamisvaatimus ei kuitenkaan koskisi laskennallisen perusteen mukaan myönnetyn toiminnan rahoituksen ja toteutuneiden kustannusten välistä erotusta.

49 §. *Takaisinperintä.* Pykälässä säädetyissä tilanteissa opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei olisi harkintavaltaa takaisin perinnän aloittamisesta, vaan ministeriön olisi määrättävä rahoituksen maksaminen lopetettavaksi ja jo maksettu rahoitus perittäväksi takaisin. Maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän perusteina olisivat ammattikorkeakoulun olennaisesti virheellinen tai vilpillinen menettely. Pykälässä säädettäisiin lisäksi niistä aikarajoista, joissa takaisinperintäpäätös voitaisiin tehdä.

50 §. *Korko ja viivästyskorko.* Koronmaksuvelvollisuus alkaisi palauttamis- tai takaisinperintätilanteissa siitä päivästä, jona rahoitus tai sen osa on maksettu ammattikorkeakoululle. Korkoa olisi maksettava siihen päivään saakka, jona rahoitus maksetaan takaisin ja enintään rahoituksen takaisinmaksamiselle opetus- ja kulttuuriministeriön määräämään eräpäivään. Ammattikorkeakoulun tulisi pykälän mukaan maksaa viivästyskorkoa silloin, kun ammattikorkeakoulu ei ole täyttänyt takaisinmaksuvelvollisuuttaan viimeistään opetus- ja kulttuuriministeriön asettamassa määräajassa.

51 §. *Kuittaus.* Kuittaus tapahtuisi opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä. Kuittaa-

minen olisi mahdollista tässä laissa säädetystä rahoituksesta. Kuittaukseen sovellettaisiin muutoin vastakkaisten ja erääntyneiden saatavien kuittaukseen yleisesti sovellettavaa lainsäädäntöä sekä oikeusperiaatteita.

52 §. *Muutoksenhaku rahoitusta koskevaan päätökseen.* Muutoksenhaun osalta sovellettaisiin valtionavustuslain 34 §:ssä säädettyä muutoksenhakua. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätökseen tyytymättömän ammattikorkeakoulun tulisi hakea opetus- ja kulttuuriministeriöltä oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

53 §. *Täytäntöönpano.* Opetusministeriön päätös voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Takaisinperintää koskeva oikaisuvaatimuksen johdosta annettu päätös voitaisiin panna täytäntöön myös verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetyssä järjestyksessä. Pykälän nojalla opetus- ja kulttuuriministeriön päätös kelpaisi sellaisenaan ulosottoperusteeksi.

8 luku Ammattikorkeakoulun talous

54 §. *Kirjanpito ja tilikausi.* Osakeyhtiöinä toimivien ammattikorkeakoulujen kirjanpitoon sovellettaisiin kirjanpitolakia (1336/1997). Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tilikaudeksi kalenterivuosi, jotta ammattikorkeakouluille osoitettavan julkisen rahoituksen takia tilikausi voidaan rytmittää valtion talousarviovalmisteluun. Pykälän 2 momentin mukaan ammattikorkeakoulujen noudattamista tuloslaskelma- ja tasekaavoista voitaisiin tarvittaessa säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Yhtenäiset käytänteet olisivat tarpeellisia ammattikorkeakoulujen vertailtavuuden ja julkisen rahoituksen läpinäkyvyyden takia. Yhtenäiset käytännöt voidaan vaihtoehtoisesti varmistaa myös opetus- ja kulttuuriministeriön yhdessä ammattikorkeakoulujen kanssa laatimalla taloushallinnon koodistolla.

55 §. *Liiketoimintaa koskevat tiedot.* Taloudellinen toiminta tulee ammattikorkeakouluissa pystyä pitämään kirjanpidollisesti erillään sen julkisoikeudellisista perustehtävistä, joiksi on erityisesti katsottava tutkinto-opetus ja siihen liittyvä julkinen kehitys- ja tutkimustoiminta. EU:n kilpailu- ja valtiontukisääntöjen mukaan valtiontuet taloudelliseen toimintaan ovat pääsääntöisesti kiellettyjä. Mikäli julkinen tuki taloudelliseen toimintaan ei ole EU:n hyväksymää, katsotaan se laittomaksi tueksi. Tämän takia julkisella rahoituksella toteutettava toiminta on kyettävä erittelemään taloudellisesta toiminnasta. Liiketoimintaa koskevien tietojen eriyttäminen toteutettaisiin siten, että sitä koskevat tuloksellisuustiedot tulee esittää erikseen tuloslaskelman muodossa tilinpäätöksen liitetiedoissa. Liiketoimintaa käytetään tässä esityksessä terminä, jolla eriytetään toisistaan julkisella rahoituksella tapahtuva toiminta muusta ammattikorkeakoulun toiminnasta. Ammattikorkeakoulujen liiketoimintaa olisi esimerkiksi täydennyskoulutus ja markkinahintaiset kehitys- ja tutkimushankkeet. Ammattikorkeakoulujen taloushallinnon koodistossa täsmennetään toimintojen kuulumista julkiseen tai muuhun rahoitukseen sekä kustannusten laskemista.

56 §. *Tilinpäätöksen julkisuus.* Pykälässä säädettäisiin ammattikorkeakoulun ja ammattikorkeakoulukonsernin vahvistettu tilinpäätös liitetietoineen sekä toimintakertomus julkisiksi asiakirjoiksi. Koska ammattikorkeakoulut hoitavat yhteiskunnallisesti merkittäviä lakisääteisiä tehtäviä julkisella rahoituksella, on perusteltu ottaa myös ammattikorkeakoululakiin säännös tilinpäätösten ja toimintakertomusten julkisuudesta.

9 luku Muutoksenhaku

57 §. *Oikaisumenettely.* Säännöksen 1 momentissa säädettäisiin opiskelijavalintaan liittyvästä oikaisumenettelystä. Henkilön hakukelpoisuutta koskevaan ratkaisuun ei olisi edelleenkään erillistä oikaisumahdollisuutta, koska oikaisumenettelyprosessia ei yleensä olisi mahdollista viedä aikataulullisista syistä kokonaisuudessaan loppuun ennen valintakokeiden järjestämistä. Hakukelpoisuusratkaisuun haettaisiin näin ollen jatkossakin oikaisua opiskelijavalinnan tulosten julkaisun

jälkeen opiskelijaksi ottamiseen liittyvän oikaisumenettelyn mukaisesti. Hallintolain 8 lukuun sisältyvät säännökset päätöksessä olevan virheen korjaamisesta voivat luonnollisesti tulla sovellettavaksi jo aiemmin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin oikaisumenettelystä opiskeluoikeuden menettämistä koskevissa tilanteissa.

Opintosuorituksen arvostelun oikaisusta sekä muualla suoritettujen opintojen tai muulla tavoin osoitetun osaamisen hyväksilukemisesta koskevan päätöksen oikaisumenettelystä säädettäisiin pykälän 3 momentissa.

58 §. *Muutoksenhaku ammattikorkeakoulun päätökseen.* Säännöksen 1 momentissa säädettäisiin niistä päätöksistä, joista haetaan muutosta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnalta.

Pykälän 2 momentin mukaan ammattikorkeakoulun hallintoasiassa antamaan päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen, jos päätöksiin ei sovelleta lain oikaisumenettelyä tai valituskieltoa koskevia säännöksiä. Hallintoasialla tarkoitettaisiin sellaisia ammattikorkeakoulun toimielimen tai henkilöstön päätöksiä, jotka liittyvät julkisen hallintotehtävän hoitamiseen. Esimerkiksi henkilöstön palkkaaminen työsuhteeseen ei ole hallintoasia eikä näin ollen ammattikorkeakoululain mukaan valituskelpoinen päätös. Päätoimipaikalla tarkoitettaisiin ammattikorkeakouluosakeyhtiön kotipaikkaa.

Pykälän 3 ja 4 momentti säilyisivät sisällöltään nykyistä vastaavina.

59 §. *Opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpitoa koskevan päätöksen täytäntöönpano.* Pykälän mukaisesti opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämistä koskeva päätös voitaisiin panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei hallinto-oikeus tai opiskelijoiden oikeusturvalautakunta toisin määrää. Edellä mainittuihin päätöksiin johtavat perusteet voivat useissa tapauksissa olla sellaisia, että päätöksen täytäntöönpanoon on perusteltua ryhtyä huolimatta valitusprosessista.

60 §. *Valituskiellot.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan valituskiellon kohdistuvan pitkälti samoihin päätöksiin, joiden osalta myös yliopistolaissa on säädetty valituskielto. Pykälän 1 momentin 1 kohta ei estäisi yhtiökokouksen päätöksen moittimista siten kuin siitä on säädetty osakeyhtiölain 21 luvussa. Pykälän 1 momentin 2 ja 3 kohtien osalta valituskielto on säädetty myös nykyisessä ammattikorkeakoululaissa.

Myös pykälän 2 ja 3 momentissa esitettävät valituskiellot vastaavat voimassa olevan ammattikorkeakoululain säännöksiä.

61 §. *Valituslupa.* Pykälässä säädettäisiin hallinto-oikeuden päätöstä koskevasta valituslupamenettelystä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Esitys liittyy pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman (22.6.2011) tavoitteeseen muutoksenhaun uudistustarpeista oikeuslaitoksessa. Myös oikeusministeriössä on vireillä kaikkien ministeriöiden muutoksenhakua koskevien säädösten uudistaminen vastaavalla tavalla.

10 luku Erinäiset säännökset

62 §. *Laadun arviointi.* Ammattikorkeakoulun vastuu järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta, jatkuvasta kehittämisestä sekä toimintansa arviointivelvollisuudesta vastaisi nykyisen lain vaatimuksia. Ammattikorkeakoulun olisi myös edelleen osallistuttava ulkopuolisten toimesta säännöllisesti toteutettavaan toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin. Toiminnan läpinäkyvyyden ja vertailtavuuden takia arvioinnin tulokset tulee julkistaa.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin vastamaan korkeakoulujen arviointineuvoston muutettua asemaa. Tarkoituksena on, että korkeakoulujen arviointineuvosto, kuten muidenkin koulutussektoreiden arviointia tekevät toimijat muodostaisivat jatkossa uuden viraston, kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen, josta säädettäisiin laissa arviointikeskuksesta. Arvioinnin tarkoituksena on avustaa korkeakouluja ja opetus- ja kulttuuriministeriötä korkeakoulutoiminnan, niiden tarjoaman koulutuksen ja tutkintojen laadun kehittämisessä.

63 §. *Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma.* Säännös sisältäisi valtuuden antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä koulutuksen ja tutkimuksen kehit-

tämissuunnitelmasta. Kehittämissuunnitelman hyväksyy valtioneuvosto.

64 §. *Ammattikorkeakoulujen yhteistyö.* Pykälän 1 momentti vastaisi nykyisen lain 38 §:ssä ammattikorkeakoulujen yhteistyöstä säädettyä.

Pykälän 2 momentti tarkentaisi yhteistyötä erityisesti yliopistojen kanssa. Säädöstä lakisääteisten tehtävien delegoimiseen korkeakoulun ulkopuolelle ei sisälly ammattikorkeakoululakiin tai yliopistolakiin. Sen sijaan tukitoimintojen tai muun toiminnan yhteinen järjestäminen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kesken tai muiden organisaatioiden kanssa on vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden kannalta useasti perusteltua.

65 §. *Tietojensaantioikeus.* Pykälä vastaisi nykyisen lain 40 §:n sisältöä.

66 §. *Varautumissuunnitelmat.* Pykälä vastaisi nykyisen lain 43a §:n sisältöä.

67 §. *Ruotsinkielisen korkeakouluopetuksen yhteensovittaminen.* Nykyisen ammattikorkeakoululain 43 b §:n viittaus yliopistolain 92 §:ään ehdotetaan selvyyden vuoksi säilytettävän ammattikorkeakoululaissa.

68 §. *Voimaantulo ja siirtymäsäännökset.* Ehdotettavan ammattikorkeakoululain olisi tarkoitus tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015, jolloin vanha ammattikorkeakoululaki kumoutuisi. Pykälässä huomioitaisiin siirtymäsäännöksinä 28 §:n 4 momentissa säädetyn mukaisesti toteutettavassa opiskelijavalinnassa kyseisen momentin soveltamisalaan kuuluvat hakijat ja 33 §:n 2 momentin soveltaminen vasta 31 päivän joulukuuta 2011 jälkeen opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin. Lisäksi 41 §:n 2 momentin mukainen automaatiojäsenyys koskisi vain opiskelijoita, jotka ovat aloittaneet opintonsa 31 päivän joulukuuta 2014 jälkeen. Tätä aikaisemmin opintonsa aloittaneet voisivat kuitenkin vapaaehtoisesti liittyä opiskelijakunnan jäseneksi.

Vanhan lain aikaiset ylläpitäjille myönnettyjen toimilupien voimassaolo päättyisi esitettävän uuden ammattikorkeakoululain tullessa voimaan. Nykyisten osakeyhtiömuotoisina toimivien ylläpitäjien toimilupien siirtoa ammattikorkeakouluosakeyhtiöiden toimiluviksi esitetään toteutettavaksi menettelyllä, jossa varmistettaisiin ammattikorkeakouluosakeyhtiön tämän lain edellyttämät osakassopimuksen ja yhtiöjärjestyksen muutokset. Opiskelijoiden oikeusturvan takia säännökseen sisältyisi myös määräaikaisen toimiluvan mahdollisuus, jos tämän lain mukaisen ammattikorkeakouluosakeyhtiön järjestäytyminen olisi vielä kesken.

Nykyisten kuntayhtyminä toimivien kolmen ammattikorkeakoulun ylläpitäjän osalta toimiluvan hakeminen tapahtuisi normaalin toimilupamenettelyn puitteissa, jossa arvioitaisiin perustettavien yhtiöiden kelpoisuus ammattikorkeakoulutoimintaan. Myös näiden kolmen toimijan osalta voitaisiin myöntää määräaikainen toimilupa, jotta opiskelijoiden asema voitaisiin turvata.

Siirtymäsäännösten perusteella tapahtuva toimilupaprosessi olisi hakijoille maksuton. Siirtymäsäännökset sisältäisivät myös velvoitteen ammattikorkeakouluille järjestäytymiseen, jotta tämän lain mukainen toiminta voitaisiin aloittaa vuoden 2015 alussa.

Siirtymäkaudella 2015—2016 otetaan huomioon vuoden 2014 rahoitusjärjestelmän mukaisiin opiskelijamääriin ja yksikköhintoihin kohdistuneet rajaukset ammattikorkeakoulukohtaisesti laskettavilla rahoituserillä. Ammattikorkeakoulun saama rahoitus vuosille 2015 ja 2016 lasketaan rahoitusmallin mukaisilla tekijöillä ja saatuun lopputulokseen lisätään tai siitä vähennetään erikseen laskettava rahoituserä, jossa huomioidaan jo tehdyt säästöpäätökset ja koulutusalakohtaiset kustannuserot sekä rajataan muutoksen suuruutta.

Siirtymäsäännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö myöntäisi hakemuksesta vuosina 2015 ja 2016 ammattikorkeakouluille rahoitusta arvonlisäverolain 30 §:ssä mainittujen arvonlisäverojen kattamiseen. Arvonlisäverokompensaation mitoitustavasta johtuen siirtymävaiheessa vuosina 2015 ja 2016 tarvitaan menettely, joka ottaa huomioon arvonlisäverolain 30 §:n muutoksesta ammattikorkeakouluille aiheutuvat vuokrasopimusten arvonlisäverovelvoitteet vuosina 2014—2016. Valtion ehdotetaan varautuvan vuosien 2015 ja 2016 lisätalousarvioissa kyseisiin menoihin lisämäärärahalla, joka kohdennetaan ammattikorkeakouluille tilinpäätöstietoihin perustuvan hakemusten perus-

teella. Tällainen menettely vuoden 2016 osalta tarvitaan, jotta 1.1.2015 yhtiöityvät ammattikorkeakoulut tulevat tasavertaisesti huomioiduksi.

Siirtymäsäännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö korvaisi hakemuksesta vuonna 2016 kertaluontoisesti ne yksikköhinnan korotukset, joihin ammattikorkeakouluilla on ollut oikeus opetus- ja kulttuuritoimesta annetun lain (1705/2009) 32 §:n 2 momentin perusteella. Nämä kompensaatiot perustuvat ammattikorkeakoulujen yhtiöitymisissä tapahtuneisiin omaisuuden luovutuksiin kunnilta tai kuntayhtymiltä ammattikorkeakoulutoimintaa jatkaville osakeyhtiöille.

1.2 Yliopistolaki

Yliopistolain 49 §:n 4 momenttia tarkistettaisiin vastaamaan vallitsevaa olotilaa. Arvonlisäkompensaation ulkopuolelle jäisivät kaikki liiketaloudelliseen toimintaan liittyvät arvonlisäverot. Taloudellista toimintaa ei voida tukea julkisin varoin eikä kompensaatioin. Ehdotus vastaisi nykytilaa esimerkiksi täydennyskoulutuksen osalta, joka ei ole yliopistojen yksinoikeudeksi säädettyä säädösperusteista koulutustoimintaa, kuten tutkintokoulutuksen osalta on kyse. Lisäksi korvaus suoritetaan, opetus- ja kulttuuriministeriön ja yliopistojen välisten yliopistouudistuksen jälkeen käytyjen keskustelujen perusteella, yliopistokohtaisesti euromääräisenä, kuten nyt ehdotetaan lakiin kirjattavaksi.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin toimiluvan hakemisesta ja toimilupahakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä. Ehdotuksen 10 §:n 1 momentin mukaan ammattikorkeakoulun antamista todistuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Ehdotuksen 11 §:n 1 momentin mukaan tutkintojen asemasta korkeakoulututkintojen järjestelmässä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella ja 11 §:n 3 momentin mukaan ammattikorkeakouluissa suoritettavista tutkinnoista, tutkintotavoitteista ja opintojen rakenteesta sekä muista opintojen perusteista säädettäisiin tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella. Ehdotuksen 12 §:n 2 momentin mukaan julkisoikeudellisten suoritteiden maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Lakiehdotuksen 22 §:n 2 momentin mukaan opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä säädettäisiin tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

Lakiehdotuksen 28 §:n 5 momentin mukaan yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ehdotuksen 33 §:n 4 momentin mukaan opinnoista, joihin 33 §:n säännöksiä sovelletaan, säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Lakiehdotuksen 43 §:n 6 momentin mukaan ammattikorkeakoulujen rahoituksen liittyen ammattikorkeakouluindeksin laskemisesta ja kustannustason nousun huomioon ottamisesta sekä 43 §:n 3 momentissa tarkoitettujen rahoitusperusteiden laskennasta ja keskinäisestä jakautumisesta annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Edelleen ehdotuksen 43 §:n 6 momentin mukaan laskennallisin perustein myönnettävän rahoituksen perusteena olevista laskentakriteereistä säädettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

Lakiehdotuksen 54 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin ammattikorkeakouluihin sovellettavista tuloslaskelma- ja tasekaavoista.

Lakiehdotuksen 63 §:n mukaan valtioneuvoston määrävuosiksi hyväksymästä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Siihen mennessä kaikkien ammattikorkeakoulujen tulisi järjestäytyä osakeyhtiölain ja ammattikorkeakoululain mukaisiksi ammattikorkeakouluosakeyhtiöiksi.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 13 §:n 2 momentin mukaan jokaisella on yhdistymisvapaus, johon sisältyy muun muassa oikeus kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen. Perustuslain yhdistymisvapaussääntelyn tulkinnassa (PeVL 1/1998 vp) eduskunnan perustuslakivaliokunta on lähtenyt siitä, ettei yhdistyksen jäsenyyden yleisenä periaatteena voi olla automaattinen suoraan lain säännösten perusteella määräytyvä jäsenyys. Yhdistymisvapauden lähtökohtana tulee olla vapaaehtoinen ja nimenomaiseen tahdonilmaisuun perustuva liittyminen yhdistykseen. Näistä lähtökohdista voidaan valiokunnan näkemyksen mukaan poiketa vain, jos poikkeamiselle on erityiset yhdistymisvapauden kannalta hyväksyttävät perusteet, kuten perusteltu tarve järjestää yhdistys lailla julkista tehtävää varten.

Ylioppilaskunnan automaatiojäsenyyttä arvioidessaan perustuslakivaliokunta (PeVL 3/1997 vp, PeVL 11/2009 vp ja PeVL 40/2009 vp) on katsonut, että tämän tyyppisissä tilanteissa tulisi lähtökohtaisesti etsiä perustuslain sanamuotoon selvästi soveltuvia ratkaisumalleja eli järjestelyjä, jotka eivät rakennu pakkojäsenyyden varaan. Perustuslain yhdistymisvapaussäännöksen esitöihin viitaten valiokunta kuitenkin arvioi ylioppilaskunnan pakkojäsenyyden olevan sinänsä hyväksyttävissä perustuslain kannalta etenkin, kun ylioppilaskuntaa oli vanhastaan pidettävä osana itsehallinnon omaavaa yliopistoa ja koska sillä oli merkittävä osuus yliopiston hallinnossa. Tästä huolimatta valiokunta asetti tavallisen lainsäätämisjärjestyksen käyttämisen edellytykseksi lakiehdotuksen täydentämisen ylioppilaskunnan julkiset tehtävät osoittavilla maininnoilla.

Ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan automaatiojäsenyyden osalta perustuslakivaliokunta (PeVL 74/2002 vp, PeVL 39/2004 vp) on todennut, ettei opiskelijakunta muodosta ylioppilaskuntaan rinnastettavaa perinteistä osaa ammattikorkeakoulusta, vaan säännökset opiskelijakunnasta ja sen pakkojäsenyydestä olivat uusia. Opiskelijakunnalla ei yhdistyksenä ollut myöskään osuutta ammattikorkeakoulun hallinnossa. Tuolloin ammattikorkeakoulun pakkojäsenyyden poistaminen oli edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Vaikka edelleenkään ei ammattikorkeakoulun opiskelijakunnalla katsottaisi olevan samaa pitkää perinnettä kuin ylioppilaskunnalla, esitetään lakiehdotuksen 17 ja 41 §:n mukaisesti opiskelijakunnalle merkittävää asemaa ammattikorkeakoulun hallinnossa. Myös julkisista tehtävistä esitetään säädettäväksi lakiehdotuksen 41 §:ssä ylioppilaskuntaa vastaavasti. Ammattikorkeakoulun opiskelijakunnan automaatiojäsenyys saattaisi myös korkeakouluopiskelijat yhdenvertaiseen asemaan ja mahdollistaisi jäsenmaksujen muodossa kerättävän opiskelijoiden terveydenhuoltomaksun keräämisen kautta yhdenvertaiset mahdollisuudet toteuttaa opiskelijaterveydenhuolto yliopisto-opiskelijoille järjestettyä terveydenhuoltoa vastaavasti, jos opiskelijaterveydenhuollon järjestämistä koskevat säädökset ja muut edellytykset täyttyvät.

Edellä olevan perusteella katsotaan, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Koska ammattikorkeakoulun opiskelijakunnalle ehdotetaan automaatiojäsenyyttä, tulisi säätämisjärjestyksestä saada eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Ammattikorkeakoululaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviin ammattikorkeakouluihin.

2 §

Ammattikorkeakoulujen asema koulutusjärjestelmässä

Ammattikorkeakoulut ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot muodostavat yhdessä korkeakoululaitoksen.

3 §

Ammattikorkeakouluyhteisö

Ammattikorkeakouluyhteisöllä tarkoitetaan yhteisöä johon kuuluvat ammattikorkeakoulun opettajat, muu henkilöstö ja tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevat opiskelijat.

4 §

Tehtävät

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista.

5 §

Oikeushenkilöasema

Ammattikorkeakoulu on osakeyhtiömuotoinen oikeushenkilö (*ammattikorkeakouluosakeyhtiö)*, johon sovelletaan osakeyhtiölakia (624/2006), jollei tässä laissa toisin säädetä.

Ammattikorkeakouluosakeyhtiön toiminnan tarkoituksena ei saa olla voiton tavoittelu eikä se saa jakaa osakkeenomistajalle osinkoa taikka tuottaa muuta taloudellista etua osakkeenomistajalle tai muulle toimintaan osallistuvalle. Jaettaessa varoja muulla osakeyhtiölain 13 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla, varoja saadaan palauttaa osakkeenomistajalle enintään tämän yhtiön omaan pääomaan sijoittamaan määrään asti. Varojen palauttaminen osakeyhtiölain 13 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta vapaan oman pääoman rahastosta taikka mainitun momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa on mahdollista vasta ammattikorkeakoulutoiminnan loppuessa. Muutoin varat on käytettävä tämän lain 4 §:n mukaiseen tarkoitukseen.

Ammattikorkeakoulu voi harjoittaa liiketoimintaa, joka tukee sen 4 §:ssä säädettyjen tehtävien toteuttamista.

6 §

Yhteistyö toimintaympäristön kanssa

Ammattikorkeakoulun tulee tehtäviään suorittaessaan olla erityisesti omalla alueellaan yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa sekä tehdä yhteistyötä suomalaisten ja ulkomaisten korkeakoulujen samoin kuin muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

2 luku

Ammattikorkeakoulun toimilupa ja toimiehdot

7 §

Toimilupa

Ammattikorkeakoulutoiminta edellyttää toimilupaa. Toimiluvan myöntää valtioneuvosto. Toimiluvan myöntämisen edellytyksenä on, että ammattikorkeakoulu on koulutustarpeen vaatima ja että hakijalla on toiminnan laatu, vaikuttavuus ja tehokkuus huomioon ottaen taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset 4 §:n mukaisten tehtävien asianmukaiseen järjestämiseen. Edellytyksenä on lisäksi, että ammattikorkeakouluosakeyhtiön yhtiöjärjestyksessä tai osakassopimuksessa ei ole sellaisia määräenemmistöpäätöksiä edellyttäviä ehtoja, jotka estävät ammattikorkeakoulujen rakenteellista kehittämistä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään toimiluvan hakemisesta ja toimilupahakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä.

Toimiluvan saajalla on oikeus harjoittaa ammattikorkeakoulutoimintaa toimiluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Toimiluvassa voidaan määrätä ammattikorkeakoululle myös sen tehtäviin kohdistuvia kehittämis- ja muita velvollisuuksia.

Toimiluvassa määrätään ammattikorkeakoulun nimi. Ammattikorkeakoulun nimikettä saa käyttää vain tässä laissa tarkoitetusta ammattikorkeakoulusta, jollei muussa laissa toisin säädetä.

Valtioneuvosto voi muuttaa toimilupaa tai peruuttaa sen, jos koulutustarpeen olennaiset muutokset tai muut ammattikorkeakoulutoimintaan liittyvät olennaiset syyt sitä edellyttävät taikka, jos ammattikorkeakoulu ei täytä 1 ja 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä. Ennen toimiluvan muuttamista ja peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä ammattikorkeakoululle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

8 §

Koulutustehtävä

Ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrätään siitä, mitä ammattikorkeakoulututkintoja ja niihin liitettäviä tutkintonimikkeitä ammattikorkeakoulun tulee antaa (koulutusvastuu). Toimiluvassa voidaan tarvittaessa myös täsmentää tutkintokohtaista koulutusvastuuta. Lisäksi toimiluvassa määrätään siitä, mitä ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja ja niihin liitettäviä tutkintonimikkeitä ammattikorkeakoulu voi antaa.

Toimiluvassa määrätään oikeudesta järjestää ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen opettajille ja opettajiksi aikoville tarpeellista opettajankoulutusta ammattikorkeakoulussa (*ammatillinen opettajankoulutus*).

Toimiluvassa määrätään ammattikorkeakoulun opetus- ja tutkintokieleksi suomi tai ruotsi. Ammattikorkeakoulu voi päättää, että tämän lisäksi opetus- ja tutkintokielenä käytetään jotain muuta kieltä.

3 luku

Opetus, tutkinnot sekä tutkimus- ja kehittämistoiminta

9 §

Opetuksen ja tutkimuksen vapaus

Ammattikorkeakoululla on 4 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessa opetuksen ja tutkimuksen vapaus. Opetuksessa on kuitenkin

noudatettava koulutuksen ja opetuksen järjestämisestä annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

Ammattikorkeakoulun opetus on julkista. Perustellusta syystä pääsyä opetusta seuraamaan voidaan rajoittaa.

10 §

Ammattikorkeakoulussa annettava opetus

Ammattikorkeakoulussa annetaan sille myönnetyn toimiluvan rajoissa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta ja ammatillista opettajankoulutusta. Lisäksi ammattikorkeakoulu voi järjestää tutkintojen osia sisältävää koulutusta avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina sekä ammatillisia erikoistumisopintoja ja muuta aikuiskoulutusta. Ammattikorkeakoulu antaa todistuksia ammattikorkeakoulussa suoritetuista opinnoista. Ammattikorkeakoulun antamista todistuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Avoimena ammattikorkeakouluopetuksena tai muutoin erillisinä opintoina voidaan suorittaa ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvia opintoja, joiden suorittamiseen opiskelija on saanut ammattikorkeakoululta ajallisesti ja sisällöllisesti rajatun opinto-oikeuden.

Ammattikorkeakoulu voi järjestää maahanmuuttajille maksutonta koulutusta, jonka tavoitteena on antaa kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammattikorkeakouluopintoja varten. Koulutuksen laajuudesta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Tutkinnot ja niiden perusteet

Ammattikorkeakoulussa voidaan suorittaa ammattikorkeakoulututkintoja ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. Ammattikorkeakoulututkinnot ovat korkeakoulututkintoja ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat ylempiä korkeakoulututkintoja. Tutkintojen asemasta korkeakoulututkintojen järjestelmässä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulussa suoritettuun tutkintoon liitetään asianomaisen koulutusalan nimi sekä tutkintonimike ja ammattikorkeakoulututkinnon osalta tarvittaessa lyhenne AMK ja ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon osalta lyhenne ylempi AMK.

Ammattikorkeakoulussa suoritettavista tutkinnoista, tutkintotavoitteista ja opintojen rakenteesta sekä muista opintojen perusteista säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

12 §

Opetuksen maksuttomuus

Ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava opetus ja opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia.

Muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen hakevilta voidaan edellyttää kansainvälisten maksullisten testien suorittamista. Muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta toiminnasta ammattikorkeakoulu saa periä maksuja. Julkisoikeudellisten suoritteiden maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään julkisoikeudellisten suoritteiden omakustannusarvosta.

Jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

13 §

Tilauskoulutus

Ammattikorkeakoulu voi järjestää opiskelijaryhmälle korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta niin, että koulutuksen tilaa ja rahoittaa Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö, suomalainen tai ulkomainen

julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö (*tilauskoulutus*).

Tilauskoulutusta ei voida järjestää Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden kansalaisille eikä niille, jotka Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden muun sopimuspuolen kanssa tekemän sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaisiin, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Tilauskoulutusta ei myöskään voida järjestää niille, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu Euroopan unionin sininen kortti, jatkuva tai pysyvä oleskelulupa tai pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupa, eikä edellä mainittujen perheenjäsenille. Perheenjäsenten määrittelyyn sovelletaan ulkomaalaislakia. Tilauskoulutukseen osallistuviin opiskelijoihin sovelletaan tämän lain 25—27, 33—40 ja 57—61 §:ää.

Tilauskoulutuksena annettavan opetuksen on liityttävä ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrättyyn koulutustehtävään. Tilauskoulutus ei saa heikentää ammattikorkeakoulun antamaa perus- tai jatkokoulutusta. Ammattikorkeakoulun on perittävä tilauskoulutuksen järjestämisestä vähintään siitä aiheutuvat kustannukset kattava maksu.

14 §

Opetussuunnitelmat ja opintojen pituus

Ammattikorkeakoulu päättää opetussuunnitelmista.

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään kolmen ja enintään neljän lukuvuoden päätoimisia opintoja. Erityisestä syystä tutkinto voi olla tätä pidempi. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen tulee pituudeltaan vastata vähintään yhden lukuvuoden ja enintään puolentoista vuoden päätoimisia opintoja. Ammattikorkeakoulun on järjestettävä tutkintoon johtavat opinnot niin, että kokopäiväopiskelija voi suorittaa opinnot mainitussa ajassa.

4 luku

Organisaatio

15 §

Ammattikorkeakoulun toimielimet

Ammattikorkeakoulun toimielimiä ovat hallitus ja toimitusjohtajana toimiva rehtori. Ammattikorkeakoulussa tulee lisäksi olla vähintään yksi tutkintolautakunta tai vastaava toimielin.

Ammattikorkeakoulussa voi olla myös muita toimielimiä sen mukaan kuin johtosäännössä määrätään.

16 §

Hallituksen tehtävät

Hallituksen tehtävänä on osakeyhtiölaissa säädetyn lisäksi:

1) päättää ammattikorkeakoulun toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista, strategiasta ja ohjauksen periaatteista;

2) päättää ammattikorkeakoulun toiminta- ja taloussuunnitelmista sekä talousarviosta ja laatia tilinpäätös;

3) huolehtia kirjanpidon ja varainhoidon valvonnan järjestämisestä;

4) vastata ammattikorkeakoulun varallisuuden hoidosta ja käytöstä, jollei hallitus ole siirtänyt toimivaltaa rehtorille;

5) hyväksyä ammattikorkeakoulun toiminnan ja talouden kannalta merkittävät tai periaatteelliset sopimukset ja antaa lausunnot ammattikorkeakoulua koskevissa periaatteellisesti tärkeissä asioissa;

6) hyväksyä 42 §:n mukainen opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa tehtävä sopimus ammattikorkeakoulun puolesta;

7) valita rehtori ja erottaa rehtori;

8) hyväksyä johtosäännöt ja muut vastaavat yleistä järjestäytymistä ja toimintaa koskevat määräykset sekä päättää ammattikorkeakoulun toimintarakenteesta;

9) päättää ammattikorkeakouluun valittavien opiskelijoiden määrästä.

Hallituksen tehtävänä on lisäksi ottaa suoraan rehtorin alaisuudessa toimiva johtava

henkilöstö, jollei se ole siirtänyt tehtävää muulle ammattikorkeakoulun toimielimelle.

Edellä 1 momentissa mainittuja hallituksen tehtäviä ei voi siirtää yhtiökokouksen päätösvaltaan. Osakeyhtiölain 5 luvun 2 §:n 2 momenttia osakkeenomistajien oikeudesta päättää hallituksen toimivaltaan kuuluva asia ja 6 luvun 7 §:ää asian siirtämisestä yhtiökokoukselle ei sovelleta ammattikorkeakouluosakeyhtiössä.

17 §

Hallituksen kokoonpano

Ammattikorkeakoulun hallituksessa on vähintään seitsemän ja enintään yhdeksän jäsentä, joiden tulee edustaa monipuolisesti yhteiskuntaelämän ja ammattikorkeakoulun tehtäviin liittyvää asiantuntemusta. Hallituksessa tulee olla myös jäseniä, joilla on työ- ja elinkeinoelämän käytännön kokemusta ja tuntemusta. Rehtori ei voi olla hallituksen jäsen.

Hallituksessa on kaksi jäsentä ammattikorkeakouluyhteisöstä, joista toinen kuuluu henkilöstöön ja toinen opiskelijoihin. Ammattikorkeakouluyhteisöstä valittavat hallituksen jäsenet valitaan vaaleilla. Henkilöstöön kuuluvan hallituksen jäsenen valinnasta määrätään tarkemmin johtosäännössä ja opiskelijoihin kuuluvan hallituksen jäsenen valinnasta määrätään tarkemmin opiskelijakunnan säännöissä. Yhtiökokous vahvistaa valinnat.

18 §

Rehtorin tehtävät ja kelpoisuusvaatimukset

Rehtorin tehtävänä on osakeyhtiölaissa toimitusjohtajalle säädettyjen tehtävien lisäksi:

1) johtaa ammattikorkeakoulun toimintaa ja päättää ammattikorkeakoulua koskevista asioista, joita ei ole säädetty tai määrätty muun toimielimen tehtäväksi;

2) vastata ammattikorkeakoulun tehtävien taloudellisesta, tehokkaasta ja tuloksellisesta hoitamisesta;

3) vastata hallituksessa käsiteltävien asioiden valmistelusta, esittelystä ja täytäntöönpanosta;

4) päättää henkilöstön ottamisesta ja irtisanomisesta.

Rehtori voi siirtää henkilöstön ottamisen tai toimivaltaansa kuuluvan muun asian ammattikorkeakoulun muun toimielimen tai henkilöstöön kuuluvan ratkaistavaksi. Rehtorilla on oikeus olla läsnä ja käyttää puhevaltaa ammattikorkeakoulun kaikkien toimielinten kokouksissa.

Rehtoriksi valittavalta vaaditaan, että hän on suorittanut tohtorin tutkinnon ja että hänellä on rehtorin tehtävien hoitamiseksi tarvittava kyky ja ammattitaito sekä käytännössä osoitettu hyvä johtamistaito. Rehtoriksi voidaan kuitenkin valita ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut, jos hänet muutoin katsotaan erityisen ansioituneeksi tehtävään. Lisäksi rehtorilta vaaditaan, että hän hallitsee toimiluvan mukaisen ammattikorkeakoulun opetus- ja tutkintokielen.

Edellä 1 momentissa mainittuja rehtorin tehtäviä ei voi siirtää yhtiökokouksen päätösvaltaan. Osakeyhtiölain 5 luvun 2 §:n 2 momenttia osakkeenomistajien oikeudesta päättää toimitusjohtajan toimivaltaan kuuluva asia ja 6 luvun 7 §:ää asian siirtämisestä yhtiökokoukselle ei sovelleta ammattikorkeakouluosakeyhtiössä.

19 §

Tutkintolautakunta

Opintosuorituksia koskevien oikaisupyyntöjen käsittelyä varten ammattikorkeakoulussa voi olla yksi tai useampi tutkintolautakunta tai vastaava muu toimielin.

Tutkintolautakuntaan tai vastaavaan muuhun toimielimeen kuuluu puheenjohtaja ja muita jäseniä, joilla kaikilla on henkilökohtainen varajäsen. Tutkintolautakunnan puheenjohtajan ja jäsenet sekä heidän henkilökohtaiset varajäsenensä määrää ammattikorkeakoulun hallitus.

Puheenjohtajan ja hänen varajäsenensä tulee olla yliopettaja tai lehtori. Tutkintolautakunnan muina jäseninä on ammattikorkea-

koulun opettajia ja vähintään yksi tutkintoon johtavassa koulutuksessa oleva opiskelija.

20 §

Johtosäännöt ja määräykset

Ammattikorkeakoulun toiminnan ja hallinnon järjestämisestä määrätään ammattikorkeakoulun johtosäännössä ja muissa vastaavissa ammattikorkeakoulun sisäisissä määräyksissä.

21 §

Hallintomenettely ja julkisuus

Ammattikorkeakoulun ja opiskelijakunnan toimintaan sovelletaan hallintolakia (434/2003) julkisten hallintotehtävien osalta. Hallintolain esteellisyyssäännöksiä sovelletaan kuitenkin kaikessa ammattikorkeakoulun toiminnassa. Mainitun lain 28 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohtaa sovelletaan ammattikorkeakouluun sekä ammattikorkeakoulun muodostamaan kirjanpitolaissa (1336/1997) tarkoitettuun konserniin kuuluvaan yhteisöön vain asiassa, jossa ammattikorkeakoulun ja yhteisön edut ovat ristiriidassa keskenään tai jossa asian tasapuolinen käsittely sitä edellyttää.

Ammattikorkeakoulun ja opiskelijakunnan toiminnan julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään mainitun lain 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun viranomaisen toiminnan julkisuudesta.

5 luku

Henkilöstö ja hallintokieli

22 §

Opetus- ja tutkimushenkilöstö sekä kelpoisuusvaatimukset

Ammattikorkeakoulussa on yliopettajia, lehtoreita ja muuta opetus- ja tutkimushenkilöstöä.

Opettajien kelpoisuusvaatimuksista ja tehtävistä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

23 §

Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu

Ammattikorkeakoulun henkilöstöön ja toimielimen jäseneen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

24 §

Ammattikorkeakoulun hallintokieli

Ammattikorkeakoulun hallintokieli on sen toimiluvassa määrätty opetus- ja tutkintokieli.

6 luku

Opiskelu ammattikorkeakoulussa ja opiskelijat

25 §

Kelpoisuus ammattikorkeakouluopintoihin

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut:

1) lukion oppimäärän tai ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetussa laissa (672/2005) tarkoitetun tutkinnon;

2) vähintään kolmivuotisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavat aikaisemmat opinnot;

3) ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon, ammattitutkinnon, erikoisammattitutkinnon tai niitä vastaavan aikaisemman tutkinnon; taikka

4) ulkomaisen koulutuksen, joka asianomaisessa maassa antaa kelpoisuuden korkeakouluopintoihin.

Ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö, jolla ammattikorkeakoulu katsoo olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten.

Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin voidaan ottaa opiskelijaksi se, joka on suorittanut soveltuvan ammattikorkeakoulututkinnon tai muun soveltuvan korkeakoulututkinnon ja jolla on vähintään kolmen vuoden työkokemus asianomaiselta alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen. Vaadittavan työkokemuksen tulee olla kertynyt sen lukukauden alkuun mennessä, jolloin koulutus alkaa. Käsi- ja taideteollisuusalalla, viestintä- ja kuvataidealalla, teatteri- ja tanssialalla sekä musiikkialalla työkokemuksen asemesta voidaan vaatia vastaavan pituinen taiteellinen toiminta. Opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnon suorittaneelta, joka on sittemmin suorittanut korkeakoulututkinnon, voidaan vaadittavaksi työkokemukseksi hyväksyä myös ennen korkeakoulututkinnon suorittamista saatu työkokemus asianomaiselta alalta.

Ammatilliseen opettajankoulutukseen voidaan ottaa se, jolla on sellainen koulutus ja työkokemus, joka vaaditaan ammattikorkeakoulun tai ammatillisen koulutuksen opettajan toimeen.

26 §

Esteettömyys ja opiskelijaksi ottamisen edellytykset

Hakijan terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä seikka ei saa olla esteenä opiskelijaksi ottamiselle. Opiskelijaksi ei kuitenkaan voida ottaa sitä, joka ei ole terveydentilaltaan tai toimintakyvyltään kykenevä opintoihin liittyviin käytännön tehtäviin tai harjoitteluun, jos 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin liittyvät turvallisuusvaatimukset sitä edellyttävät ja jos estettä ei voida kohtuullisin toimin poistaa.

Opiskelijaksi ottamisen esteenä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin on myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 32 §:n, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11 §:n 9 kohdan, tämän lain 34 §:n tai yliopistolain (558/2009) 43 a §:n mukainen opiskeluoikeuden peruuttamista koskeva päätös, jos toisten terveyden ja turvallisuuden suojelemiseen liittyvät seikat sitä edellyttävät.

Ammattikorkeakoulun tulee antaa opiskelijaksi pyrkiville tieto siitä, minkälaisia terveydentilaa koskevia vaatimuksia ja muita edellytyksiä opintoihin liittyy.

27 §

Opiskelijavalintaan liittyvä tiedonsaanti

Jäljempänä 33 §:ssä tarkoitettuihin opintoihin opiskelijaksi pyrkivän tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa opiskelijaksi ottamisen arvioinnin edellyttämät terveydentilaansa koskevat tiedot sekä tieto opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijaksi pyrkivän opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä.

28 §

Opiskelijavalinta ja opiskelupaikan vastaanottaminen

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa.

Valittaessa opiskelijoita ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishaussa. Korkeakoulujen yhteishakua ei kuitenkaan käytetä otettaessa opiskelijoita muuhun kuin tämän lain nojalla rahoitettavaan koulutukseen tai otettaessa siirto-opiskelijoita. Ammattikorkeakoulu voi lisäk-

si päättää jättää yhteishaun ulkopuolelle vieraskielisen koulutuksen sekä sellaisen rajatulle kohderyhmälle suunnatun koulutuksen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen.

Ammattikorkeakoulu päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on tällöin sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita.

Osa haettavista opiskelupaikoista voidaan varata niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Ammattikorkeakoulun tulee tällöin turvata asianmukaiset hakeutumismahdollisuudet myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille henkilöille. Ammattikorkeakoulun tulee huolehtia siitä, että näihin eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon eri henkilöryhmiin kuuluvien osuus kaikista hakijoista, mahdollisuus siirtyä opintoihin muutoin kuin yhteishaun kautta sekä muut näihin rinnastettavat seikat.

Hakija voi korkeakoulujen yhteishaussa tulla hyväksytyksi vain yhteen hakukohteeseen. Yhteishaussa käytetään opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Opiskelijaksi hyväksytyn on ammattikorkeakoulun hyväksymisilmoituksessa mainittavan määräajan kuluessa ilmoitettava ammattikorkeakoululle opiskelupaikan vastaanottamisesta tai hän menettää opiskelupaikkansa. Ammattikorkeakoulun on viipymättä merkittävä tieto opiskelupaikan vastaanottamisesta opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:ssä tarkoitettuun korkeakoulujen hakurekisteriin.

29 §

Opiskelijaksi ilmoittautuminen

Opiskelijaksi hyväksytyn, joka on ilmoittanut ottavansa vastaan opiskelupaikan, tulee ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla ilmoittautua ammattikorkeakouluun, minkä jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi. Opiskelijan on joka lukuvuosi ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla ilmoittauduttava läsnä olevaksi tai poissaolevaksi. Opiskelija voi perustellusta syystä muuttaa ilmoitustaan lukuvuoden aikana.

30 §

Opiskeluoikeus

Opiskelijalla on oikeus suorittaa ammattikorkeakoulututkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot asianomaisen opetussuunnitelman sekä ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä määrättyjen perusteiden mukaisesti.

Kokopäiväopiskelijan on suoritettava 1 momentissa tarkoitetut opinnot viimeistään yhtä vuotta niiden laajuutta pidemmässä ajassa. Opiskelija voi tekemänsä poissaoloilmoituksen perusteella olla poissa yhteensä kahden lukuvuoden ajan. Tätä aikaa ei lasketa opintojen enimmäisaikaan. Muun opiskelijan 1 momentissa tarkoitettujen opintojen enimmäisajan perusteista määrätään ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä.

Ammatillisen opettajankoulutuksen opinnot on suoritettava viimeistään vuotta niiden laajuutta pitemmässä ajassa, jollei ammattikorkeakoulu erityisestä syystä myönnä opiskelijalle tästä poikkeusta. Osa-aikaisesti suoritettaviksi tarkoitetut opettajankoulutusopinnot on suoritettava kolmessa vuodessa.

31 §

Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Opiskelijalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Ammattikorkeakoulu voi hyväksyä järjestyssäännöt tai antaa muut järjestysmääräykset, joilla edistetään sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä ammattikorkeakouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuissa järjestyssäännöissä ja muissa järjestysmääräyksissä voidaan antaa ammattikorkeakouluyhteisön turvallisuuden ja viihtyisyyden kannalta tarpeellisia määräyksiä käytännön järjestelyistä ja asianmukaisesta käyttäytymisestä. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa ammattikorkeakoulun omaisuuden käsittelystä sekä oleskelusta ja liikkumisesta ammattikorkeakoulun tiloissa ja alueella.

32 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Opiskelija, joka ei ole ilmoittautunut 29 §:ssä säädetyllä tavalla, menettää opiskeluoikeutensa. Jos tällainen opiskelija haluaa myöhemmin aloittaa opintonsa tai jatkaa niitä, hänen on haettava ammattikorkeakoululta uudelleen opiskeluoikeutta.

Opiskelija, joka ei ole suorittanut opintojaan 30 §:n 2 momentissa säädetyssä ajassa, menettää opiskeluoikeutensa, jollei ammattikorkeakoulu erityisestä syystä myönnä hänelle lisäaikaa opintojen loppuun saattamiseen.

33 §

Opiskeluoikeuden peruuttaminen

Kun opintoihin sisältyy alaikäisten turvallisuutta, potilas- tai asiakasturvallisuutta taikka liikenteen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos:

1) opiskelija on vaarantamalla toistuvasti tai vakavasti opinnoissaan toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden osoittautunut ilmeisen soveltumattomaksi toimimaan opintoihin liittyvissä käytännön tehtävissä tai harjoittelussa;

2) on ilmeistä, että opiskelija ei terveydentilaltaan eikä toimintakyvyltään täytä 26 §:n 1 momentin mukaisia opiskelijaksi ottamisen edellytyksiä; tai

3) opiskelija on hakuvaiheessa salannut sellaisen 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedon opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä, joka olisi voinut estää hänen valintansa opiskelijaksi.

Kun opinnot tai opintoihin kuuluva harjoittelu edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä, ammattikorkeakoulu voi peruuttaa opiskeluoikeuden, jos se on tarpeen alaikäisten suojelemiseksi ja jos opiskelija on tuomittu rangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 18, 18 a tai 19 §:ssä, 20 luvussa, 21 luvun 1—3 tai 6 §:ssä, 31 luvun 2 §:ssä tai 50 luvun 1, 2, 3, 4 tai 4 a §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ammattikorkeakoulun on selvitettävä yhdessä opiskelijan kanssa tämän mahdollisuus hakeutua muuhun koulutukseen. Opiskelija voidaan tämän suostumuksella siirtää ammattikorkeakoulun sellaiseen muuhun koulutukseen, jonka opiskelijaksi ottamisen edellytykset hän täyttää.

Opinnoista, joihin tätä pykälää sovelletaan, säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

34 §

Opiskeluoikeuden peruuttamiseen liittyvä tiedonsaanti

Jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelijalla on 33 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu terveydentilaan tai toimintakykyyn liittyvä este, hänet voidaan määrätä terveydentilan toteamiseksi laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suorittamiin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos ne ovat

välttämättömiä opiskelijan terveydentilan tai toimintakyvyn selvittämiseksi. Ammattikorkeakoulu vastaa määräämistään tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvista kustannuksista.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arviointia varten ammattikorkeakoulun osoittaman, ammattia itsenäisesti harjoittamaan oikeutetun lääkärin kirjallinen lausunto, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty tarkastus tai tutkimus terveydentilan selvittämiseksi sekä tarkastuksen tai tutkimuksen perusteella laadittu arvio opiskelijan toimintakyvystä opiskelun edellyttämien terveydentilavaatimusten johdosta.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada opiskeluoikeuden arvioinnin edellyttämät välttämättömät tiedot opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista toiselta ammattikorkeakoululta, yliopistolta ja koulutuksen järjestäjältä.

Opiskelijan tulee ammattikorkeakoulun pyynnöstä antaa 33 §:n 2 momentissa tarkoitettua opiskeluoikeuden arviointia varten nähtäväksi rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, jos opiskelijalle annetaan opinnoissa tai opintoihin kuuluvassa harjoittelussa tehtäviä, jotka edellyttävät olennaisesti alaikäisten parissa työskentelyä.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toiselta ammattikorkeakoululta opiskelijaksi ottamisen edellyttämät välttämättömät tiedot vireillä olevasta 33 §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä, jos opiskelija on hakenut ammattikorkeakouluun siirto-opiskelijana.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot vireillä olevasta 32 §:ssä tarkoitetusta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta käsittelystä sekä opiskeluoikeuden peruuttamista tai muuhun koulutukseen siirtämistä koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

35 §

Opiskeluoikeuden palauttaminen

Se, jolta on peruutettu opiskeluoikeus 33 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella, voi hakea ammattikorkeakoululta opiskeluoikeuden palauttamista. Opiskeluoikeus tulee palauttaa, jos hakija osoittaa, ettei opiskeluoikeuden peruuttamisen aiheuttaneita syitä enää ole. Opiskelijan tulee toimittaa ammattikorkeakoululle terveydentilaansa koskevat lausunnot. Opiskeluoikeuden palauttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus.

Ammattikorkeakoululla on salassapitosäännösten estämättä velvollisuus antaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle sille säädettyjen tehtävien hoitamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluoikeuden palauttamista koskevasta päätöksestä ja sen perusteluista.

36 §

Huumausainetestaus

Ammattikorkeakoulu voi velvoittaa opiskelijan esittämään huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos on perusteltua aihetta epäillä, että opiskelija on huumausainelain (373/2008) 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettujen *huumausaineiden* vaikutuksen alaisena opintoihin kuuluvissa käytännön tehtävissä tai harjoittelussa tai että opiskelijalla on riippuvuus huumausaineista. Edellytyksenä on lisäksi, että testaaminen on välttämätöntä opiskelijan toimintakyvyn selvittämiseksi ja opiskelija toimii sellaisissa tehtävissä, jotka edellyttävät erityistä tarkkuutta, luotettavuutta, itsenäistä harkintakykyä tai hyvää reagointikykyä ja jossa huumeiden vaikutuksen alaisena tai huumeista riippuvaisena toimiminen:

1) vakavasti vaarantaa opiskelijan itsensä tai toisen henkeä tai terveyttä;

2) vakavasti vaarantaa liikenteen turvallisuutta;

3) vakavasti vaarantaa salassapitosäännöksin suojattujen tietojen suojaa tai eheyttä; tai

4) merkittävästi lisää ammattikorkeakoulun tai sen ylläpitäjän tai harjoittelupaikan hal-

lussa olevien huumausaineiden laittoman kaupan ja leviämisen riskiä.

Huumausainetestiä koskevalla todistuksella tarkoitetaan ammattikorkeakoulun osoittaman laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön antamaa todistusta, josta ilmenee, että opiskelijalle on tehty testi huumausainelain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun huumausaineen käytön selvittämiseksi, sekä testin perusteella laadittu selvitys siitä, onko opiskelija käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt. Todistus on esitettävä ammattikorkeakoulun määräämässä kohtuullisessa ajassa.

Jos opiskelijalta on tarkoitus vaatia tässä pykälässä tarkoitettu huumausainetestiä koskeva todistus, ammattikorkeakoululla on oltava opiskelijahuollon toimijoiden kanssa yhteistyössä laaditut kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi.

Ammattikorkeakoulu vastaa tässä pykälässä tarkoitetusta huumausainetestiä koskevasta todistuksesta aiheutuvista kustannuksista.

Opiskelijalle tehtävään huumausainetestaukseen sovelletaan muutoin, mitä työterveyshuoltolain (1383/2001) 19 §:ssä säädetään työntekijän testauksesta.

37 §

Opintosuoritusten arviointi ja opintojen hyväksilukeminen

Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvosteluperusteiden soveltamisesta opintosuoritukseensa. Hänelle on varattava tilaisuus tutustua arvosteltuun kirjalliseen tai muuten tallennettuun opintosuoritukseen. Kirjalliset ja muulla tavoin tallennetut opintosuoritukset on säilytettävä vähintään kuuden kuukauden ajan tulosten julkistamisesta.

Opiskelija saa tutkintoa suorittaessaan ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella.

38 §

Kurinpito

Opiskelijalle voidaan antaa kirjallinen varoitus, jos hän:

1) häiritsee opetusta;

2) käyttäytyy väkivaltaisesti tai uhkaavasti;

3) menettelee vilpillisesti tai muuten rikkoo ammattikorkeakoulun järjestystä;

4) kieltäytyy 36 §:ssä tarkoitetun huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämisestä; taikka

5) on 36 §:ssä tarkoitetun selvityksen perusteella käyttänyt huumausaineita muihin kuin lääkinnällisiin tarkoituksiin siten, että hänen toimintakykynsä on heikentynyt.

Jos teko tai laiminlyönti on vakava tai jos opiskelija jatkaa 1 momentissa tarkoitettua epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa ammattikorkeakoulusta määräajaksi, enintään yhdeksi vuodeksi.

Opetusta häiritsevä, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvä tai toisen henkeä tai terveyttä vaarantava opiskelija voidaan määrätä poistumaan tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka ammattikorkeakoulun järjestämästä tilaisuudesta. Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai ammattikorkeakoulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän turvallisuus kärsii opiskelijan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti opiskelijan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi.

Jos opiskelija kieltäytyy 34 §:n 1 momentissa tarkoitetuista terveydentilan toteamiseksi suoritettavista tarkastuksista ja tutkimuksista, häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän suostuu niihin. Jos opiskelija kieltäytyy 34 §:n 4 momentissa tarkoitetusta rikosrekisteriotteen antamisesta,

häneltä voidaan pidättää oikeus opiskeluun siihen asti, kunnes hän antaa sen nähtäväksi.

39 §

Menettely opiskeluoikeuden peruuttamista koskevassa asiassa ja kurinpitoasiassa

Opiskeluoikeuden peruuttamisesta päättää ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen tekemistä on hankittava asiaa koskeva tarpeellinen selvitys ja varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Opiskelijalle annettavasta kirjallisesta varoituksesta päättää ammattikorkeakoulun rehtori ja opiskelijan määräaikaisesta erottamisesta ammattikorkeakoulun hallitus. Ennen asian ratkaisemista on kurinpitorangaistukseen syynä oleva teko tai laiminlyönti yksilöitävä, hankittava tarpeellinen selvitys sekä varattava opiskelijalle tilaisuus tulla asiassa kuulluksi.

Rehtori ja opettaja sekä harjoittelupaikan ohjaaja voivat 38 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai erikseen ja toimenpiteet tulee kirjata. Hallitus tekee 38 §:n 4 momentin mukaisen päätöksen.

Samalla kun opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskelijan määräaikaista erottamisesta tai opiskelusta pidättämisestä päätetään, on päätettävä päätöksen täytäntöönpanosta lainvoimaa vailla olevana ja täytäntöönpanon alkamisen ajankohdasta.

40 §

Arkaluonteisten tietojen käsittely

Opiskelijaksi pyrkivän ja opiskelijan terveydentilaa koskevia 27 ja 34—36 §:n mukaisia tietoja saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskelijavalinnasta, opiskeluoikeuden peruuttamisesta, opiskeluoikeuden palauttamisesta tai kurinpidosta taikka antavat lausuntoja mainituista asioista.

Opiskelijan rikosrekisteriotetta koskevaa 33 §:n 2 momentin mukaista tietoa saavat käsitellä vain ne, jotka valmistelevat tai tekevät päätöksen opiskeluoikeuden peruuttamisesta.

Ammattikorkeakoulun tulee määritellä ne tehtävät, joihin sisältyy arkaluonteisten tietojen käsittelyä.

Ammattikorkeakoulun on säilytettävä arkaluonteiset tiedot erillään muista henkilötiedoista. Arkaluonteiset tiedot tulee poistaa rekisteristä välittömästi, kun niiden säilyttämiselle ei ole enää lakisääteisten tehtävien edellyttämää perustetta, kuitenkin viimeistään neljän vuoden kuluttua tietojen merkitsemisestä rekisteriin.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei tässä laissa toisin säädetä.

41 §

Opiskelijakunta

Ammattikorkeakoulussa on opiskelijakunta, jolla on itsehallinto. Opiskelijakunnan tarkoituksena on toimia jäsentensä yhdyssiteenä ja edistää heidän yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja henkisiä sekä opiskeluun ja opiskelijan asemaan yhteiskunnassa liittyviä pyrkimyksiään. Opiskelijakunnan tehtävänä on omalta osaltaan valmistaa opiskelijoita aktiiviseen, valveutuneeseen ja kriittiseen kansalaisuuteen. Opiskelijakunnan erityisenä tehtävänä on:

1) nimetä opiskelijoiden edustajat 4 luvussa tarkoitettuihin ammattikorkeakoulun toimielimiin;

2) nimetä opiskelijoiden edustajat opintotukilain (65/1994) 9 §:n mukaiseen ammattikorkeakoulun opintotukilautakuntaan; sekä

3) osallistua tarvittaessa terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:ssä säädetyn opiskeluterveydenhuollon ja sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 11—14 §:ssä säädettyjen opiskelijan perusterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen.

Kaikki ammattikorkeakoulun opiskelijat, jotka on otettu opiskelijoiksi tutkintoon johtavaan koulutukseen, lukuun ottamatta tilauskoulutukseen osallistuvia opiskelijoita, kuuluvat opiskelijakuntaan. Opiskelijakunta voi hyväksyä jäsenikseen myös muita ammattikorkeakoulun opiskelijoita.

Opiskelijakunnan tarkoituksen ja tehtävien toteuttamiseen soveltuvasta toiminnasta ai-

heutuvat menot suoritetaan opiskelijakunnan omaisuudesta ja toiminnasta saaduilla tuloilla sekä jäsenmaksuilla, joita opiskelijakunnalla on oikeus määrätä opiskelijakunnan jäsenten suoritettavaksi. Jäsenmaksun vahvistaa ammattikorkeakoulun rehtori, ja sen maksamista valvoo ammattikorkeakoulu. Opiskelijakunnan säännöissä määrätään perusteet, joilla opiskelijakunnan jäsen voidaan vapauttaa kokonaan tai osittain jäsenmaksuvelvollisuudesta.

Opiskelijakunnan hallintoa varten on edustajisto ja hallitus. Opiskelijakunnan hallinnosta määrätään tarkemmin opiskelijakunnan säännöissä, jotka vahvistaa rehtori. Opiskelijakunnan kielenä on ammattikorkeakoulun toimiluvassa määrätty opetus- ja tutkintokieli.

Opiskelijakunnan toimintaan sovelletaan, yhdistyslakia (503/1989), jollei tästä laista muuta johdu.

Opiskelijakunnan hallintoasiaa koskevaan päätökseen saa hakea oikaisua päätöksen tehneeltä toimielimeltä. Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolaissa. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Opiskelijakunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäville.

7 luku

Ammattikorkeakoulun ohjaus ja rahoitus

42 §

Tavoitteiden asettaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja ammattikorkeakoulu sopivat määrävuosiksi kerrallaan ammattikorkeakoulun toiminnalle asetettavista koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan kannalta keskeisistä määrällisistä ja laadullisista tavoitteista sekä niiden toteutumisen seurannasta ja arvioinnista. Ammattikorkeakoulun puolesta sopimuksen allekirjoittavat hallituksen puheenjohtaja ja rehtori.

Jos ammattikorkeakoulun määrällisiä tavoitteita ei saada valtakunnallisesti tai alueellisesti yhteensovitetuiksi, opetus- ja kulttuuriministeriö voi kuultuaan ammattikorkeakoulua yksittäisen ammattikorkeakoulun osalta päättää määrällisistä ja laadullisista tavoitteista.

Ammattikorkeakoulun mahdollisuus toteuttaa tavoitteensa suomen tai ruotsin kielellä turvataan.

43 §

Valtion rahoituksen määräytymisperusteet

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille rahoitusta tässä laissa säädettyjen tehtävien toteuttamiseksi valtion talousarvioon otettavan määrärahan rajoissa.

Edellisenä vuonna ammattikorkeakouluille osoitettua 1 momentissa tarkoitettua talousarvion määrärahaa korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta korkeakouluindeksin vuotuista kustannustasoa vastaavasti. Korkeakouluindeksi muodostuu yleisestä ansiotasoindeksistä, kuluttajahintaindeksistä sekä tukkuhintaindeksistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammattikorkeakouluille perusrahoitusta laskennallisin perustein ottaen huomioon toiminnan laatu, vaikuttavuus ja laajuus sekä muiden koulutuspolitiikan ja tutkimus- ja kehittämispolitiikan tavoitteiden perusteella.

Ammattikorkeakouluille korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä ammattikorkeakoulujen muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus ammattikorkeakouluille aiheutuneista kustannuksista. Korvaus perustuu viimeksi toteutuneen vahvistetun tilinpäätöksen tietoihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi rahoitusta myöntäessään asettaa rahoituksen käyttämiselle ehtoja ja rajoituksia.

Edellä 2 momentissa tarkoitetun korkeakouluindeksin laskemisesta ja kustannusta-

son nousun huomioon ottamisesta sekä 3 momentissa tarkoitettujen rahoitusperusteiden laskennasta ja keskinäisestä jakautumisesta annetaan tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Laskennallisin perustein myönnettävän rahoituksen perusteena olevista laskentakriteereistä säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella.

44 §

Ammattikorkeakoulujen yhteisten menojen rahoitus

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi rahoittaa kaikkien ammattikorkeakoulujen yhteisiä toimintoja valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa.

45 §

Seuranta ja raportointi

Ammattikorkeakoulun tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle sen määräämät koulutuksen ja tutkimuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja muut seurannan ja ohjauksen edellyttämät tiedot ministeriön päättämällä tavalla.

46 §

Maksatus

Toiminnan rahoitus maksetaan ammattikorkeakouluille tasasuurina erinä joka kuukauden kolmantena pankkipäivänä.

47 §

Rahoituksen maksatuksen keskeytys

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi määrätä tässä laissa tarkoitetun rahoituksen maksamisen keskeytettäväksi, jos:

1) on ilmeistä, ettei rahoituksen saaja enää järjestä rahoituksen perusteena olevaa toimintaa, tai rahoituksen saaja olennaisessa määrin toimii vastoin tämän lain säännöksiä; tai

2) ne perusteet, joiden mukaan rahoitus määrättyä tarkoitusta varten on myönnetty, ovat olennaisesti muuttuneet tai ne ovat olleet virheellisiä.

48 §

Maksetun rahoituksen palauttaminen

Ammattikorkeakoulun tulee viipymättä palauttaa sille virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti maksettu rahoitus. Ammattikorkeakoulun tulee palauttaa myös se rahoitusosuus, jota ei voida käyttää sovitun mukaisesti.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske laskennallisen perusteen mukaan myönnetyn toiminnan rahoituksen ja toteutuneiden kustannusten välistä erotusta.

49 §

Takaisinperintä

Opetus- ja kulttuuriministeriön on määrättävä maksettu rahoitus takaisin perittäväksi, jos ammattikorkeakoulu on:

1) jättänyt palauttamatta rahoituksen, joka 48 §:n mukaan on palautettava;

2) käyttänyt rahoitusta olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty;

3) antanut opetus- ja kulttuuriministeriölle väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan rahoituksen saantiin, määrään tai ehtoihin, taikka salannut sellaisen seikan; tai

4) muutoin 1—3 kohtaan verrattavalla tavalla olennaisesti rikkonut rahoituksen käyttämistä koskevia säännöksiä tai rahoituspäätökseen otettuja ehtoja.

Opetus- ja kulttuuriministeriön on tehtävä takaisinperintää koskeva päätös kahden vuoden kuluessa siitä, kun sen tietoon on tullut seikka, jonka nojalla rahoituksen maksamisen keskeyttämiseen tai lopettamiseen taikka rahoituksen perintään voidaan ryhtyä. Päätös takaisinperinnästä on tehtävä kuitenkin viimeistään viiden vuoden kuluessa rahoituksen maksamisesta.

50 §

Korko ja viivästyskorko

Ammattikorkeakoulun on maksettava palautettavalle tai takaisin perittävälle määrälle rahoituksen maksupäivästä korkolain 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä.

Jos takaisin perittävää määrää ei makseta viimeistään opetus- ja kulttuuriministeriön asettamana eräpäivänä, sille on maksettava vuotuista viivästyskorkoa korkolain 4 §:ssä tarkoitetun korkokannan mukaan.

51 §

Kuittaus

Palautettava tai takaisin perittävä määrä korkoineen voidaan periä siten, että se vähennetään ammattikorkeakoululle myöhemmin maksettavasta tämän lain mukaisesta rahoituksesta.

52 §

Muutoksenhaku rahoitusta koskevaan päätökseen

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusta koskevaan päätökseen, 47 §:n mukaiseen rahoituksen maksatuksen keskeyttämistä koskevaan päätökseen, 49 §:n mukaiseen takaisinperintäpäätökseen ja 51 §:n mukaiseen kuittausta koskevaan päätökseen haetaan oikaisua ja muutosta noudattaen mitä valtionavustuslain (688/2001) 34 §:ssä säädetään.

53 §

Täytäntöönpano

Päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettu 49 §:ssä tarkoitettu takaisinperintäpäätös on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa.

8 luku

Ammattikorkeakoulun talous

54 §

Kirjanpito ja tilikausi

Kirjanpitolain mukainen tilikausi ammattikorkeakoulussa on kalenterivuosi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ammattikorkeakouluihin sovellettavista tuloslaskelma- ja tasekaavioista.

55 §

Liiketoimintaa koskevat tiedot

Jos ammattikorkeakoulu harjoittaa liiketoimintaa muutoin kuin erikseen kirjanpitovelvollisen yksikön muodossa, tätä liiketoimintaa koskevat tuloksellisuustiedot tulee esittää erikseen tuloslaskelman muodossa tilinpäätöksen liitetiedoissa.

56 §

Tilinpäätöksen julkisuus

Ammattikorkeakoulun ja ammattikorkeakoulukonsernin vahvistettu tilinpäätös liitetietoineen ja toimintakertomus ovat julkisia asiakirjoja.

9 luku

Muutoksenhaku

57 §

Oikaisumenettely

Opiskelijaksi hakenut saa vaatia ammattikorkeakoulun toimielimeltä oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Opiskelijavalinnan tuloksia julkistettaessa on ilmoitettava, miten hakija voi saada tiedon valinnassa noudatettujen perusteiden soveltamisesta häneen ja miten valintaan voi vaa-

tia oikaisua. Opiskelijavalinnan tulosta ei saa oikaisuvaatimuksen johdosta muuttaa kenenkään opiskelemaan valitun vahingoksi.

Opiskelija saa vaatia ammattikorkeakoulun määräämältä toimielimeltä oikaisua 32 §:n mukaisesti annettuun opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Opintosuorituksensa arvosteluun tai muualla suoritettujen opintojen tai muulla tavoin osoitetun osaamisen hyväksilukemiseen tyytymätön opiskelija saa vaatia siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua, arvostelusta sen suorittaneelta opettajalta ja opintojen hyväksilukemisesta siitä päätöksen tehneeltä. Opintosuorituksen arvostelua koskeva oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, josta opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Hyväksilukemista koskeva oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tässä momentissa tarkoitetun oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn päätökseen tyytymätön saa vaatia siihen oikaisua tutkintolautakunnalta tai muulta siihen tehtävään määrätyltä toimielimeltä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolaissa.

58 §

Muutoksenhaku ammattikorkeakoulun päätökseen

Päätökseen, joka koskee 33 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden peruuttamista tai 35 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden palauttamista, saa hakea muutosta valittamalla opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Muutoksenhausta opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan päätökseen säädetään opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta annetussa laissa (956/2011).

Muuhun ammattikorkeakoulun hallintoasiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä ammattikorkeakoulun päätoimipaikka sijaitsee, siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Valitus päätöksestä, joka koskee opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskeluoikeuden palauttamista ja 38 §:ssä tarkoitettua varoitusta, määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämistä, tulee käsitellä kiireellisenä.

59 §

Opiskeluoikeuden peruuttamista ja kurinpitoa koskevan päätöksen täytäntöönpano

Opiskeluoikeuden peruuttamista, opiskelijan määräaikaista erottamista ja opiskelusta pidättämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

60 §

Valituskiellot

Ammattikorkeakoulun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla, jos se koskee:

1) hallituksen, rehtorin tai johtosäännössä määrätyn toimielimen tekemää ammattikorkeakoulun toimielimen valintaa;

2) johtosääntöä tai muuta yleistä määräystä;

3) opetussuunnitelmaa taikka muuta opetuksen järjestelyä koskevaa määräystä;

4) apurahaa tai avustusta.

Opintosuoritusten arvostelua ja hyväksilukemista koskevaan oikaisumenettelyssä tehtyyn päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee 28 §:ssä tarkoitettua opiskelijaksi ottamista, 32 §:ssä tarkoitettua opiskeluoikeuden menettämistä tai 38 §:ssä tarkoitettua kurinpitoa, ei saa hakea muutosta valittamalla.

61 §

Valituslupa

Jollei muualla laissa toisin säädetä, hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

10 luku

Erinäiset säädökset

62 §

Laadun arviointi

Ammattikorkeakoulu vastaa järjestämänsä koulutuksen ja muun toiminnan laatutasosta ja jatkuvasta kehittämisestä. Ammattikorkeakoulun tulee arvioida koulutustaan ja muuta toimintaansa ja niiden vaikuttavuutta. Ammattikorkeakoulun on myös osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin säännöllisesti ja julkistettava järjestämänsä arvioinnin tulokset.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013).

63 §

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma

Valtioneuvosto hyväksyy määrävuosiksi kerrallaan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman, joka sisältää ammattikorkeakoulujen yleiset kehittämistavoitteet. Tarkempia säännöksiä suunnitelmasta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

64 §

Ammattikorkeakoulujen yhteistyö

Ammattikorkeakoulut voivat sopia yhteisistä koulutus- ja tutkimusyksiköistä ammattikorkeakoulujen toiminnan yhteensovittamiseksi tai yhteisten hankkeiden, tutkimus- ja kehitystyön tai muun yhteistoiminnan edistämiseksi.

Ammattikorkeakoululla voi olla lakisääteisiä tehtäviensä hoitoa tukevia yhteisiä yksiköitä yliopistojen, tutkimuslaitosten tai muiden julkisten taikka yksityisten yhteisöjen tai säätiöiden kanssa.

65 §

Tietojensaantioikeus

Ammattikorkeakoululla on tehtäviään hoitaessaan oikeus saada valtion ja kunnan viranomaiselta koulutuksen suunnittelun ja järjestämisen kannalta tarpeelliset tilastotiedot ja muut vastaavat tiedot.

Ammattikorkeakoulun tulee pyynnöstä toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle sen määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

Opiskelijan terveydentilaa ja toimintakykyä koskevia ja tehtävien hoidon kannalta välttämättömiä tietoja on tiedon haltijalla salassapitosäännösten estämättä oikeus antaa:

1) ammattikorkeakoulun rehtorille ja ammattikorkeakoulun turvallisuudesta vastaavalle muulle henkilölle opiskelun turvallisuuden varmistamiseksi;

2) opinto-ohjauksesta vastaaville henkilölle muihin opintoihin ja tukipalveluihin ohjaamista varten;

3) opiskeluterveydenhuollosta vastaaville henkilöille opiskelijan terveyden ja turvallisuuden varmistamiseksi ja tarvittaviin tukitoimiin ohjaamista varten;

4) harjoittelusta vastaaville henkilöille opiskelijan sekä harjoittelupaikan henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuden varmistamiseksi;

5) poliisille ja ammattikorkeakoulun edustajalle, joka on ensisijaisessa vastuussa turvallisuusuhan selvittämisestä, välittömän turvallisuusuhan arvioimiseksi tai jos opiskelijan todetaan terveydentilan arvioinnissa olevan vaaraksi muiden turvallisuudelle.

66 §

Varautumissuunnitelmat

Ammattikorkeakoulujen tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muin toimenpitein varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa sekä häiriö- ja erityistilanteissa. Varautumissuunnitelmat sekä häiriö- ja erityistilanteista laaditut tilannekuvaraportit on pyynnöstä toimitettava opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Varautumista valvoo opetus- ja kulttuuriministeriö. Jos varautumisessa havaitaan puutteita, opetus- ja kulttuuriministeriö voi määrätä puutteiden korjaamisesta.

67 §

Ruotsinkielisen korkeakouluopetuksen yhteensovittaminen

Ruotsinkielisen korkeakouluopetuksen yhteensovittamista ja kehittämistä varten olevasta neuvottelukunnasta säädetään yliopistolain 92 §:ssä.

68 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan ammattikorkeakoululaki (351/2003), jäljempänä *vanha ammattikorkeakoululaki*.

Tämän lain 28 §:n 4 momentissa tarkoitettua mahdollisuutta varata osa aloituspaikoista hakijoille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa, sovelletaan hakijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan keväällä 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulutuksesta, mutta ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa.

Tämän lain 33 §:n 2 momenttia sovelletaan 31 päivän joulukuuta 2011 jälkeen opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin.

Tämän lain 41 §:n 2 momenttia sovelletaan vain tämän lain voimaantulon jälkeen opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin. Ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneisiin opiskelijoihin sovelletaan vanhan ammattikorkeakoululain 42 a §:n 1 momenttia.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa olevien toimilupien voimassaolo päättyy tämän lain tullessa voimaan.

Osakeyhtiömuotoisen ammattikorkeakoulun ylläpitäjän toimilupa siirretään tämän lain mukaiseksi osakeyhtiön toimiluvaksi 1 päivästä tammikuuta 2015. Jos ylläpitäjä ei ole toimittanut opetus- ja kulttuuriministeriölle tämän lain mukaista yhtiöjärjestystä ja osakassopimusta ministeriön määräämään ajankohtaan mennessä, siirrettävä toimilupa myönnetään määräaikaisena yhtiöjärjestyksen ja osakassopimuksen saattamiseksi tämän lain mukaisiksi.

Muiden kuin osakeyhtiömuotoisten ylläpitäjien tulee hakea osakeyhtiölle myönnettävää toimilupaa ammattikorkeakoulutoimintaan.

Valtioneuvosto voi myöntää määräaikaisen toimiluvan sellaiselle kuntayhtymälle, jolla on tämän lain voimaan tullessa vanhan ammattikorkeakoululain mukainen toimilupa, ja jolle ei tämän lain 7 §:n mukaan myönnetä toimilupaa. Määräaikainen lupa voidaan myöntää, jos se on tarpeen ennen tämän lain voimaantuloa opintonsa aloittaneiden aseman turvaamiseksi, ammattikorkeakoulutoiminnan uudelleenjärjestämiseksi tai muusta erityisestä syystä. Määräaikainen toimilupa voi olla voimassa enintään 31 päivään joulukuuta 2016.

Sen estämättä, mitä muualla säädetään toimilupiin liittyvistä maksuista, toimiluvan hakijalta ei peritä maksua niistä tämän lain nojalla myönnettävistä toimiluvista, joiden voimassaolo alkaa tämän lain tullessa voimaan.

Toimiluvan siirtämistä ja toimilupaa hakevan ammattikorkeakoulun tulee huolehtia siitä, että tämän lain mukainen ammattikorkeakoulu voi järjestäytyä ja aloittaa kokonaisuudessaan toimintansa tämän lain mukaisena ammattikorkeakouluna 1 päivänä tammikuuta 2015.

Sen estämättä, mitä 43 §:ssä säädetään, siirtymäkaudella 2015—2016 otetaan huomioon vuoden 2014 rahoitusjärjestelmän mukaisiin opiskelijamääriin ja yksikköhintoihin kohdistuneet rajaukset ammattikorkeakoulukohtaisesti laskettavilla rahoituserillä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää hakemuksesta vuosina 2015 ja 2016 ammattikorkeakouluille rahoitusta arvonlisäverolain 30 §:ssä tarkoitettujen arvonlisäverojen kattamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö korvaa hakemuksesta vuonna 2016 kertaluontoisesti ne yksikköhinnan korotukset, joihin ammattikorkeakouluilla on ollut oikeus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 32 §:n 2 momentin perusteella.

2.

Laki

yliopistolain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yliopistolain (558/2009) 49 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 954/2011 seuraavasti:

49 §

Valtion rahoituksen määräytymisperusteet

— — — — — — — — — — — — — — — —

Yliopistoille korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä niiden muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus niille aiheutuneista kustannuksista. Korvausta tarkistetaan vuosittain viimeksi toteutuneen yliopistokohtaisen euromääräisen arvonlisäkertymän perusteella.

— — — — — — — — — — — — — — — —

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

Helsingissä 3 päivänä huhtikuuta 2014

Pääministeri

JYRKI KATAINEN

Opetusministeri *Krista Kiuru*

Liite
Rinnakkaisteksti

2.

Laki

yliopistolain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 49 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 954/2011 seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	49 §
	Valtion rahoituksen määräytymisperusteet
	— — — — — — — — — — — — — — —
	Yliopistoille korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä niiden muuhun kuin liiketaloudelliseen toimintaan liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus niille aiheutuneista kustannuksista. Korvausta tarkistetaan vuosittain viimeksi toteutuneen yliopistokohtaisen euromääräisen arvonlisäkertymän perusteella
	— — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .